

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’DE ÇOCUKLARA YÖNELİK SOSYAL
BELEDİYESİCİLİK UYGULAMALARI:
URLA BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Hande ŞENER

Danışman
Prof. Dr. İbrahim ARAP

2025

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’DE ÇOCUKLARA YÖNELİK SOSYAL
BELEDİYESİCİLİK UYGULAMALARI:
URLA BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Hande ŞENER

Danışman
Prof. Dr. İbrahim ARAP

İZMİR - 2025

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : HANDE ŞENER
Öğrenci No : 2013801923
Tez Başlığı : Türkiye' de Çocuklara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları:Urla
Belediyesi Örneği

Savunma Tarihi : 18/06/2025
Danışmanı : Prof.Dr.İbrahim ARAP

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Prof.Dr.İbrahim ARAP	- Dokuz Eylül Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Adil ÇAMUR	- Dokuz Eylül Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Banu SARIBAY	- Türk Hava Kurumu Üniversitesi	

HANDE ŞENER tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği(x) / oy çokluğu() ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Erhan DEMİRELİ
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Çocuklara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Urla Belediyesi Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

18/06/2025

Hande ŞENER

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Türkiye’de Çocuklara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları:

Urla Belediyesi Örneği

Hande ŞENER

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Kamu Yönetimi Programı

Bu çalışmada İzmir ili sınırları içerisinde yer alan Urla ilçe belediyesinin, sosyal belediyecilik ilkelerine uygun olarak çocuğa yönelik hizmetlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada, kamu yönetimi sisteminin temel unsurlarından biri olan belediye, sosyal belediyecilik uygulamalarının incelenmesinde hizmet sağlayıcı birim olarak seçilmiştir.

Çalışma, belge analizi ve yarı yapılandırılmış görüşmeler ile gerçekleştirilmiştir. Urla Belediyesi’nin güçlü ve zayıf yanları ile benzerlik ve farklılığının anlaşılması bakımından karşılaştırmalı yöntemden de yararlanılmıştır. Sosyal belediyecilik faaliyetleri, stratejik planlar ve faaliyet raporlarında konu özelinde sistematik bir şekilde incelenmiştir.

Urla Belediyesi’nin çocuklara yönelik hizmetleri, eğitim, kültür, sanat, spor ve katılım odaklı projeler ekseninde şekillenmiştir. Çocukların sosyal hayata katılımını teşvik eden atölyeler, ekolojik farkındalık kazandıran projeler ve eğitim alanında ücretsiz destekler gibi uygulamalar, belediyenin çocuk dostu duruşunu ön plana çıkarmaktadır.

Sürdürülebilirlik, geniş kitlelere erişim, çocuğun karar mekanizmalarının bileşeni haline gelmesi gibi konular, üzerinde çalışılması ve iyileştirilmesi gereken alanlar olarak izlenmiştir.

Sonuç olarak; sosyal belediyecilik uygulamalarının başat sorunlarıyla, Urla Belediyesi örneğinde de karşılaşılmıştır. Hak nosyonu kent yaşamına dahil edilebilme, yetersiz gelir kaynakları, uzman personel eksikliği gibi

sorunların aşılanmasıyla çocukların kent yaşamına daha bilinçli ve güçlü bireyler olarak katılımları önündeki engel kalkmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Urla Belediyesi, Sosyal Belediyecilik, Yerel Yönetimler

ABSTRACT

Master's Thesis

Social Municipality Practices for Children in Turkey:

The Case of Urla Municipality

Hande ŞENER

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Public Administration

Public Administration Program

In this thesis, it is aimed to examine the child-oriented services of the Urla district municipality, located within the borders of İzmir province, in accordance with the principles of social municipalism. In thesis, the municipality, as one of the fundamental elements of the public administration system, has been chosen as the service provider unit for examining social municipalism practices.

This thesis, document analysis and semi-structured interviews were conducted. The comparative method has also been used to understand the strengths and weaknesses of Urla Municipality, as well as its similarities and differences. Social municipal activities have been systematically examined in strategic plans and activity reports with a focus on the specific subject.

The child-oriented services of Urla Municipality are shaped around projects focused on education, culture, arts, sports and participation. Workshops that encourage children's participation in social life, projects that raise ecological awareness and free educational support highlight the municipality's child-friendly approach.

Areas such as sustainability, broad accessibility and integrating children into decision-making processes have been identified as requiring further development and improvement.

As a result, the main challenges of social municipalism practices have also been encountered in the case of Urla Municipality. Overcoming issues such as integrating children into urban life with a rights-based approach, insufficient

income sources, and lack of specialized personnel will remove the barriers to children's more conscious and empowered participation in urban life.

Keywords: Child, Urla Municipality, Social Municipalism, Local Governments

1.1.2.3.1.4. Yardım Etme, Gözetme	16
1.1.2.3.1.5. Yatırım	16
1.1.3. Dünya’da Sosyal Belediyecilik Uygulamaları	16
1.1.3.1. İngiltere’de Sosyal Belediyecilik	17
1.1.3.2. İsveç’te Sosyal Belediyecilik	19
1.1.3.3. Almanya’da Sosyal Belediyecilik	21
1.1.3.4. Fransa’da Sosyal Belediyecilik	22
1.2. ÇOCUK KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ	22
1.2.1. Çocuk Kavramı	22
1.2.2. Çocuk Kavramının Tarihsel Gelişimi	25
1.2.3. Mevzuatımızda Çocuk	26

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİK

2.1. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİĞİN GELİŞİMİ VE UYGULAMALARI	33
2.1.1. Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Tarihi	33
2.1.2. Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Nitelikleri ve Uygulama Alanları	38
2.1.2.1. Kadınlara Yönelik Uygulamalar	39
2.1.2.2. Engellilere Yönelik Uygulamalar	39
2.1.2.3. Çocuklara Yönelik Uygulamalar	40
2.1.2.4. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar	41
2.1.2.5. Yoksullara Yönelik Uygulamalar	42
2.1.3. Sosyal Belediyeciliğin Uygulanmasında Yaşanan Sorunlar	43
2.1.3.1. Yetersiz Gelir Kaynağı	43
2.1.3.2. Merkezi- Yerel Yönetim Koordinasyon Problemi	43
2.1.3.3. Veri Yetersizliği	44
2.1.3.4. Uzman Personel Yetersizliği	44
2.2. SOSYAL BELEDİYESİLİĞİN MEVZUATIMIZDAKİ YERİ	45
2.3. TÜRKİYE’DE ÇOCUK VE GENÇLİK POLİTİKALARININ KURUMSAL VE İDARİ YAPILANMASI	46

2.3.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	47
2.3.1.1. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	47
2.3.1.1.1. Çocuk Destek Merkezleri	48
2.3.1.1.2. Çocuk Hakları İl Çocuk Komiteleri	49
2.3.1.2. Bakanlığın Diğer Birimlerinin Çocuk Hizmetleri	49
2.3.2. Gençlik ve Spor Bakanlığı	50
2.3.3. Adalet Bakanlığı	51
2.3.3.1. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	51
2.3.3.2. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	52
2.3.4. Kamu Denetçiliği Kurumu	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İZMİR'DE ÇOCUK OLMAK: SOSYAL BELEDİYESİCİLİĞİN SICAK YÜZÜ

3.1. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ	57
3.1.1. Araştırmanın Amacı	57
3.1.2. Araştırmanın Yöntemi	58
3.1.3. Araştırmanın Kapsam ve Kısıtları	61
3.1.4. Literatür Taraması	62
3.1.5. Kurum ve Kuruluşlarla Yapılan Ön Görüşmeler	65
3.1.6. Görüşmeci Kodlamalarının Oluşturulması ve Anlamlandırılması	66
3.2. İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN GENEL ÖZELLİKLERİ	68
3.2.1. İzmir'de Belediyeciliğin Geçmişi ve Bugünü	69
3.2.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri	70
3.2.2.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Faaliyetleri	70
3.2.2.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Faaliyetleri	71
3.2.2.3. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri	72
3.2.2.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler	72

3.2.2.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler	73
3.2.3. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Takibini Sağlayan Birimler	74
3.2.3.1. Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı	75
3.2.3.2. Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı	75
3.2.3.3. Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	76
3.2.3.4. Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı	76
3.2.4. İzmir Büyükşehir Belediyesi (BŞB) Çocuk Hizmetleri Birimleri	77
3.2.4.1. Çocuk Hakları Birimi	77
3.2.4.2. İzmir Çocuk Meclisi	78
3.2.4.3. Çocuk ve Gençlik Merkezi (ÇOGEM)	79
3.2.4.4. Masal Evleri	79
3.2.4.5. Çocuk Keşif Atölyeleri Merkezi	80
3.2.5. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Stratejik Plan ve Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik	80
3.2.5.1. 2020-2024 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik	81
3.2.5.2. 2020-2024 Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik	82
3.2.5.3. 2025-2029 Stratejik Plan Öngörülleri	88
3.2.6. İzmir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Politikalarına Belge Tabanlı Bakış	93
3.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ: URLA İLÇE BELEDİYESİ	95
3.3.1. Urla İlçesine Genel Bakış	95
3.3.2. Urla Belediyesi'nin Organizasyonel Yapısı	97
3.3.2.1. Urla Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri	98
3.3.2.2. Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Takibini Sağlayan Birimler	104
3.3.2.2.1. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Faaliyetleri	105
3.3.2.2.2. Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Faaliyetleri	108
3.3.3. Urla Belediyesi'nin Stratejik Plan ve Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri	112
3.3.3.1. 2020-2024 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik	112

3.3.3.2. 2020-2024 Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik	113
3.3.3.3. 2025-2029 Stratejik Plan Öngörüler	117
3.4. KARŞILAŞTIRMALI OLARAK URLA, SEFERİHİSAR VE PURSAKLAR İLÇE BELEDİYELERİNİN SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	121
3.4.1. Pursaklar İlçesine Genel Bakış	121
3.4.2. Urla, Seferihisar ve Pursaklar Belediyelerinde Çocuk Odaklı Sosyal Belediyecilik: Karşılaştırmalı Bir İnceleme	122
SONUÇ	128
KAYNAKÇA	130
EKLER	

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BMÇHS	Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
BŞB	Büyükşehir Belediyesi
ÇHGM	Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ÇODEM	Çocuk Destek Merkezleri
ÇOGEM	Çocuk ve Gençlik Merkezi
GSB	Gençlik ve Spor Bakanlığı
SOBİAD	Sosyal Bilimler Atıf Dizini
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TANSA	Tanzim Satış
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UKTA	Urla Belediyesi Kent Tarihi ve Arşivi
UNICEF	Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu
UNRISD	Birleşmiş Milletler Sosyal Kalkınma Araştırma Enstitüsü
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
YYGM	Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı	s. 6
Tablo 2: Sosyal Güvenlik Programlarını İlk Kabul Eden Ülkeler	s. 9
Tablo 3: İngiltere’de Yerel Yönetimler Tarafından Sunulan Kamu Hizmetlerinin Dağılımı	s. 18
Tablo 4: İsveç’te Yerel Yönetimlerin Görev ve Sorumlulukları	s. 20
Tablo 5: Klasik Belediyecilik Anlayışı İle Sosyal Belediyecilik Anlayışının Karşılaştırılması	s. 34
Tablo 6: 1970’li Yıllardaki Toplumcu Belediyecilik Anlayışı ile Günümüzdeki Sosyal Belediyecilik Anlayışının Karşılaştırması	s. 36
Tablo 7: Belediyelerin Engellilere Yönelik Erişim Hizmetleri	s. 39
Tablo 8: Urla ve Seferihisar Belediyeleri Görüşme Detayları	s. 60
Tablo 9: Görüşmeciler Kodları ve Temel Bilgiler	s. 66
Tablo 10: 2024 Yılı İzmir Nüfus Verileri	s. 68
Tablo 11: 2024 Yılı İzmir İli İç/Dış Göç Verileri	s. 68
Tablo 12: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı	s. 74
Tablo 13: 2025-2029 Stratejik Plan/ Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı	s. 89
Tablo 14: 2025-2029 Stratejik Plan/ Gençlik ve Spor Dairesi Başkanlığı	s. 91
Tablo 15: 2024 Yılı Urla Nüfus Verileri	s. 96
Tablo 16: Urla İlçesinin Okul ve Kurumları	s. 96
Tablo 17: C10 Norm Kadro Personel Dağılımı	s. 99
Tablo 18: Urla Belediyesi Personelinin Müdürlüklere Göre Dağılımı	s. 101
Tablo 19: Urla Belediyesi 2024 Mali Yarıyıl Bütçesi	s. 101
Tablo 20: Urla Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Performans Hedef ve Göstergeleri (Stratejik Hedef 1)	s. 105
Tablo 21: Urla Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Performans Hedef ve Göstergeleri (Stratejik Hedef 2)	s. 107
Tablo 22: Urla Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Performans Hedef ve Göstergeleri	s. 108
Tablo 23: Urla Belediyesi Hizmet Alanları	s. 114

Tablo 24: Urla Belediyesi Yaz Okulları	s. 116
Tablo 25: 2020-2024 Stratejik Plan/ Kadın ve Aile Hizmetleri Değerlendirme	s. 118
Tablo 26: 2020-2024 Stratejik Plan/ Kültür ve Sosyal İşler Değerlendirme	s. 119
Tablo 27: 2024 Yılı Pursaklar Nüfus Verileri	s. 121
Tablo 28: Çocuk Odaklı Faaliyetlerin Karşılaştırmalı İncelemesi	s. 123
Tablo 29: Çocuk Odaklı Sosyal Belediyecilik: Dört Belediyenin Karşılaştırması	s. 127

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sosyal Belediyeciliği Başarılı Kılan Etmenler	s. 14
Şekil 2: İngiltere’de Yerel Yönetim Hizmet Harcamalarının Hizmete Göre Oranı 2024-2025	s. 19
Şekil 3: Şemsiye Haklar	s. 23
Şekil 4: Haklarımız Var	s. 24
Şekil 5: Yaş Alma Merkezi	s. 42
Şekil 6: Kamu Denetçiliği Kurumunun Yapısı	s. 53
Şekil 7: Çocuk Ombudsmanlık Kurumu Örgütlenme Şeması	s. 54
Şekil 8: İzmir Büyükşehir’den 5 Yılda 34 Yeni Park	s. 73
Şekil 9: Açık Hava Reklam Panosu, 2024	s. 87
Şekil 10: Simit Ekonomisi	s. 92
Şekil 11: Urla Belediyesi Teşkilat Şeması	s. 98
Şekil 12: Bademler Sanat Köyü’nde Çocuklara Özel Bilim Şenliği	s. 106
Şekil 13: Çocuk Sosyal ve Duygusal Gelişim Atölyeleri	s. 110
Şekil 14: Bizimle Kompost Yapar Mısınız?	s. 111

EKLER LİSTESİ

EK 1: Etik Kurul Kararı	ek s. 1
EK 2: Görüşme Soruları	ek s. 2
EK 3: Mahalle Evi Projesi	ek s. 3

GİRİŞ

Toplumsal düzenin inşası ve istikrarlı işleyişi, kamu hizmetlerinin vatandaşlara etkili ve verimli bir şekilde ulaştırılması, bu hizmetlerin kesintiye uğramadan sağlanıyor olması açısından merkezi yönetim unsurları ile birlikte yerel yönetimler de eş derece önemlidir.

Anayasada belirtilen yerel yönetim birimlerinin günümüzde en önemlisi haline gelen belediyeler, son dönemde artan kentleşme süreçleri, ulusal-uluslararası göç hareketlilikleri ile toplumun farklı kesimlerine çeşitlendirilmiş hizmet sağlama, hayat standartlarını artırma sorumluluğu taşımaktadır.

Kentleşme ve göç, yerleşim düzenlerinin plansız ve dağınık gelişimine neden olmakta ve belediyeleri bu alanda rol almaya yöneltmektedir. Bunun yanı sıra altyapı, kanalizasyon, ulaştırma gibi hizmetlerin yerine getirilmesi de belediyelerden beklenen temel hizmetlerdir.

Ortaya çıkan yoksulluk, istihdam, sağlık hizmetlerine erişim, eğitim, sosyal yardım gibi alanlar, 1970'li yıllarda toplumcu belediyeçilik anlayışı çerçevesinde, belediyeler nezdinde kurumsallaşmaya başlamış ve aktif sorumluluk aldıkları konular haline gelmiştir. Bu süreçte belediyeler yalnız kalmamış, sendikalar, meslek odaları gibi kurum ve kuruluşlar da belediyelerin faaliyetlerini desteklemiştir.

Günümüzde Türkiye'de yerel yönetimlerin, klasik altyapı hizmetlerinin ötesine geçerek, vatandaşların sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik politikalar geliştirmesi beklenmektedir. Belediyeler, sosyal belediyeçilik bağlamında başta çocuklar olmak üzere dezavantajlı gruplara yönelik uygulamalar gerçekleştirmektedir. Bu uygulamalar; hakların korunması, eşitsizliklerin azaltılması ve haklara erişimin sağlanması yoluyla toplumda daha kapsayıcı bir yapının oluşturulmasına her geçen gün daha fazla katkı sağlamaktadır.

Kentleşme, ekonomik dalgalanmalar, aile yapısındaki değişim, suç oranlarındaki artış ve dijitalleşme gibi faktörler, çocukların ihtiyaçları ve karşılaştıkları riskleri farklı boyutlara taşımaktadır. Bu nedenle yerel yönetimlerden beklentiler artmakta, yerel yönetimlerin de toplumsal bilincin artmasına paralel olarak toplumsal taleplere yanıt niteliğinde çocuk dostu politikalar geliştirdikleri gözlenmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde, kavramsal boyutu açıklamak amacıyla yerel yönetim ve çocuk kavramlarının yanı sıra sosyal belediyecilikten ayrı düşünölemeyecek; sosyal devlet, sosyal politika kavramları incelenmiştir. Yine bu bölümde Dünya’da sosyal belediyecilik uygulamalarına yer verilerek Türkiye uygulamalarıyla karşılaştırılmasına temel oluşturmak amaçlanmıştır.

İkinci bölümde, sosyal belediyecilik Türkiye uygulamalarıyla ele alınmış; mevzuatımızdaki yeri, kurumsal yapılanması ve yaşanan sorunlar belirlenmiştir.

Son bölümde ise, çalışmanın amaç ve yöntemi açıklanmış, literatür taramasına yer verilmiştir. Türkiye’nin en büyük şehirlerinden biri olan İzmir’in Urla belediyesi, sosyal belediyecilik hizmetleriyle karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda Urla ilçesi, sosyal belediyecilik uygulamaları açısından özgün bir örnek oluşturmaktadır. İlçenin sosyo-kültürel dokusuna uygun olarak geliştirilen projeler arasında çocuk atölyeleri, semt evleri ve psikososyal destek hizmetleri ön plana çıkmaktadır. Urla Belediyesi, çocuklara yönelik bu hizmetlerle, sosyal katılımı güçlendirmeyi ve kentsel yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir.

Bu çalışmada, Urla Belediyesi örneğinin yanı sıra, İzmir’in bir diğer kıyı ilçesi olan Seferihisar Belediyesi ile Ankara’nın ilçesi olan ve farklı bir siyasal yapıya sahip Pursaklar Belediyesi de karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. Böylece farklı coğrafi, kültürel ve siyasi bağlamlarda analiz sağlanarak, benzerlikler ve ayrışan yönler ortaya konmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi (BŞB)’nin çocuk odaklı hizmetleri de yerel ve üst ölçekli yönetimler arası ilişki ve politika uyumunu ortaya koymak adına değerlendirilmektedir.

Bu karşılaştırmalı yaklaşım ile, bugünümüz ve geleceğimiz için önemli olan çocuklarımıza daha güzel bir dünya sağlayabilecek olan sosyal belediyeciliğin; mevcut durumunun analizi, uygulamalarının etkililik ve verimlilik açısından değerlendirilmesi, güçlü ve zayıf yanlarının ortaya konması, geliştirilebilecek alanlarının belirlenmesi, çocuklar için sunulan fırsatların altı çizilerek, çocukların ihtiyaç ve beklentilerini önceleyen bir kent tasarımının yalnızca çocuklara değil, tüm toplum kesimlerine yönelik kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yaşam alanı sunduğu ortaya konmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. YEREL YÖNETİMLER, SOSYAL DEVLET, SOSYAL BELEDİYESİ

Bu kısımda çalışmanın temel kavramlarından olan yerel yönetim ve belediye kavramları açıklanmaktadır.

1.1.1. Yerel Yönetim Kavramı, Nitelikleri ve Gelişimi

Ülkelerin yönetiminde farklı düzeylerde görev ve yetki bölüşümü görülmekle beraber, merkezden yönetim ve yerinden yönetim temelinde iki sistemin bir arada işlerliği gözlemlenmektedir. Merkezden yönetimde:

- Hizmetler, karar alma ve uygulama tek merkezde toplanmış,
- Bu hizmetler hem merkez hem taşrada, merkez görevlileri tarafından yürütülmekte,
- Hizmetlerin yürütülmesi için gelir ve giderler de merkezileştirilmiş,
- Devlet yönetiminde birlik kurulmuş,
- Hizmetler için gereken uzmanlık ve maddi olanaklar kolay elde edilip,
- Yerel etkilerden uzakta, azalmış maliyetle, hizmetlerin ülkeye yayılması sağlanmıştır (Gözübüyük, 1994: 36-37).

Oluşturduğu çerçeve ile merkezden yönetim; halkın katılımının sınırlı olduğu, kamu hizmetinin dağılımında ortak bir seviyenin sağlanmadığı, tüm süreçlerin tek elde toplanması sebebiyle kırtasiyeciliğin arttığı, yerelin ihtiyaçlarından uzakta hizmet sunumuna yol açmaktadır.

Merkezden yönetim, kamu hizmetlerinin etkili ve verimli şekilde yerine getirilmesinde yetersiz kalmaktadır. Gerek demokrasinin yaşama geçirilmesi için gerekse de kamu hizmetlerinin etkililik ve verimliliğinin artması için bir dereceye kadar yerel yönetimlerin de kamu hizmetlerinin sunumunda rol alması gerekir.

Yerinden yönetimde ise:

- Kurumlar, merkezi yönetimin denetimi ve gözetimi altında olmalarının yanı sıra idari ve mali alanda özerk,
- Özerkliklerinin sonucu olan tüzel kişilikleri sebebiyle, hak ve borç sahibi olabilen,
- Kendilerine ait bütçeleri olan, fakat çoğu kez merkezi yönetimin destekleriyle faaliyetlerini sürdürebilen,
- Merkezi yönetimin vesayet denetimi altında olan, genel karar organları halk tarafından seçilen,
- Halkın yerel yönetim düzeyinde yönetime katılımının sağlandığı, kırtasiyeciliğin azaldığı, hizmetlerin hız kazandığı, işin gereklerine uygun şekilde yürütüldüğü gözlenmiştir (Gözübüyük, 1994: 38-39).

Bununla birlikte yerel yönetimler; mali kaynak yetersizliği, teknik eleman problemi ve merkezi yönetimin gözünde güçlenmesi durumuna ait endişelerle faaliyetlerini yürütmektedir.

Gelişmiş ülkelerde yerel yönetimler hem yerel halka etkili ve verimli hizmet sunulması açısından hem de demokrasinin yaşama geçmesindeki potansiyel gücü nedeniyle önemlidir. Bununla birlikte Türkiye’de yerel yönetimlerin hizmet sunma ve demokrasiyi gerçekleştirme açısından önemi zaman zaman azalmakla birlikte 2000’li yıllarda küreselleşme ve Avrupa Birliği (AB) etkisiyle artmıştır (Balcılar, 2017).

Yerel yönetim kavramı, belirli bir coğrafi alanda mevcudiyet gösteren insanların, ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir araya gelip, örgütlenmeleriyle tarih boyunca farklı şekillerde ortaya çıkmıştır. Yerel yönetimler, yerinden yönetim ilkesi doğrultusunda, kamusal hizmetlerin toplumun ihtiyaçlarına uygun şekilde yerel düzeyde sunulmasını amaçlayan ve aynı zamanda yurttaşların karar alma süreçlerine katılımını destekleyen yönetsel yapılardır (Keleş, 2020: 46). Günümüzde yerel yönetimleri, demokratikleşme, kentleşme ve katılım konularından ayrı düşünmek mümkün değildir.

Bununla birlikte seçim, temsil, ölçek, yüz yüzelik gibi ilke ve özelliklerle anılan yerel yönetimlerin demokratikliği konusu, bir ülkede tüm kurum ve kurallarıyla işlerlik kazanmamış bir demokratik rejimin varlığı durumunda sorgulanmalı ve tartışılmalıdır (Arap, 2004: 334-335). Yerel yönetim gelenekleri oldukça eskiye

dayanmasına rağmen, demokrasileri kesintiye uğramış ülkelerin varlığı da; “yerel yönetimler olmazsa demokrasilerin varlığından söz edilemez” yaklaşımının sorgulanmasına neden olmaktadır (Ortaylı, 1999: 106-107).

Vatandaşın yönetime katılımının ilk adımı olan yerel yönetimler, bugün bütün Dünya’da yerinden yönetim ilkesinin uygulamaya aktarılma alanının giderek genişlemesiyle vazgeçilmez kurumlar haline gelmektedir (Veyis, 2024).

Çağımızda kamu yönetimi açısından, yerel halkın hangi şartlarda yönetilmek istediği ve ek olarak temsil gücü sebebiyle yerel yönetimler, kamu hizmetinin icrasında etkin karar alabilmek, farklı biçimlerde mali kaynak oluşturabilmek gibi konular açısından idari ve mali özerkliklerinden yararlanmaktadır (Yılmaz ve Telsaç, 2021: 239). Ulusal ve uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde, merkezi yönetimin genel politikalarına uygun bir şekilde yapabilecekleri altyapı hizmetlerinden sosyal yardımlara, çevre düzenlemelerinden kültürel etkinliklere kadar oldukça kapsamlı bir faaliyet alanları bulunmaktadır.

Yeni hizmet geliştirme konusunda merkezi yönetimden hızlı hareket edebilen yerel yönetimler, hizmetin alıcısı seçmenler ve merkezi yönetimin denetim organlarına karşı şeffaf ve hesap verebilir şekilde yürüttüğü süreçlerle etkin ve adil yönetimi mümkün hale getirecektir. Yerel yönetimler için, demokratiklik, yerinden yönetim, hesap verebilirlik ve şeffaflık, katılımcılık ve sürdürülebilirlik gibi özellikler; Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II gibi çoğu uluslararası belgede yer almış ve bunun yanı sıra ortak değerler olarak nitelendirilmişlerdir.

Son olarak yerel yönetimlerin işlevleri, kaynakları, personeli gibi konuların taşıdığı büyük önem göz ardı edilmeden, bu konularda neler yapılacağının yanı sıra nasıl yapılacağının da üzerinde durulması gerekmektedir (Çitçi, 1996: 13). Yerel yönetimlerle birlikte anılan kentleşme ve katılım kavramlarının üzerinde durulması ön koşuluyla bütüncül bir demokratikleşme süreci yürütülmelidir.

1.1.1.1. Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediye

Evrensel bir yerel yönetim ögesi olan belediyeler, farklı ülkelerde yapısal, işlevsel, ait olduğu hukuk sistemi ve genel yönetim biçimlerine göre farklılık

gösterebilmektedir. Seçim ile göreve gelen kadroları, yerel halka hizmet ulaştırma ile yükümlü kurumlar olmaları sebebiyle ülkemizde yerel yönetim denildiğinde, akıllara belediyeler gelmektedir (Şahin, 2018: 381).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. ve 4. maddelerine göre belediye; nüfusu 5.000 ve üzeri olan yerleşim birimlerinde, belde sakinlerinin ortak yerel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan, karar organı seçmenlerce seçimle oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.

Anayasa'nın 127. maddesinde de belirtildiği üzere yerel yönetimlerin; kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun bir şekilde kanunla düzenlenir ve merkezi idare kamu görevlerinde birlik, toplum yararının korunması, yerel ihtiyaçların anayasadaki haliyle karşılanması amacıyla yerel yönetimler üzerinde idari vesayet yetkisine sahiptir.

Türkiye'de belediyeciliğin gelişimi, Osmanlı'nın son dönemlerinden Cumhuriyet'e ve günümüze kadar olan süreçte farklı aşamalardan geçmiştir. Her dönem ihtiyaçlar, yönetim anlayışı ve yasal düzenlemelere göre şekillenmiştir.

Türkiye'de belediyelerin mevzuat açısından gelişim dönemleri; Cumhuriyet öncesi iyileştirme ve düzenlemelerin ardından Cumhuriyet döneminde 1930 tarih 1580 Sayılı Belediye Kanunu; 1980 sonrasında büyükşehir belediye modeline geçiş ve bugün de yürürlükte olan 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu şeklinde özetlenebilmektedir.

Tablo 1: Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı

Türü	Büyükşehir Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi	İl Belediyesi	İlçe Belediyesi	Belde Belediyesi	Toplam
2023	30	519	51	403	390	1.393

Kaynak: Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü (YYGM), 2024.

1.1.1.2. Belediyelerin Yetki ve Sorumlulukları

Belediye Kanunu'nda belirtildiği üzere belediyelerin yönetim organları; belediye başkanı, belediye encümeni ve belediye meclisinden oluşmaktadır. 14. ve 15. maddelerinde görev-sorumluluk, yetki-imtiyaz başlıklarıyla oluşturulan genel

çerçevede belediyelerin yetki ve sorumluluklarını ilgili başlıklar altında toplamak mümkündür:

- Kentsel Altyapı ve Planlama Hizmetleri: imar, su ve kanalizasyon, ulaşım, temizlik, katı atık, defin ve mezarlıklar, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar, konut, çevre ve çevre sağlığı, coğrafi ve kent bilgi sistemleri, şehir içi trafik.

- Ekonomik Gelişim ve Yerel Kalkınma Hizmetleri: toplu taşıma araçlarıyla ilgili tarifeler, zaman ve güzergâh tayinleri, kayıtlı ticaret amacıyla seyyar satıcılığın takibi, otobüs terminali, fuar alanı kurulması ve işletilmesi gibi teşvik ve faaliyetler ile yerel kültür ve tabiat varlıklarının tanıtımı ve korunması.

- Kültürel ve Sosyal Hizmetler: sporu teşvik amacıyla amatör kulüp ve sporculara destek, gıda bankacılığı, dezavantajlı gruplara yönelik sosyal yardımlar, nikâh, meslek ve beceri edindirme kursları, büyükşehir belediyeleri ve 100.000 nüfusu geçen belediyelerde kadın ve çocuklar için konukevleri.

Mücvir alanı içinde kendine, eşine veya on sekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişiler, afete maruz kalanlar sanayi bölgelerinden nakledilecekler arsa, uygunluk olması halinde arsa ve konut sağlanabileceği (m.69), kentsel dönüşüm ve gelişim alanı (m.73), devlete ait her derecedeki okul binalarının inşası ile bakım ve onarımını yapıp veya yaptıırıp, sağlıkla ilgili her türlü tesisi açıp ve işletip, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlama gibi örneklerle detaylandırılabilir olan bu başlıklar altında ülkemiz uygulamalarındaki sosyal belediyeçilik projelerini ele almak mümkündür.

Yerel halkın ihtiyaçlarının belirleyici olması ve ihtiyaç duyulan ya da duyulacak her hizmetin yerel otoritenin sorumluluğuna verileceğinin bildirilmesi, belediyelerin geleneksel hizmetlerle birlikte sosyal ve kültürel hizmetleri yürütme konusunda da yetkin hale gelmesini gerekli kılmaktadır (Negiz, 2011: 325).

Bunu destekleyici nitelikte insanı merkeze alan, toplumun refahını artırmaya yönelik faaliyetler; hizmetin herkes için eşit ve adaletli bir şekilde ulaşılabilir olması, halkın karar alma süreçlerinde etkinliği, dezavantajlı kesimler için özel hizmet sunumu ve eğitim-sağlık-kültür-spor-istihdam gibi alanlarda kalkınma odaklı projeler ile de sosyal belediyeçilik kavramını derinleştirmek mümkündür.

1.1.2. Sosyal Devlet, Sosyal Politika ve Sosyal Belediyecilik Kavramı

Aşağıdaki kısımda tezin temel kavramlarından olan sosyal belediyecilik incelenecektir. Sosyal belediyeciliğin anlaşılması bakımından sosyal devlet dönemi ve bu dönemde önem kazanan sosyal politikalar değerlendirilecektir.

1.1.2.1. Sosyal Devlet Kavramı

Toplumun ihtiyaçları, zaman, mekân ve dönemsel koşullar gibi birçok faktörün beslediği sosyal devlet için, sosyal politika ve sosyal belediyecilik kavramlarında da olduğu gibi evrensel bir tanım yapmak zorlaşmaktadır.

Kökeni Almanya olan kavramın Kıta Avrupası'nda "sosyal devlet", Anglo-Amerikan dünyasında ise "refah devleti" olarak kullanımı tercih edilmektedir (Kalkışım, 2015).

Sosyal devlet, sosyal refahın en iyi hale getirilmesi amacıyla devletin ülke ekonomisine aktif ve kapsamlı müdahaleleri temeli üzerine kurulmuş bir devlet modelidir (Yay, 2014: 148). Bu durumda Devlet, vatandaşları arasında sosyal adaleti temin edip, herkes için insan onuruna yaraşır bir hayat standardı oluşturmayı garanti eden bir konumda yer almaktadır (Karaca ve Çam, 2019: 73-74).

İnsan onuruna yaraşır bir hayat standardı sağlamayı amaçlayan sosyal devletin, vatandaşların sosyal riskler karşısında asgari standardın altına düşmesini önlemeye çalışan yatay fonksiyon ve bu risklerle karşılaşıldığında maruz kalınan hasarların sosyal sigorta, sosyal yardım ve hizmetlerle giderilmesine yönelik dikey fonksiyon olmak üzere iki fonksiyonu bulunmaktadır (Ela, 2007).

Anayasal düzeyde ilk kabulü, 1848 Fransız Anayasası olan, adaletli gelir dağılımı, sosyal güvenliğin temini, fırsat eşitliği, işsizlikle mücadele ve sosyal denge amacıyla faaliyet gösteren sosyal devlet için tüm bunlar, sosyal adaleti sağlama temelinde atılan adımlardır (Aktepe, 2020).

Türkiye'de de "1961 Anayasası'nda belirtildiği üzere sosyal hukuk devleti anlayışı ve sosyal adalet ilkesi altında çalışma hakkı, işçi-işveren ilişkileri, kooperatif, toplu sözleşme, bilim-sanat ve basın hürriyeti" gibi birçok konu ilk kez ve kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

Örneğin 1961 Anayasası'nda Türkiye'de ilk kez sosyal güvenlik tanınmıştır. 48. maddede belirtildiği haliyle “herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir ve bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar, sosyal yardım teşkilatı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindendir”. 10. maddede “Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkelerine uymayacak şekilde sınırlandıran siyasi, iktisadi, sosyal tüm engelleri kaldırır” içeriğiyle ilk kez sosyal haklar ele alınmış ve genişçe yer verilmiştir.

1961 Anayasası üçüncü bölüm, Sosyal ve İktisadi Haklar ve Ödevler başlığı altında; Türk toplumunun temeli olarak nitelenen ailenin, anne ve çocuğun korunması gerekliliği (m.35), çocuklar-gençler ve kadınların çalışma şartları açısından özel olarak korunacağı (m.43), çalışanların, yapılan işe ve insanlık haysiyetine yakışır bir yaşam sağlamalarına uygun adaletli bir ücret için gerekli önlemlerin alınacağı (m.45), işçilerin toplu sözleşme ve grev hakları (m.47) incelenmiştir.

Sosyal haklar ve sosyal devlet düşüncesinin gelişim süreçlerinde ekonomik gelişmelerin katkısı büyüktür (Koray, 2000: 106). Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler adına hem hızlı kalkınma hem sosyal devlet bakış açısının sorunları da beraberinde getireceği açıktır (Koray, 2000: 106).

1961 Anayasası ile Devlet, sosyal hakların uygulanması konusunda belirli görevler üstlenmiş, korunması konusunda da kişilere ödevler yüklemiştir. 53. madde ile bahsi geçen iktisadi ve sosyal amaçlara ulaşma görevlerinin, ancak iktisadi gelişme ve mali kaynakların yeterliği ölçüsünde gerçekleştirilebileceği ile Devlet'in iktisadi ve sosyal görevlerinin sınırı belirlenmiştir. 1982 Anayasası da sistematik olarak 1961 Anayasası'nı izlemektedir.

Tablo 2: Sosyal Güvenlik Programlarını İlk Kabul Eden Ülkeler

OECD Ülkeleri	İş Kazası	Hastalık ve Analık	Yaşlılık, Sakatlık ve Ölüm	İşsizlik Sigortası	Aile Yardımı
ABD	1908	-	1935	1935	-
Almanya	1884	1883	1889	1927	1954

Avustralya	1902	1944	1908	1944	1941
Avusturya	1887	1888	1909	1920	1948
Belçika	1903	1894	1900	1920	1930
Danimarka	1898	1892	1891	1907	1952
Finlandiya	1895	1963	1937	1917	1948
Fransa	1898	1928	1910	1905	1932
Hollanda	1901	1931	1919	1916	1939
İngiltere	1897	1911	1908	1911	1945
İrlanda	1897	1911	1908	1911	1945
İsveç	1901	1891	1913	1934	1947
İtalya	1898	1912	1919	1919	1937
Japonya	1911	1922	1941	1947	1971
Kanada	1908	1984	1927	1940	1944
Norveç	1894	1909	1936	1906	1946
Yunanistan	1914	1922	1934	1945	1958
Türkiye	1945	1945/1950	1949	*	*

Kaynak: Pierson, 2004.

* Türkiye; 25 Ağustos 1999 tarihinde 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile İşsizlik Sigortasını, 14 Temmuz 1965 tarihinde ise 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ile devlet memurları için Aile Yardımını başlatmıştır.

Tablodan da görüldüğü üzere her ülke sosyal güvenlik sistemine farklı tarihlerde dahil olmuştur. Sosyal devlet olma yolunda izlenilen patika birbirinden farklıdır. Ortak olarak nitelendirebilecek nokta ise, sosyal hakların her ülkede yaygınlaşması olmuştur.

1.1.2.2. Sosyal Politika Kavramı

Sosyal ve politika kelimelerinin bir araya gelmesiyle sosyal politika, toplumsal eşitsizliklerin giderilmesi amacıyla gerçekleştirilen uygulamalar ve düşünceler bütünü olarak tanımlanabilir. Sosyal politikanın konusu yoksullukla mücadele ile anıldığı dönemlerden, herkesi ortak bir “vatandaşlık statüsü” nde bir araya getiren önlemler paketi niteliğine evrilmiştir (Buğra, 2008: 66).

Sosyal politika, 20. yüzyılın bir unsuru, hatta daha çok gelişmiş ekonomilere özgü ve aslında toplum üyesi olmaktan kaynaklanan “vatandaşlık” hakkına dayalı bir süreçtir (Koray, 2000: 8).

Sosyal politikayı kavramsallaştırmak istediğimizde:

- Büyük oranda devlete ait bir politika olmasının yanında, gelişimi büyük oranda insan hakları ve demokrasinin gelişiminden etkilenmiştir,
- Devletin toplumsal sınıf ve çıkarlar arasında uzlaşma sağlama ihtiyacının yanı sıra; devletin, tün toplum çıkarları adına piyasaya bırakamayacağı hizmetlerin gerçekleştirilmesi görevinden kaynaklanmıştır,
- Demokratik-siyasal hakların genel nitelik kazanması, bununla beraber insan haklarına ekonomik-sosyal boyutlar eklenmesinin arka planında; işçi sınıfı mücadelesi gibi gelişmeler yer almıştır,
- Bu yüzden sosyal politika, işçi sınıfına yönelik adımlar niteliğinde başlamışsa da, zamanla; farklı sosyal kesimler ve ‘sorunlara yönelmiş, tüm toplumun sosyal gelişimini ve koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan’ “vatandaşlık hakkına” evrilmiştir (Koray, 2000: 8-9).

Tanımı hususunda literatürdeki tartışmalar şu sorular etrafında yoğunlaşmaktadır: Gelir güvencesi, çocuk bakımı ve danışmanlık gibi sadece kişisel sosyal hizmetler üzerinde mi yoğunlaşmaktadır? Eğitim, sağlık hizmetleri gibi insana yönelik hizmetlerle mi ilgilidir, yoksa iş hukuku, serbest ticaret anlaşmaları gibi geniş ekonomi politikaları etrafında mı düşünmek gereklidir? Bir başka açıdan ise sadece hükümet organları tarafından kaynak ve hakların dağılımına ilişkin kararları mı ele almaktadır, bununla birlikte transfer ödeme kuruluşları, sendikalar gibi diğer yapıların kararlarını da kapsamakta mıdır (Westhues’den aktaran Kalkışım, 2015)?

Bu sorulara cevaben dar anlamda sosyal politika; sanayi devriminin sebep olduğu, emek ile sermaye arasında her geçen gün büyüyen eşitsizlikleri ve kavgaları bitirmeye yönelik politikalar olarak, geniş anlamıyla ise sosyal sorunlarla paralellik gösteren kapsamı, sosyal refah ve adaleti temin amacıyla toplumsal aktörlerin karşılıklı onaylarının da gözetildiği politikalar bütünü olarak tanımlanabilir (Bedir ve diğerleri, 2018: 3-5).

Toplumu oluşturan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyetleriyle sosyal politika, ekonomi, sosyoloji, felsefe, hukuk, siyaset bilimi ile dirsek temasında olan bir disiplin olarak nitelendirilebilir (Sayım ve Odabaş, 2015: 98).

Sosyal politika alanında yönetim yaklaşımı ise; devletin tek başına değil, özel sektör, STK gibi farklı aktörlerle iş birliği içinde hareket etmesini esas alır (Buğra, 2008: 18). Sivil toplumun güçlenmesi, her ne kadar demokratikleşme açısından istenen bir şey olsa da; yeni yönetim modelleriyle STK’lar, siyasi aktörler olmaktan uzakta, idari mekanizmalara eklemlenmiş halde ve bunun getirisi olarak da devlet karşısında eleştirel tutumundan uzaklaşmaktadır (Buğra, 2008: 96).

1.1.2.3. Tarihsel Süreç İçerisinde Sosyal Belediyecilik

Dünya genelinde meydana gelen değişimler, nüfus artışları, savaşlar, küreselleşme süreci neticesinde karşılaşılan sorunlar, devletin mevcut sorumluluklarının artışına sebep olmuş ve sosyal devlet anlayışının doğuşunu tetiklemiştir.

Sosyal belediyeciliğin temelleri, “sosyal devlet anlayışına dayanmaktadır”. “Sanayi Devrimi - İkinci Dünya Savaşı” periyodunda yerel yönetimlerin sosyal politikada etkin yönü, ‘20. yüzyılın başlarına kadar çoğunlukla yoksullara yardım boyutunda kalmış, bu dönem ve özellikle belirtmek gerekirse Birinci Dünya Savaşı ve iki savaş arası süreçte yerel yönetimlerin sorumlulukları genişlemiştir’ (Ersöz, 2006: 768).

17. yüzyılda; zorunlu yoksulluk oranı, yardım gözetmenlerinin yaratılması ve yoksulların çalıştırılması hükümlerini içeren Yoksulluk Yasası’nı sosyal belediyeciliğe giden yolda “prototip”, “arkaik” olarak görmek mümkündür (Spicker, 2025). İngiltere’de yoksul yardımlarından refah devletine dönüşüm, oldukça uzun bir

süreyi kapsayan Yoksulluk Yasaları' nın parlamenter açıdan reddi ve evrimi ile gerçekleşmiştir (Akyüz, 2008: 64).

Sonuç olarak işsizleri çalışmaya teşvik amacıyla, daha dar kapsamlı ve yerel yönetimlerin uygulamalarıyla gerçekleşmiş olsa da merkezi idareden kopamamış Yoksulluk Yasası, sosyal belediyeçilik anlayışının öncüsü olarak nitelendirilebilir.

Sosyal belediyeçilik, kentleşme, sanayileşme ve tüm bunlarla birlikte giderek artan sorunların çözümüne yönelik gelişmiştir. “Refah devletinin yerele yansıması olan sosyal belediyeçilik; belediyelerin sosyal fonksiyonlarını arttıran ve sosyal yaşam içinde aktif hale gelmelerini sağlayan bir anlayıştır” (Şataf ve Mermer, 2017: 14). Bu süreçte belediyeler, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi hizmetlerin sunumunda ön planda yer almıştır.

1980’ler de bir dönüşüm noktasını işaret etmektedir. “1980’lere kadar eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi refah hizmetleri” doğrudan yerel yönetimlerce sağlanırken, 1980’lerle yerel yönetimler bu hizmetleri satın alan veya hizmet icrasında garantör, güvence veren kurumlar haline dönüşmüşlerdir (Ünlü, 2016: 69).

Sosyal belediyeçilik, yerinden yönetim politikalarının uygulamaya koyulması sürecinde genel anlamıyla “yerel sosyal politikalar”, özelleştirmek gerekirse “yerel sosyal hizmetler” ve daha da derinlemesine gidilirse bu çalışmada ele alındığı üzere “yerel çocuk (refah) hizmetleri” ile özdeşleştirilmektedir (Yavuz, 2013).

Sosyal belediyeçilik ile geleneksel belediye anlayışından uzakta belediyeler, artık vatandaşların iktisadi, sosyal ve kültürel hayatlarında da etkin görev ve sorumluluklar alan yönetim birimleri olarak görülmektedir. Bu haliyle de ilk işleri belediye sınırları içerisinde yaşayanlara ait eğitim ve gelir durumları, yaş, cinsiyet gibi verilerin bilgi toplama ve araştırma teknikleriyle elde edilmesiyle bir sosyal doku oluşturmaktır. Bu sayede ihtiyaçlara binaen hizmet sunumu gerçekleştirilebilecektir.

İlk somut örnekleri Almanya ve İngiltere’de gözlemlenirken, 20. yüzyıl başları itibarıyla de Avrupa’nın diğer ülkeleri ve ABD’ye de yayılmıştır (Kalkışım, 2015).

Sonuç olarak sosyal belediyeçilik, sanayileşme ve kentleşme süreçlerinin beraberinde getirdiği sosyal sorunlara çözüm arayışıyla şekillenmiş ve zamanla yerel yönetimlerin temel görevlerinden biri haline evrilmiştir.

İlk örnekleri Batı’da olan sosyal belediyeciliğin, günümüzde başarılı olması için temel unsurlarının neler olabileceği tartışılmıştır. Bu bağlamda aşağıda yer alan unsurlar önem teşkil etmektedir.

Şekil 1: Sosyal Belediyeciliği Başarılı Kılan Etmenler

Kaynak: Başaran ve Uçar, 2022.

1.1.2.3.1. Sosyal Belediyeciliğin Temel İşlevleri

Küreselleşme ile birlikte yerellik eğilimleri de yükselmiş olup, kentsel alanların idaresinde belediyeler ön plana çıkmıştır. Bu gelişmelerle toplumun yüz yüze geldiği sorunların etkilerini gidermek için sosyal refah devletlerinin çekilmek istedikleri sosyal politikaları üstlenen kurumlar haline dönüşmüşlerdir (Veyis, 2024). Sosyal belediyecilik anlayışını düstur edinmiş belediyeler için bu hizmetlerin sunumunda da belirli işlevlerin yerine getirilmesi gerekmektedir.

1.1.2.3.1.1. Sosyal Çözölmenin Önlenmesi

Toplum içerisinde farklı politik, dini, ekonomik vb. yapıların oluşturduğu bir bütünü; sağlıklı bir şekilde idaresi için toplumun kendi içerisinde bir anlaşma benzeri duygusal bütünlüğü oluşturması gerekmektedir (Doğan, 2020). Burada meydana gelecek bir çatlak engellenemezse toplumda sosyal çözölme oluşmaktadır.

Nesil farklılıkları, kültür çatışmaları, yoksulluk, yabancılaşma gibi sosyal sorunlar toplumu bir arada tutan değerlere zarar verip, çöküşe sebep olabilmektedir. Sosyal belediyeçilik kapsamında değerlendirilecek uygulamalar, toplum içerisinde bireylerin ve grupların yaşadıkları sosyal çözölmeyle önlemeye yöneliktir.

1.1.2.3.1.2. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Sosyalleşme bireyin aile, okul, mesleki örgütler gibi sosyal kurumların ve içinde bulunduğu kültürel ortamın beklentilerini karşılayacak şekilde davranış göstermesi ve toplumla uyum içerisinde yaşamayı öğrenme sürecini ifade etmektedir (Pektaş, 2010: 14). Sosyalleştirme beraberinde dışlanmış, toplumsallaşamamış bireylerin beklentilere uygun davranış ve değerler doğrultusunda hareketi için sosyal kontrolü ve topluma geri kazandırılması hususunda rehabilitasyonunu getirmektedir (Keleş, 2008).

Vatandaş en yakın yönetim birimi olarak belediyeler, toplumsal düzenin devamı için kurallar, uyulmadığı takdirde yaptırım ve cezalar ve sosyal entegrasyonu sağlamak amacıyla eğitim, danışmanlık vb. hizmetlerle sosyal kontrol mekanizmaları olarak işlev görmektedir.

1.1.2.3.1.3. Mobilize Etmek, Yönlendirmek

Belediyelerin yetki alanları içinde olmak kaydıyla topluma danışmanlık edip, yaşadıkları problemlerin çözümü için doğru adres ve doğru kurum müracaat şekli konusunda yönlendirme gibi bilinçlendirme işlevi vardır (Kadıköylü, 2022).

Daha bilinçli birey ekseninde sağlıklı toplumun inşası için belediyelerin, evlilik danışmanlığı, hukuk danışmanlığı, psikolojik terapi gibi pek çok konuda hizmetinden söz edilmektedir (Kalkışım, 2015).

1.1.2.3.1.4. Yardım Etme, Gözetme

Hemşehrilerinin bilgilerine erişim konusunda avantajlı olan belediyeler, ihtiyaçlarına binaen ayni ve nakdi yardımların organizasyonunu sağlamaktadır. Maddi açıdan yoksul ve ihtiyaç sahibi kişilerin durumları belediyelerce takip edilebilmekte ve ihtiyaç sahiplerine gıda, ilaç, okul malzemeleri gibi yardımlar ulaştırılmaktadır.

Belediyelerin bu tutumu, bölgelerinde hassasiyet taşıyıp, duyarlı ve maddi durumu iyi olan bireyler için de örnek teşkil edip, dayanışmayı artırmaktadır (Beki, 2008).

1.1.2.3.1.5. Yatırım

Sosyal belediyeciliğin temel işlevlerinden biri, toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik sosyal yatırımları gerçekleştirmektir. Bu yatırımlar; eğitim, sağlık, barınma, çocuk ve yaşlı bakımı gibi temel alanlarda sosyal adaletin tesisi için hizmet sunumunu içermektedir.

Belediyeler, hemşehrilerinin mevcut sorunlarına kökten çözümler üretemiyor olsalar da hayatlarını kolaylaştıracak ölçüde yatırımlar gerçekleştirmektedir. Bunlar için tanzim satış mağazaları, sağlık ocakları, kütüphaneler, ekmek fabrikaları gibi örnekler verilebilir (Berkün, 2017: 586).

1.1.3. Dünya’da Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Ülkemizle karşılaştırdığımızda Avrupa ülkelerindeki sosyal belediyecilik uygulamaları; tavsiye, bilgi ve danışmanlık, sosyal bakım-koruma, sağlık ve güvenlik, konut, çevre planlama, caddeler ve ulaşım, eğitim-eğlenme-dinlenme-kültür, gıda ve perakende başta olmak üzere piyasa düzenlemeleri üstünde odaklanmaktadır (Uçaktürk, T. ve diğerleri, 2009: 6).

Genel bir sınıflandırmayla Avrupa ülkelerinin uyguladıkları refah sistemleri dört başlık altında incelenebilir;

- Anglo-Sakson modeli olarak da anılan Beveridge tarzı model; İngiltere
- Sosyal Demokrat ya da kurumsal model olarak anılan İskandinav modeli; İsveç
- Merkezi Avrupa, muhafazakâr ya da başarı odaklı model olarak anılan Bismarck modeli; Almanya
- Katılımlı refah olarak anılan Güney Avrupa modeli; Fransa (Şenkal ve Sarıipek, 2007: 156).

1.1.3.1. İngiltere’de Sosyal Belediyecilik

İngiltere’de Sanayi Devrimini takip eden süreçte, kentli nüfusun hızla büyümesiyle kötüleşen hayat standartları, sağlık problemleri, yoksulluk gibi faktörler; mevcut yönetimleri sosyal hizmet sunmak için zorunlu kılmıştır. Birmingham şehrinde, halk arasında gaz ve su sosyalizmi olarak adlandırılan Joseph Chamberlain öncülüğünde ortaya çıkan yaklaşım ile yerel hizmetlerin ancak etkin bir belediye aracılığıyla sağlanıp, refah artışının gözlenebileceği ileri sürülmüştür (Güler ve diğerleri, 2013: 128).

19. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan Fabian Topluluğu da (Fabian Society) sosyal belediyeciliğin gelişiminde tarihsel olarak rol oynamıştır. Adını üçüncü yüzyılda yaşamış, Roma’yı küçük saldırılarla Kartaca ordusundan kurtaran Romalı Fabius Cunctator’dan almış Fabian Topluluğu; toplumda gerçekleştirilecek reformun tek bir halk devrimi ile değil, parlamentoyu reform gerçekleştirmeye yöneltecek faaliyetlerle olduğunu savunmuştur (Ege, 2000: 217). Kadın hakları, emperyalizm, Victoria dönemi değerleri vb. konularda kaleme aldıkları denemeleriyle sosyal ve ekonomik sorunları incelemeleriyle sosyal belediyeciliğe katkıları yadsınamaz niteliktedir (Ege, 2000: 218).

1835 tarihli Belediye Şirketler Kanunu ile İngiltere’nin yerel yönetimler için ilk genel düzenlemesi yapılmış ve günümüze kadar bu konuda birçok yasal düzenleme gerçekleştirilmiştir (Erol, 2021). Joseph Chamberlain öncülüğünde Belediye Sosyalizmi ve Fabian Topluluğunun katkılarını takiben 1894 tarihli Yerel Yönetim

Yasası ile İngiltere'nin 1972 yılına kadar sürecektir bir yerel yönetim sistemi inşa edilmiştir (Kalkışım, 2015). Yerel yönetimlerin ülke gündemindeki sürekliliği, yerelleşme ve yerel yönetimlere verilen önemin kanıtı niteliğindedir.

Tablo 3: İngiltere’de Yerel Yönetimler Tarafından Sunulan Kamu Hizmetlerinin Dağılımı

Kamu Hizmeti	Dağılım (%)
Eğitim	35
Konut	19
Sosyal Hizmetler	18
Güvenlik	10
Kültür, Çevre ve Planlama	8
Otoyolları ve Ulaşım	5
İtfaiye Hizmetleri	2
Diğer Hizmetler	3

Kaynak: Department for Communities and Local Government, 2013.

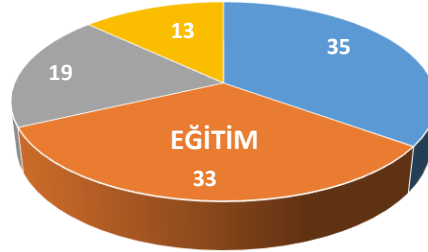
2000 tarihli Yerel Yönetim Yasası, “sosyal refah hizmetlerini” 2.-4. maddelerinde, özel ihtiyaçları olan bireylere destek, yardım, tavsiye veya danışmanlık sağlayan hizmetler olarak niteleyip, yerel yönetimlerin sorumluluğuna vermiştir (Local Government Act, 2000). Özellikle çocuklara ve yaşlılara bakım ve destek ihtiyaçlarının ve onların bakıcılarının ihtiyaçlarının değerlendirilip, karşılanması yerel yönetimlerin sorumluluğundadır (Local Government Act, 2000).

2000 tarihli Yerel Yönetim Yasasından bu yana belediyeler, sorumlu oldukları alanın ekonomik, sosyal ve çevresel refahından da sorumlu hale gelmiş ve 2011 tarihli Yerelcilik Yasası ile birlikte kamu sağlığı, sosyal yardım ve polisin örgütlenme biçimindeki son değişiklikler, belediyelere ve yerel topluluklara kendi bölgelerinin yönetilme biçimleri üzerinde daha fazla etki sağlamıştır (Local Government Association, 2025).

Diğer bir deyişle İngiltere’de yerel yönetimler sosyal bakım, okullar, konut ve planlama ve atık toplama gibi iyi bilinen işlevlerinin yanında ruhsatlandırma, iş desteği, nüfus hizmetleri ve haşere kontrolü gibi daha az bilinen işlevleri de yerine getirmektedir (Local Government Association, 2025).

Şekil 2: İngiltere’de Yerel Yönetim Hizmet Harcamalarının Hizmete Göre Oranı 2024-2025

HİZMET HARCAMALARI

Kaynak: Department for Levelling Up, Housing & Communities, 2024.

İngiltere’de, belediyeler, birleşik yönetimler ve polis dahil olmak üzere tek kademeli yerel yönetimlere ait 127.1 milyar sterlin harcamayı içeren grafikte belirtildiği üzere; % 33’lük pay eğitim, %19’luk pay yetişkin sosyal bakımı, %13’lük pay polis hizmetleri, %35 ile belirtilen kısımda %11’lik pay çocuk sosyal bakımı kalan ise karayolları ve ulaştırma, halk sağlığı, itfaiye ve kurtarma, merkez hizmetleri ve diğer hizmetler olarak dağılım göstermiştir.

Son olarak, Türkiye ile karşılaştırıldığında İngiltere’de yerel yönetimlerin göreceli olarak daha geniş görev ve sorumluluklarının olduğu görülmektedir. Türkiye’de bakanlıklar tarafından yerine getirilen kimi hizmetler (güvenlik hizmeti) İngiltere’de yerel yönetimlerce gerçekleştirilmektedir.

1.1.3.2. İsveç’te Sosyal Belediyecilik

Güçlü bir yerel yönetim geleneğine sahip İsveç’te yerel yönetimler, sosyal devlet uygulamalarını ülke geneline yaymak konusunda geniş yetkilerle donatılmış birimlerdir. Belediyeler sadece altyapı ile özdeşleşmemiş, sosyal ve kültürel hayata dokunup, eğitimde etkin bir belirleyici unsur haline gelmişlerdir (Şataf ve Mermer, 2017: 19).

Belediyelerin kaynak kullanımları incelendiğinde yaşlı, çocuk ve engelliler hedef kitle; eğitim, istihdam, yaşlı ve çocuk bakımı, sağlık hizmetleri ise yerel yönetimlerin uygulama alanları olarak dikkat çekmektedir (Şahinoğlu, 2017: 45).

Tablo 4: İŖveç'te Yerel Yönetimlerin Görev ve Sorumlulukları

Görev ve Sorumlulukları	Belediyeler	İl İdareleri/Bölgeler
Eğitim ve Çocuk Bakımı	İlköğretim, anaokulu ve kreş hizmetlerinden sorumlu	Bu alanda sorumluluğı yok.
Kamu Sağlığı	Kamu sağlığını ilgilendiren tüm alanlarda sorumluluğı var.	Temel sağlık hizmetlerinden sorumlu
Sosyal Güvenlik	Gerekli görülen veya ihtiyaç duyulan sosyal güvenlik hizmetlerini yerine getirme sorumluluğı var.	Bu alanda sorumluluğı yok.
Ekonomik Kalkınma	Sorumluluğı var.	Sorumluluğı var.
Ulaşım	Belediye sınırları içindeki yerel ulaşım hizmetlerinden sorumlu	Bölgesel ulaşım hizmetlerinden sorumlu
Çevre Güvenliğı, Çevre Temizliğı ve Koruma, Planlama	Sorumluluğı var.	Sorumluluğı yok.
Konut	Gelir grubuna göre konut inşa etme sorumluluğı var.	Sorumluluğı yok.
Vergiler	Belediye sınırları içinde yaşayanlara bireysel olarak vergi koyma ve toplama sorumluluğı belediyelere ait	Bölgesel vergi koyma ve toplama sorumluluğı il idaresine ait
Borçlanma	Belediyeler sorumlulukları çerçevesinde merkezin iznine gerek olmaksızın limitsiz borçlanabilirler.	İl idareleri sorumlulukları çerçevesinde merkezin iznine gerek olmaksızın limitsiz borçlanabilirler.
Yerelleşme	Belediyelerde öz yönetim (local self- government) ilkesi anayasal güvence altına alınmıştır.	İl idarelerinde öz yönetim (local self- government) ilkesi

		anayasal güvence altına alınmıştır.
Denetim ve Kontrol	Resmi bir merkezi ya da bölgesel denetim mekanizması mevcut değildir.	Resmi bir merkezi ya da bölgesel denetim mekanizması mevcut değildir

Kaynak: Akarçay, 2021.

1.1.3.3. Almanya’da Sosyal Belediyecilik

İngiltere ve Fransa’ya kıyasla ulusallaşma sürecinde geç kalan Almanya için yerel yönetimler, geniş bir hizmet alanına sahip ve oldukça güçlü organizasyonlardır. Kamu yatırımlarının yüksek oranda payının yerel yönetimlerce gerçekleştirilmesinin yanı sıra konut, sosyal refah ve eğitimdeki yatırımlar, federal hükümet ve eyaletlerce bağış vb. mali desteklerle belediyeler eliyle sürdürülmektedir (Batal, 2010).

Genel olarak yerel yönetimler için zorunlu görevler; cadde ve sokak temizliği, imar planlama, yatırım planlama, kreşler, okul yönetimi, çöp toplama ve işleme, atık su, isteğe bağlı görevler ise; yeşil alan çalışmaları, müzeler, tiyatro, gençlik merkezleri, kütüphaneler olarak belirtilebilir (Çukurçayır ve diğerleri, 2013: 66).

Almanya’da sosyal belediyecilik özelinde enerji sektörü ön plana çıkmakta, dağıtımın büyük çoğunluğu özel şirketlerin tekelinde değil belediyelerce gerçekleştirilmektedir (Şataf ve Mermer, 2017: 22).

Ülkemiz uygulamalarından bilgi evleriyle benzerlik gösteren “Çocuk ve Gençler İçin Serbest Zaman Kuruluşları”, hedef kitle olarak korunma ihtiyacı olan bir kesimi ya da belirli bir cinsiyete yönelik hizmeti tercih etmektedir (Yavuz, 2013).

Genel olarak Almanya’da sivil toplum kuruluşları ve belediye ortaklığıyla sosyal belediyecilik ekseninde aile merkezli refah politikalarının uygulanıp, çocuk ve gençlerin ilgi alanları doğrultusunda yönlendirildikleri gözlemlenmektedir (Yeşilyurt, 2023).

1.1.3.4. Fransa’da Sosyal Belediyecilik

Fransa’da güçlü merkeziyetçi anlayış uzun süre hâkim olmuş, 1970’lerden sonra gerçekleştirilen girişimlerle merkeziyetçiliğin yumuşatılması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi üzerinde düzenlemeler amaçlanmıştır (Çitçi’den aktaran Akçakaya, 2003: 154). Paris komününün belediyecilik üzerindeki yansımaları 20. yy boyunca devam etmiştir (Şataf ve Mermer, 2017: 20).

Fransa’da yerel yönetimler, genel anlamıyla, belediyeler, iller ve bölgeler olmak üzere üç düzeyde yapılanmıştır. Fransa, son 30-40 yıllık süreçte yerel birim ve ulus altı düzeylere yetki ve sorumluluk devrini, 1980’li yıllarda merkezi hükümet valilerinin bazı yürütme yetkilerinin yereldeki politika ortaklarına devri ve bölgelerin devlet örgütlenmesine dahil edilmesi gibi aşamalarla gerçekleştirmiştir (Arıbaş, 2015: 9).

Bu dönüşüm sonrası merkezi yönetim eğitim ve sağlık konusundaki yetkileri elinde bulundurmaya devam etmekle beraber, sosyal içerme maaşı (sosyal entegrasyonu kolaylaştırmak için asgari gelir desteği) gibi diğer alt hizmetleri, refah devleti uygulamalarını yerel yönetimlere bırakmıştır (Şataf ve Mermer, 2017: 21).

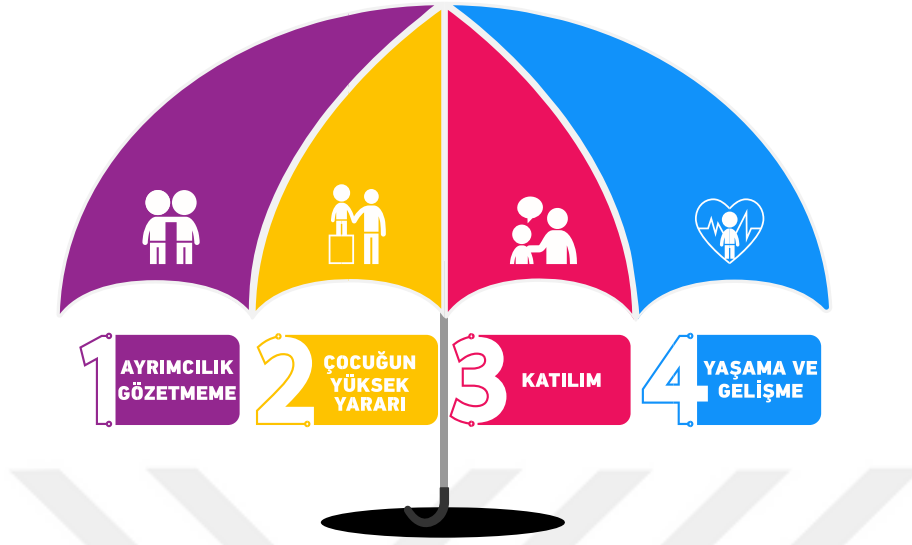
1.2. ÇOCUK KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Çalışmanın bu kısmında sosyal belediyeciliğin dezavantajlı gruplarından olan çocuklara yönelik hizmetler inceleneceğinden kavramın tanımsal ve tarihsel boyutları ortaya konacaktır.

1.2.1. Çocuk Kavramı

Yaşam boyu parçası olduğumuz çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık evrelerinden çocukluğun tanımı için, evrenselliği ve hukuki bağlayıcılığıyla “Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” (BMÇHS) esas alınabilir. 1. maddede belirtildiği haliyle daha erken yaşta reşit olma durumu haricinde, on sekiz yaşına kadar her insan çocuktur.

Şekil 3: Şemsiye Haklar

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu, 2025.

BMÇHS, toplam 54 maddeden oluşmaktadır ve bunların 42 tanesi çocuk haklarına ve geri kalan maddeler de devletlerin çocuk haklarını nasıl koruyacaklarına ve uygulayacaklarına dair maddelerdir (UNICEF, 2025). Sözleşmedeki tüm haklar, rehber ya da şemsiye haklar olarak nitelendirilen 4 temel ilke göz önünde bulundurularak uygulamaya koyulmalıdır (Kamu Denetçiliği Kurumu, 2025).

Türkiye 14 Eylül 1990’da sözleşmenin imzacısı olmuş, 27 Ocak 1995’de Resmi Gazetede yayınlanan onay ile iç hukukuna dahil etmiştir. 2005 tarihli 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu da sözleşme hükümlerine riayet edilerek çocuk tanımı için daha erken yaşta ergin olsa bile on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak yaş haddini kabul etmiştir.

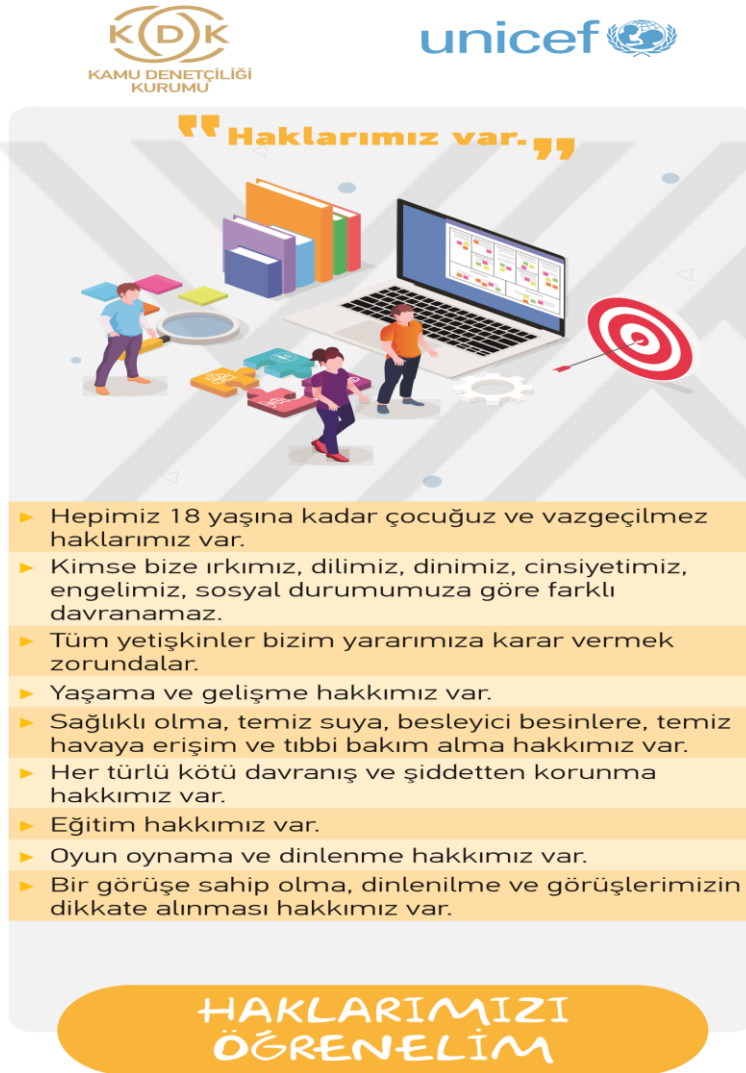
Bununla birlikte değinmek gerekir ki; Birleşmiş Milletler’in tanımladığı Türkiye İstatistik Kurumu’nun kabul ettiği haliyle 15-24 yaş aralığı “genç” olarak kabul edilmektedir (Kırcan, 2019). Bu çalışmada, çocuk tanımı 7-14 yaş aralığıyla incelenecektir.

Sayısal verilerle incelemek gerekirse; 2011 yılından beri her yıl 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü’nde çocuk nüfusunun demografik yapısı, sağlık, yoksulluk, eğitim durumu gibi güncel verileri paylaştığı “Türkiye’deki Çocuklar: İstatistiklere Bakış” serisiyle Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2023); çocuklar için yaşam koşulları ve refahını analiz edip, farkındalığı artırmayı hedeflemektedir.

Çalışma, özellikle yerel yönetimler, eğitimciler ve sosyal hizmet uzmanları için rehber niteliğindedir.

Sözleşmede çocuklara başta yaşama ve gelişme hakkı (m.6), çocuğun eğitim hakkının kabulü ve fırsat eşitliği temelinde gerçekleştirilmesi (m.28) olmak üzere çeşitli haklar tanınmıştır.

Şekil 4: Haklarımız Var

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu, 2025.

Kavramlar ve tanımlarının yanı sıra toplumların yaklaşımları, algıları da önem teşkil etmektedir. Az gelişmiş ülkelerde hâkim geleneksel anlayışa göre çocuk, “aile

olgusunun ötesinde, ailenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunabilecek potansiyel işgücü, ailenin ilerleyen yaşlarında ise bir “sosyal güvenlik aracı” olarak benimsenmektedir (Kulaksız, 2014: 97). Sosyal güvence sistemlerinin eksikliği, yaşlılıkta ekonomik ve sosyal dışlanma riskini artırmakta; bu durum da bireylerin çocuklarına yönelik beklentilerini artırmakta ve aile içi dayanışma mekanizmalarını öne çıkarmaktadır (Buğra, 2008: 175). Kent yaşamının parçası aileler için ise çocuk, aile olma durumunun tamamlayıcısı, çalışma hayatından ayrı düşünülen bir öğedir.

1.2.2. Çocuk Kavramının Tarihsel Gelişimi

Antik Yunan ve Roma’da çocuk, “küçük yurttaş” olarak betimlenmekte, doğdukları andan itibaren hangi işle uğraşacakları kız-erkek ayrımına göre belirlenmektedir (Karadoğan, 2019: 198). Çocuklar, neslin devamı, üstlenecekleri görevler ile aile ve toplumun garantisidirler (Toptaş, 2016: 57).

Orta Çağ’da çocukluk, yetişkinliğe hazırlık dönemi olarak görülmüş ve çocuğun toplumu oluşturan diğer öğelerden farklı olabileceği düşünülmemiştir (Özcan, 2017: 120). Toplumda bireyden beklenen roller ve davranış kalıpları, çocuklara da doğrudan yansıtılmış; bu durum çocuğun, özellikle aile ve devlet tarafından, özerk bir birey olarak değil, üzerinde tasarruf edilen bir nesne gibi konumlandırılmasına yol açmıştır (Kırımsoy, 2018: 19). Yetişkinler gibi giyinip, beslenen, ihmal, sağlık vb. sorunlar ile erken yaşta ölümlere özne olan çocukların farkına varılamamış, bağ kurulamamıştır (Özcan, 2017: 96).

Aydınlanma dönemiyle çocuklar, Locke ve Rousseau ile doğal bir şekilde büyümeleri gereken, eğitim ve çevre ile kişiliklerinin şekillendirilebileceği boş bir levha olarak savunulmuştur (Sağlam ve Aral, 2016: 50).

Çocukluğun, yetişkinlikten farklı ve özel bir dönem olarak kabulü bahsi geçtiği üzere Batı toplumları için Aydınlanma dönemini işaret etmektedir. Bu farkındalığın Türkiye için Batı ile ilişkilerin arttığı Tanzimat Dönemi’ne denk geldiği ve ilk düzenlemelerin de çocuğun eğitime yönelik gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir (Kırca, 2019).

Sanayi devriminin beraberinde getirdiği makineleşme, insan emeğine duyulan ihtiyacı azaltmanın yanı sıra, yoksul aile çocukları için ağır koşullar ve düşük ücret ile çalışmayı “çocuk işçiliği” yaygınlaştırmıştır. 1833’ten itibaren kadın ve çocukları koruyucu düzenlemelere başlanmıştır. 1833 tarihli Fabrika Yasası ile:

- Dokuz yaşın altındaki çocuk işçi çalıştırılmaz.
- İşverenler çocuk işçiler için yaş belgesi bulundurmalıdır.
- 9- 13 yaş arası çocuklar günde dokuz saatten fazla çalıştırılmamalıdır.
- 13- 18 yaş arası çocuklar günde on iki saatten fazla çalıştırılmamalıdır.
- Çocuklar gece çalıştırılmamalıdır.
- Çocuklar için her gün iki saat okul eğitime ayrılmalıdır.
- Yasayı uygulamak için dört fabrika müfettişi atanmıştır (The National Archives, 2025).

19. yüzyıl sonu ile birlikte pozitif yönde kazanımlar edinilmeye başlanmış; 20. yüzyıl ile bilimsel çalışmalarla çocukların bakım standartlarının geliştirilmesi, sorumluluğunun özel alandan kamusal alana kayması, haklarının olduğu farkındalığı gibi adımlar atılmaya başlanmıştır (Özpolat ve Toper, 2023: 12-13).

İkinci Dünya Savaşı sonrası uzun çalışma sürelerinin kısılmasıyla birlikte bireyler, kendileri, aileleri ve en önemlisi de çocukları için artık daha fazla zaman ayırabilir hale gelmiş, eğitimlerine önem vermeye başlamıştır (Özcan, 2017: 112).

İnsan hakları kültürünün yaygınlaşması, Türkiye’de yetişkinlerin çocuklara bakışını dönüştüren önemli bir dinamik olarak öne çıkmaktadır. Ancak hak temelli yaklaşımın gerek toplumsal zihniyette gerekse kurumsal düzeyde tam anlamıyla yerleştiğini ifade etmek için henüz erken olduğu söylenebilir (Kırımsoy, 2018: 17). Yetişkin kıyafetinden kurtulmuş çocuk için bugün hâlâ çeşitli sıkıntılar devam etmekte iken, çocuk ve çocukluk algılayışları da sürekli değişim göstermektedir.

1.2.3. Mevzuatımızda Çocuk

Cumhuriyet öncesi dönemde Eytam Sandıkları, Darülaceze, Islahhaneler ile korunmaya çalışılan çocuk ögesi, 1990 yılı BMÇHS’ye imza ile tek bir kanun çatısı altında olmasa da birçok kanunda farklı bağlamlarda yer almıştır. (Kırcan, 2019).

1982 Anayasası'nda ailenin korunması ve çocuk hakları (m.41), sosyal güvenlik bakımından korunacaklar (m.61) ve Türk vatandaşlığı (m.66) başlıkları altında çocuk, zayıflığı ve korunmaya muhtaçlığıyla, eğitim ihtiyacıyla tanımlanmıştır. 10. madde çocuklar, yaşılar ve diğer dezavantajlı gruplar için alınacak tedbirlerin kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı ve 62. madde ile de yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarına, çocuklarının eğitimi, kültürel ihtiyaçları sebebiyle yurda dönüşlerde yardımcı olunacağı yargısına varmıştır.

Medeni Kanun 118.-124. ve 157. maddelerinde, evlilik-nişan için yaş sınırları, yasal yerleşim yerleri, çocuklar bakımından ana babanın hakları, velayet, miras gibi başlıklar altında bireysel ve aile içinde bulunduğu duruma işaret etmektedir.

4857 sayılı İş Kanunu'nda 71. maddede, çalıştırma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı ile on beş yaşını doldurmuş olma hali sınır koyulmuştur. Çocukların çalıştırılmayacağı işler (yer altı ve su altı, maden ocakları), çalışma süreleri ile çalışma hayatlarının yanı sıra eğitimlerinin devamlılığı gözetilmektedir.

Ceza Kanunu 6. maddesi ile, uluslararası standartlarda da geçtiği üzere çocuğu, on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlamıştır. Yaş küçüklüğü ile cezai sorumlulukları, çocuklara özgü güvenlik tedbirlerini, insan ticareti- alıkonulma- istismar durumlarında özne olarak çocuğu önceliklendirmiştir.

5049 sayılı Kanun; "Çocukların Korunması ve Ülkeler Arası Evlat Edinme Konusunda İş birliğine Dair Sözleşme'nin" onaylanmasının uygun bulunduğunu içeren bir onay kanunudur.

Sosyal Hizmetler Kanunu 3. maddesi ile çocuk, her açıdan korunmaya, sevgi evleri, çocuk yurtları vb. kurumlarla bakıma, meslek edindirme, psikososyal desteklerle yardıma muhtaç birey olarak özel önemle topluma kazandırılmaya çalışılmaktadır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 1. maddesinde şiddete uğrayan ya da uğrama riski bulunan çocukların, 3. maddede belirtildiği üzere bulunduğu yer ya da başka yerde uygun bir barınma yeri, kreş imkânı, 5. maddede çocuklarla iletişim kurma kararı var ise refakatçi eşliğinde gerçekleştirilmesi ya da kısıtlanması yönlü tedbirler, 11.-16. ve 20. maddeleriyle de çeşitli kurum ve kuruluşlar ile kolluk kuvvetlerinin konu özelinde eğitim almaları ve onaylı materyalleri kullanmaları ile bakanlığın yargıya katılımından söz edilmektedir.

“Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun’un” çocuğu konu edindiği 3.-5.-6. ve 7. maddeleriyle; görev yapacak hâkim ve uzmanlarda evli ve çocuk sahibi olma hali ek olarak istenmiş, bedensel ve zihinsel gelişimi tehlikede veya manen terk edilmiş halde olan küçüğü, bir aile yanı veya çocuklara tahsis edilmiş bir kuruma yerleştirmek, çocuk mallarının yönetimi ve korunmasına ilişkin önlemler ve son olarak davaların öncelikle sulh yolu, aksi durumda yargı yolu ile çözüme ulaştırılması hususlarına yer verilmiştir.

1117 sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu 1. ve 3. maddeleriyle; on sekiz yaş altı için maneviyatlarına zarar verecek süreli ya da süreli statüsüne girmeyecek yayınların sınırlamaya tabi tutulacağı belirtilmiş ve bununla beraber resmi makamlar ile çocuk ve gençlerin korunmasını amaç edinen dernek, kadın ve basın dernek ve kuruluşlarının başvurularının da incelenip karara bağlanılacağına yer verilmiştir.

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu; 9. madde ile Daire Başkanlığının görev alanına giren konularda çocuk ve gençlere yönelik özel dikkat gerekliliğini, 11. madde ile çocuk ve aile mahkemelerine denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetleri alanında desteği, 12. madde denetimli serbestlik müdürlüğüne şüpheli görülen kişilerin çocuklarla aynı ortamda çalışmasını yasaklamayı, 14. madde ile çocuk hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmeleri amacıyla gerektiğinde barınma koşulları da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesi, 19. madde denetimli serbestlik, yardım ve koruma hizmetlerine ilişkin kararlar için kurulan Danışma Kuruluna Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürü’nün de paydaş olması, diğer kurumların teşvik ve iş birliği başlıklarıyla ele almaktadır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, tanıkların dinlenmesi başlığı 52. madde ile mağdur çocuklar sıfatını kullanmış, 76. madde çocuk ve akıl hastalarının beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması sırasındaki çekince durumunda kanuni temsilciyi karar verici olarak nitelendirmiş, 90. madde çocuklara karşı işlenen suçlarda failin yakalanmasını şikayete bağlı kılmamış, 102. ve 110. maddeler ile çocuklar için tutukluluk ve adli kontrol altında geçecek süre, 150. madde ile müdafinin görevlendirilmesi, 203. madde ile çocuklar hakkında mahkeme düzenini bozmak sebebiyle disiplin hapsi uygulanamayacağı, mağdur ile şikayetçinin hakları-dinlenmeleri gibi detaylı bir şekilde incelemiştir.

“Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun”, 11. maddesi ile çocuk kapalı ceza infaz kurumlarından, 15. madde çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların eğitilmeleri, meslek edinimleri yönlü faaliyetlerinin yerine getirildiği çocuk eğitimevlerini, hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması başlığıyla 23. madde, çocuk hükümlülerin sadece meslek eğitime yönelik çalıştırılabileceğini içeren 29. madde, 30. madde ile kurum dışı çalıştırılma koşulları, kaldığı oda ve yatakhaneği değiştirmek gibi çocuklar hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları bilgisinin yer aldığı 45. madde, ödüllendirme-nakil-hükümlünün bakıma muhtaç çocuklarının barındırılması vb. durum ve koşullarda çocuğa ait detaylı veriler içermektedir.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nda çocuk, 97. madde ile istihkak davalarında mülkiyet karanesi, 101. madde ile önce icrası lazım gelen merasime lüzum olmaksızın iştirak ve geçici 5. madde ile çocuk teslimleri ve çocukla şahsi münasebet durumu noktalarında yer almıştır.

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, 8. maddesinde yayın hizmetlerinin; çocuklara, güçsüzlere ve engellilere karşı istismar içermeyip, şiddeti teşvik edemeyeceğine, 9. maddede ticari iletişimin ayırt edilebilir olması ve çocukların her açıdan gelişimlerine zarar vermeden, çocukları bir ürün veya hizmeti satın alma veya kiralamaya doğrudan yönlendirmeden gerçekleştirilmesi, 10. madde reklam ve tele alışveriş koşulları, 13. madde ürün yerleştirme, 32. madde idari yaptırımlar gibi başlıklar altında çocuk ve gençlere yönelik yayın hizmetlerinin içeriklerini belirlemiştir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu 8. madde ile, “özel eğitim gereksinimi olan ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınması gerekliliği”, 19. madde ile okul öncesi eğitimin isteğe bağlılığı, 20. madde ile okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, 22. madde ile 6-14 yaş grubunu kapsayan mecburi ilköğretim dönemini ve son olarak 33. madde ile güzel sanatlar alanında yetenekli çocukları küçük yaşlardan itibaren yetiştirmek adına ilk ve ortaöğretim seviyesinde okulların açılabilmesini ele almaktadır.

Nüfus Hizmetleri Kanunu, doğum, bildirim yükümlülüğü ve süresini 15.-19. maddelerinde, boşanma ve evlilik iptali, tanıma ve babalığa hüküm, nüfus davaları ve 42. maddede kimlik kartı-aile cüzdanı ve mavi kartın düzenlenmesi ve dağıtımı gibi başlıklarla çocuğa yönelik nüfus hizmetlerini şekillendirmiştir.

2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun 2. maddesiyle fertlerin istedikleri sayıda ve istedikleri zaman çocuk sahibi olmaları tanımıyla nüfus planlamasını açıklamış, sterilizasyon ve kastrasyona 4. maddede ve gebeliğin sonlandırılması durumuna 5. maddede yer vermiştir.

Mesleki Eğitim Kanunu, çocuk kavramına doğrudan yer vermese de, çocukları ve gençleri ilgilendiren çeşitli düzenlemeler içermektedir. Bunlara; aday çırak-çırak tanımları, eğitim ve öğretim süreci, mesleki eğitim, çıraklığa başlama ve süresi gibi hükümler örnek verilebilir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, bu sigortalardan yararlanacak çocuklara ve bu bağlamda onlara sağlanacak haklara (ölüm aylığı, evlenme ve ceza ödeneği vb.) yer vermiştir.

Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanun, 1. ve 2. maddelerinde; bunlara özellikle çocukların erişimini ve kullanımını engelleme, etkilerinden koruma amacına değinmiş, çocuklara satılamayacağı, verilemeyeceği, üretim ve kullanıldığı yerlerde çocukların çalıştırılmayacağı hususları kontrol başlığı altında incelenmiştir.

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, 7. ve 8. maddelerinde soy bağı ve doğum yeri, 20.-22. maddelerde yetkili makam kararı ve seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kazanılması ve sonuçları, vatandaşlıktan çıkma, vatandaşlığın kaybettirilmesi gibi başlıkları ele almaktadır.

Dernekler Kanunu'nda on beş yaşını bitirme şartı ile ayırt etme gücüne sahip küçüklerin, yasal temsilcilerinin yazılı izniyle çocuk derneği kurma ve kurulmuş çocuk derneklerine üyelik için önü açılmış (m.3), çocuk derneklerinin lokal açıp, işletemeyeceği (m.26/a), kanunda belirtilen cezaların, yazılı olarak uyarılmasına rağmen tekrarlanması durumunda çocuk dernekleri hakkında da uygulanacağı (m.33) belirtilmiştir.

4207 sayılı kanun; tütün ürünlerinin tüketimi ve dumanına maruz kalmanın oluşturduğu riskler hususunda çocukları ve gençleri bilinçlendirmeye yönelik ilgili kuruluş ve sivil toplum örgütlerinin de görüşleri alınıp, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından müfredat hazırlanmasına (m.4) işaret etmektedir.

Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun, bu yetenekli çocukların memlekette veya yabancı

memleketlerde Devlet tarafından yetiştirilmesinden sorumlu kişileri (m.1), bu kişilerin oluşturduğu komisyonun görevlerini (m.2), yabancı memlekette yetiştirilecek çocuğun refakatçi tayinini (m.3) ve son olarak bu refakatçilere yapılacak ödemelerin usulünü (m.4) tanımlamaktadır.

5302 sayılı İl Özel İdareleri Kanunu çocuğu, il özel idarelerinin görev ve sorumlulukları başlığı altında il sınırları içinde “çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, ilk ve ortaöğretim kurumları için arsa temini, binaların yapım-bakım-onarım gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına dair hizmetlerin” (m.6) ve çeşitli konularda kadınlara, engellilere, çocuklara, yaşlılara ve yoksullara yönelik hizmetlerin icrasında ilde dayanışma ve katılımı sağlamak, etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak için gönüllü katılımına yönelik programlar (m.65) uygular şeklinde ele almıştır.

İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun; 4. maddesi ile faydalananak öğrencilerin tespiti, 5. maddesi ile sınavsız olarak parasız yatılı alınacak öğrencilerin tespiti şeklinde yer vermiştir.

5651 sayılı Kanun, ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılarının ailenin ve çocukların korunması, suçun önlenmesi ve suçluların tespiti hususunda yükümlülüklerine (m.7), çocuğa cinsel istismarı içeren içeriğin çıkarılması ve erişimin engellenmesi kararına (m.8) işaret etmektedir.

Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun; ilk üç maddesiyle çocuk olarak nitelendirdiği on altı yaşını tamamlamamış kişilere yönelik kanunun amaç ve kapsamı, geçici koruma tedbirleri (m.10), şahsi ilişki kurulma hali (m.11) ve çocuğun yerinin değiştirilmemesi (m.24) gibi başlıklarla yer vermiştir.

1606 sayılı Kanun, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, resmi darülaceze kurumları ile Darüşşafaka Cemiyeti gibi dernek ve kurumların vergi, harç, resim, hisse ve fonlardan muaflığını (m.1) ve aynı kurumlar için sağlanan gelirlerden Hazine Hissesi ve İnhisar Resmi alınmayacağını belirtmiştir.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nda artık çocuk, korunma ihtiyacının yanı sıra adalet sistemiyle temasa geçen, hakları ve yararı gözetilen bir birey olarak tanımlanmaktadır.

Mevzuat deyince sadece kanunların anlaşılamayacağı üzere, yukarıda belirtilen kanunların bir kısmına ilişkin diğer düzenleyici mevzuatlar da bulunmaktadır (ÇHGM, 2025).

Türkiye’de çocukla ilgili hak ve hizmetlerin düzenlendiği mevzuat, sayıca oldukça geniş ve çeşitli olmakla birlikte, bu durum tek başına çocuk haklarının bütüncül ve etkin biçimde korunduğu anlamına gelmemektedir. Mevzuatın dağınık yapısı, çocukların korunmasına ilişkin düzenlemelerin farklı kanunlarda parça parça yer alması, uygulamada yorum ve yetki karmaşalarına neden olabilmektedir (Uluslararası Çocuk Merkezi, 2018: 61). Bu da çocukla ilgili hizmetlerde çoklu kurum yapısının ve görev alanlarının net şekilde sınırlandırılmamasına yol açmakta; çocukların üstün yararının merkeze alınmasını zorlaştırmaktadır.

Söz konusu çerçevede yapılan değerlendirmeler ışığında, çocuklarla ilgili mevzuatın sadece varlığı değil; bu düzenlemelerin bütüncül, hak temelli, çocuk katılımını ve çok sektörlü yaklaşımı esas alan bir şekilde yapılandırılması önem arz etmektedir (Karaveli, 2024). Ayrıca mevzuatın izlenebilirliği, uygulanabilirliği ve çocuklar tarafından erişilebilirliği de gözetilmelidir.

Geleceğe dönük olarak, çocuklara ilişkin yasal düzenlemelerin bir çatı politika metni ve uygulama kılavuzlarıyla desteklenmesi, ilgili kurum ve yerel yönetimlerin görev tanımlarının sadeleştirilmesi, çocukların sesinin duyulduğu ve aktif olarak sürece katıldığı mekanizmaların mevzuatla güvence altına alınması gerekmektedir. Çocuk haklarının sadece korunma değil; katılım, gelişim ve yaşama haklarını da kapsayan bütünsel bir yaklaşımla ele alınması, Türkiye’nin çocuk hakları alanında gerçek bir ilerleme kaydetmesini sağlayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİK

2.1. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYESİLİĞİN GELİŞİMİ VE UYGULAMALARI

Aşağıdaki kısımda ilk olarak Türkiye’de sosyal belediyecilik ele alınmıştır. Sonrasında ise Türkiye’de çocuklarla ilgili hizmet üreten kamu kurumlarına yer verilmiştir.

2.1.1. Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Tarihi

Sosyal belediyecilik kavramının, Türkiye’de gelişimi açısından baktığımızda, Osmanlı döneminde kente ait hizmetlerin bir parçası olan sosyal hizmetlerin bir şekilde yürütüldüğü kabul edilse bile bugünkü anlamıyla sosyal belediyecilikten söz etmek doğru olmayacaktır (Alan, 2018: 56).

Tanzimat’a kadar olan dönemde yerel yönetimlerin sorumluluğu olarak nitelendirebileceğimiz hizmetlerin önemli bir kısmı, dönemin sivil toplum kuruluşları çatısı altında birleştirebileceğimiz lonca, vakıf ve ayrıca kadılık kurumu gibi kurumlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (Güven ve Dülger, 2017: 51).

Modern nitelikte, bugünkü anlamıyla yerel yönetimler, Tanzimat sonrası reformlar ile şekillenmiştir (Aslantürk, 2018: 142).

Türkiye’de Cumhuriyeti’n ilk yıllarından itibaren devletin sosyal yönü ve toplumla ilişkisi belirli bir sosyal niteliğe işaret etse de , bu yapı tam anlamıyla sosyal devlete dönüşmemiştir (Koray, 2000: 96).

Cumhuriyet’in ilanı sonrası belediyelerin sosyal belediyecilik açısından görevlerindeki değişim dönemleri: Cumhuriyet’in ilk yılları ve 2. Dünya Savaşı sonrası dönemi kapsayan yerel hizmetlerin sunumunda faal belediye profili, 1945-1975 arası yerel yönetimler için altın çağı olarak nitelendirilebilecek dönem ve 90’lardan günümüze belediyelerin etkinliğinin geri dönüşü olarak değerlendirilebilir (Özer ve Çiftçi, 2023: 27).

Tam da bu noktada arayış dönemi 1960'lara, uygulama dönemi 1984 yılına işaret eden Büyükşehir Belediye Modeli'nin, 1984-2004 yılları arasında niceliksel değişimleri gözlenmiştir (Arıkboğa, 2013: 50-56). Takip eden süreçte yerel yönetimleri güçlendirici bir dizi düzenleme gerçekleşmiştir. 10 Temmuz 2004 tarihli 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 3 Temmuz 2005'de 5393 Sayılı yeni Belediye Kanunu kabulü bu düzenlemelere örnek teşkil etmektedir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu, eski belediye kanununa kıyasla “görüş alma”, “görüş bildirme” gibi katılımcı ifadeler içermektedir (Arap, 2006: 198). Belediye Kanunu 13. madde ile belediyenin; “hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi, kültürel değerlerin korunması çalışmalarına üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar vb. uzman kişilerin katılımını sağlaması” ve 15. madde ile belde sakinlerinin hizmet değerlendirmelerini tespiti yönelik kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilecekleri hususları bu durumu destekler niteliktedir.

Büyükşehir Belediye Kanunu'nda 7. ve 18.maddelerde, Belediye Kanunu 76. maddede olduğu gibi doğrudan katılımcı mekanizmalardan “Kent Konseyleri” gibi örneklerle işaret edilmese de katılımcı öğeler gözlenmektedir.

Öztürk, klasik belediyecilik ile sosyal belediyeciliği karşılaştırmaktadır. Bu karşılaştırmayı Tablo 6 ile birlikte değerlendirmekte yarar vardır. Buna göre Türkiye’de sosyal belediyecilik iki dönemde ele alınmaktadır ve bunlar; ilk dönem toplumcu belediyecilik ve ikinci dönem sosyal belediyeciliktir.

Tablo 5: Klasik Belediyecilik Anlayışı İle Sosyal Belediyecilik Anlayışının Karşılaştırılması

Kriterler	Klasik Belediyecilik	Sosyal Belediyecilik
Benimsenen düşünce açısından	Devletçi anlayış benimsenmiştir.	Neo-liberal anlayış benimsenmiştir.
Sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarının kapsamı açısından	Daha dar kapsamlıdır.	5393 ve 5216 sayılı kanunlar ile kapsamı daha genişletilmiştir.
Hizmet sunum biçimi ve rant açısından	Devletçi anlayış ile hizmetler doğrudan belediye tarafından sunulmakta ve rant belediyeye kalmaktadır.	Küreselleşme ve neo-liberal politikaların etkisi ile devletin küçültülmesi ve yerellik ilkesinden hareketle alternatif hizmet sunum

		modellerinden yararlanılarak aracı kurumlarla özelleştirmeci anlayışla hizmet sunmakta, rant aracı kurumlara kalmaktadır.
Demokratik ve katılımcılık açısından	Daha az demokratik ve daha az katılımcıdır.	Sivil Toplum Kuruluşu (STK), Üniversite, Muhtar, Kamu Kurum ve Kuruluşları, Kent Konseylerinin sisteme dahil edilmesi ile daha demokratik ve daha katılımcı.
Sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarının zorunlu olup olmadığı açısından	Zorunlu görevlerden sayılmıştır.	Zorunlu görevlerden sayılmıştır.
Yönetimsel araçlar ve mali açıdan	Norm kadro uygulaması yok, bütçe daha kısıtlı, teknolojiden ve bilgi yönetiminden yoksundur.	Norm kadro uygulaması var, bütçe daha geniş, denetlenebilirlik, hesap verebilirlik, saydamlık, toplam kalite ilkeleri kabul edilmekte, teknoloji ve bilgi yönetiminden yararlanılmakta, e-belediye, mobil belediye gibi uygulamalar yaygınlaşmaktadır.
Görev ve yetki açısından	1580 sayılı Belediye Kanunu'nda liste usulü sayma ilkesi ile görev ve yetkileri belirtilmiştir. Buna göre kanalizasyon, yol, su, atık gibi klasik hizmetler yanında belediyenin sosyal görevleri de bulunmakla birlikte bütçe yetersizliği nedeniyle bu hizmetler merkezden yürütülmektedir.	5393 sayılı Belediye Kanunu'nda genel yetki ilkesine geçilerek belediyelerin görev ve yetkileri konu olarak belirtilmiş, liste halinde sayılmamıştır. Belediyelerden yol, su, kanalizasyon, park, temizlik gibi klasik kentsel altyapı ve teknik hizmetler dışında sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitsel bir dizi yeni alanda yükümlülük ve sorumluluklar üstlenmesi beklenmektedir.

Kaynak: Öztürk, 2012.

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte belediyeler, toplumsal ihtiyaçları karşılama hususunda hizmetleriyle önemli yerel yönetim birimleri olmuştur. Fakat sosyal belediyecilik kavramı, 20. yüzyılın ikinci yarısına denk düşen toplumsal ve ekonomik

aktörlerle belirgin hale gelmiştir. Aşağıdaki tabloda (Tablo 6) 1970 ‘li yıllardaki sosyal belediyecilik anlayışı yer almaktadır.

Tablo 6: 1970’li Yıllardaki Toplumcu Belediyecilik Anlayışı ile Günümüzdeki Sosyal Belediyecilik Anlayışının Karşılaştırması

Kriterler	Toplumcu Belediyecilik	Sosyal Belediyecilik
Doğuş koşulları açısından	Sosyal demokrat belediye başkanlarının kendi kişiliklerini yönetime katma istekleri ile ortaya çıkmış bir anlayıştır.	Dünya’yı etkileyen küreselleşme, yerelleşme, yönetim ve Avrupa Özerklik Şartı gibi küresel değerlerin etkisi ve zorlaması ile ortaya çıkmıştır.
Benimsenen düşünce açısından	Sosyal Demokrat düşüncenin ürünüdür.	Muhafazakâr Liberal düşüncenin ürünüdür.
Hizmet sunum teknikleri ve rant açısından	1-Sunulan hizmetler direkt belediyeler tarafından sunulmakta, elde edilen rant belediyelere kazandırılmakta oradan da halka dönüşümü sağlanmaktadır. 2-Hizmet sunumunda daha çok kamulaştırma eğilimi ile hareket edilmektedir.	1-Hizmetler direkt belediyeler tarafından sunulmakla beraber zaman zaman aracı özel sektörlerle iş gördürülmekte, sağlanan rant özel kesimin elinde kalmaktadır. 2-Hizmet sunumunda daha çok piyasacı, özelleştirmeci eğilimlerle hareket edilmektedir.
Sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin kapsamı ve hedef kitlesi açısından	1-Toplumcu belediyecilik tüm halkı hedef almaktadır. 2-Gıda bankacılığı niteliğinde olan Tanzim Satış (TANSA)' lar %40’a varan bütün halka hizmet sunmaktadır. 3-Daha çok alt gelir grubuna yönelik sosyal	1-Sosyal belediyecilik daha çok dezavantajlı ve riskli grupları hedef almaktadır. 2-Gıda bankaları sadece fakir ve muhtaçlara ücretsiz hizmet sunmaktadır”. 3-Daha çok orta ve üst gelir grubuna yönelik konut- toplu konut projeleri yapılmaktadır.

	konut-toplu konut projeleri yapılmıştır.	
Demokrasi, katılım ve şeffaflık açısından	Yatırım yapılmadan önce halkın görüş ve eğilimlerini ön plana çıkartan anket yapılması ve yatırımların halk tarafından denetlenmesi, demokrasi, katılım ve şeffaflığı ön planda tutar.	Demokrasi, katılım ve şeffaflık sloganı ile ortaya çıkmasına ve kanunlarda buna ilişkin düzenlemelerde bulunulmasına rağmen yatırımlar öncesi anket yapılmaması, kent konseylerinin aktifleştirilememesi gibi hususlar nedeniyle sosyal belediyeçilik mevzuatlarda kalmaktadır.
Merkeziyetçilik açısından	Merkezi yönetimin baskılarına bir tepki olarak adem-i merkeziyetçilik vardır.	Adem-i merkeziyetçilik daha baskın durumdadır.
Yönetişel araçlar ve mali bakımdan	Norm kadro uygulaması yok. Bütçe daha kısıtlı ancak üretici, kaynak yaratıcı belediyeçilik anlayışı çerçevesinde kendi kaynaklarını kendi üretmekte, teknolojiye ve bilgi yönetiminden yoksun olmakla birlikte Belediye Birlikleri aracılığıyla belediyeler arası iş birliği ve yardımlaşma mevcuttur. Böylece atıl kapasite değerlendirilmektedir.	Norm kadro uygulaması var. Bütçe daha geniş, denetlenebilirlik, hesap verebilirlik, saydamlık, toplam kalite ilkeleri kabul edilmekte, teknoloji ve bilgi yönetiminden yararlanılmakta, mobil belediye, e-belediye gibi uygulamalar yaygınlaşmaktadır.

Kaynak: Öztürk, 2012.

2.1.2. Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Nitelikleri ve Uygulama Alanları

Kent hayatının zorlukları altında ve muhtaç durumda vatandaşlar için, hayati önem taşıyan, ulaşılabilirlikleriyle ön planda olan belediyelerin sosyal temalı uygulamalarının önemi her geçen gün artmaktadır.

Türkiye’de toplumsal dayanışmayı sağlama, bireysel refahı artırma hedefleriyle sosyal belediyecilik; 5393 Sayılı Kanun 13. maddede belirtildiği gibi gelir ve hizmet adaletsizliğini azaltma yönünde çalışmalar yürütüp, toplumsal entegrasyonu sağlamak amacıyla dezavantajlı kesimleri ön planda tutan projeler hazırlayıp, bireylerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak program ve kültürel etkinliklerle toplumsal uyum için güçlü adımlar atabilme olanağına sahiptir.

Sürdürülebilirlik ve çevre bilinci, doğanın var olma mücadelesine katkı anlayışıyla geri dönüşüm projeleri, yeşil alanların artırılması konusunda etkinlikler ile ücretsiz sağlık taramaları, psikolojik danışmanlık hizmetleri bugün harici yarını da şekillendiren sosyal belediyecilik nitelikleridir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun, 76.-77. maddelerinde; kent konseylerinin kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma ve çevreye duyarlılık gibi ilkeleri, belediyelerin yardım ve desteği ile uygulamaya çalışmaları, aynı amaçlar doğrultusunda belediyelerin hizmetlerini gerçekleştirirken gönüllü katılımına ilişkin program uygulamalarına yer verilmektedir.

Belediye Kanunu’nda yer verildiği haliyle katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak (m.15) kapsamında belediyeler, eskiden üstlenmedikleri kimi hizmetlerin artık uygulayıcı olmuştur.

Türkiye’de toplumsal sistemin işleyişinin sebep olduğu ve temelde sosyal hizmet ve sosyal yardımlardan oluşan sosyal belediyecilik; ekonomik taraf (yoksulluk, suçluluk vb.), olağanüstü taraf (afet, salgın vb.), toplumsal tarafa (kadın, engelli, çocuk ve yaşlı, yoksul) yönelik faaliyet alanlarını içermektedir (Toprak ve Şataf, 2009: 19-20).

Toprak ve Şataf tarafından dar bir şekilde ele alınan sosyal belediyeciliğin faaliyet alanları tanımı için; suçluluğunun toplumsal ve kültürel sebeplerinin de olduğundan hareketle kesin çizgilerden söz edilemeyeceği belirtilmelidir.

2.1.2.1. Kadınlara Yönelik Uygulamalar

Kadınların sosyal hayat içerisinde karşılaştıkları sorunların tespiti, sebep ve sonuç ilişkisinin incelenmesi ve bunları takiben çözüm geliştirilmesi, öneriler sunulması belediyelerin kadın hemşehrilerine karşı temel sorumlulukları arasında yer almaktadır. Erkeklere kıyasla farklı gereksinimler ve problemleriyle kadınlar için belediyeler, cinsiyete duyarlı plan ve bütçelemelere yer vermelidir.

Belediye Kanunu, 14. ve 76. maddelerinde kadına yönelik dolaylı ve doğrudan birçok düzenlemeyi içermektedir. Büyükşehir belediyeleri ve nüfus kıstasıyla belediyeleri, kadınlar ve çocuklar için konukevi açmaya, sosyal politika süreçlerine katılıma, meslek edindirme kurslarına, şiddetle mücadele vb. yükümlü kılmaktadır.

2.1.2.2. Engellilere Yönelik Uygulamalar

Büyükşehir Belediye Kanunu ve Belediye Kanunu engellilik bağlamında belediyelere yönelik emredici hükümler içermektedir

Engelli bireylerin günlük hayata entegrasyonunu kolaylaştırma amacıyla; 5216 Sayılı Kanun 7. ve 24. maddeleri, 5393 Sayılı Kanun 14. ve 60. maddeleri ile; kaldırım, park, toplu ulaşım için araçları, toplumsal hizmet binalarını erişilebilir hale getirmek, fizik tedavi-psikolojik danışmanlık ve meslek edindirme kurslarıyla sosyal açıdan desteklemek, eğitim olanaklarına erişim için çeşitli çalışmalarla istihdam şanslarını artırmak, tiyatro, konser ve spor organizasyonları, dijital çözümler ile engellilik konusunda farkındalığa dikkat çekmektedir.

Tablo 7: Belediyelerin Engellilere Yönelik Erişim Hizmetleri

Bakım ve Destek Hizmetleri	Sosyo-Kültürel ve Eğitim Hizmetleri
Evde Sağlık Hizmetleri	Meslek Edindirme Kursları
Gündüzlü / Akşam Bakım Hizmetleri	Seminer, Panel vb. Eğitim Hizmetleri
Ayni ve Nakdi Yardımlar	Sınavlara Hazırlık Kursları
Medikal Araç Gereç Temini	Sosyo-Kültürel Etkinlikler
İndirimli / Ücretsiz Ulaşım	Danışmanlık Hizmetleri

Ücretsiz Taşıma Hizmeti	
Ev ve İş Yerlerinin Yeniden Düzenlenmesi	
Bina, Yol, Park, Cadde vb. Alan Tasarımları	

Kaynak: Kalaycı, 2020.

2.1.2.3. Çocuklara Yönelik Uygulamalar

Dünya’da kentsel alanda yaşayan çocuk sayısının her geçen gün artış göstermesine karşın, çoğu şehir sorumlusunun şehrini daha çok çocuk dostu hale dönüştürmek için yeterli donanımı olmadığını söylemek mümkündür (Yıldırım, 2024: 5).

Birçok çocuk, sıkıntılı barınma koşulları, trafik, şiddet, kirlilik gibi faktörler sebebiyle, çoğu zaman en temel hizmet ve uygulamalardan mahrum olarak yaşamlarını sürdürmektedir. Yoksulluk, göçmenlik, ucuz iş gücü, engellilik, suçluluk gibi pek çok dezavantajla karşı karşıya olan çocuklar için bugün belediyelerin genel bir bakış açısıyla uygulamaları:

- Meslek edindirme kursları, online eğitim destek merkezleri
- Etüt merkezleri, bilgi evleri
- Eğitim bursları, kırtasiye yardımları
- Sağlık taramaları, psikolojik danışmanlık, sağlıklı beslenme için programlar
- Kültür merkezleri, kurslar, tiyatro, sinema ve festivaller, yaz ve kış kampları
- Giyim ve gıda destekleri, engelli çocuklar için destek
- Çocuk meclisleri, çocuk hakları konulu eğitim ve atölyeler
- Oyun ve eğlence için özel alanlar, çocuk dostu kent olma yolunda projeler
- Tarım atölyeleri ve kompost etkinlikleri gibi geri dönüşüm temalı eğitimler.

Yukarıda sayılanların yanı sıra, Dünya genelindeki uygulamalarda farklı yaklaşımlarda gözlemlenmektedir. Kolombiya’nın Antioquia bölgesinde, yerel yönetim- bölgesel yönetim-özel sektör-topluluk-vatandaş grubu iş birliğiyle 80’i aşkın eğitsel park inşa edilmiş ve buralarda geleneksel eğitim korunurken bilim, teknoloji,

inovasyon desteklenip, çocuklara girişimcilik, sanat ve kültür aşlamak hedeflenmiştir (Urban Sustainability Exchange, 2025).

İtalya'nın Adelfia bölgesinde belediye, sivil toplum ve özel paydaşlardan oluşan bir ağ desteğiyle 2010 yılından beri bölgede yaşayan çocuklara ücretsiz müzik aletleri ve dersler sunan öğretim programı ile; genç kuşakların farklılıklarla yaşamayı öğrenmesi ve dezavantajlı çocukların toplumsal hayata entegrasyonunu desteklemek için çocuk orkestraları yürütmektedir (Urban Development Network Programme, 2025).

Arnavutluk Tiran'da kendi alanında Doğu Avrupa'nın en büyük parkı olan Büyük Park, kurulduğu günden bu yana 33 oyun alanının daha inşası için öncülük etmiştir (Sosyal Demokrat Kamu İşverenleri Sendikası, 2025).

2015 yılında seçilen belediye başkanı Erion Veliaj'ın Tiran'ın merkezi meydanı Skanderbeg Meydanı'nı yayalaştırma isteğiyle başlayan süreçte ilk olarak "araçsız günler", devamında çocukların oyun oynarken güvende olabilmeleri için gerçekleştirilen trafik kısıtlamalarıyla aşamalı bir şekilde kent sakinleri kalıcı olarak trafiğe kapalılığa ikna edilmiş ve bu kapalı alanlar zamanla genişlemiştir (Bloomberg, 2018).

Tiran Belediyesi'nin, şehri sağlıklı yaşama teşvik konusunda anaokulu menülerini daha sağlıklı hale getirmek için inceleyerek, yerel şefleri ilkokullara gönderip ürün ve yemek pişirme konusunda eğitimleri de örnek niteliğindedir (Bloomberg, 2018).

2.1.2.4. Yaşlılara Yönelik Uygulamalar

Yaşlı vatandaşların toplumsal hayatta yalnızlık, yoksulluk, ihmal gibi problemlerle daha sık karşılaştığı bilinmektedir. Toplumsal değişimlerin beraberinde getirdiği bireyselleşme, ailelerin küçülmesi, iş-gündelik yaşam dengesizlikleri gibi problemler de yaşlıları etkileyen unsurlardandır. Bu noktada içinde bulunan dezavantajlı konum için sosyal belediyelere görevler düşmektedir.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu 7. maddesi ile yaşlılar için, koruma-destekleme-sosyal katılımı artırma hedefleri doğrultusunda faaliyetleri öngörmektedir. Bu açıdan belediyeler; gıda, barınma ve sağlık desteği, sosyal hayata entegrasyonlarını

artıracak kültürel, sanatsal, sportif faaliyetler, 65 yaş üzeri için toplu taşımada ücretsiz veya indirimli erişim, yaş alma merkezleri gibi uygulamalarla işlerlik göstermektedir.

Şekil 5: Yaş Alma Merkezi

Kaynak: Seferihisar Belediyesi, 2025.

2.1.2.5. Yoksullara Yönelik Uygulamalar

Belediye Kanunu yaşlı düşkün, dar gelirlinin durumuna uygun hizmet sunumu (m.14), “dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” (m.60), dar gelirli vatandaşlar için sosyal konut projeleri gibi destekleyici faaliyetler konusunda belediyelere, mali durumu ve stratejik önceliklerine bağlı olarak yetki tanımaktadır (m.69). Tek başlarına mücadele edemeyip, katkı sunabilecekleri bu alanda belediyeler; aş evleri açmakta, ayni- nakdi, giyecek- yakacak yardımları yapmakta, sağlık taramaları, toplu sünnet törenleri, gıda bankacılığı ve evde bakım gibi hizmetlerle ön plana çıkmaktadır.

Toplu sünnet törenleri, aş evleri vd. yardımları da çocuğa yönelik hizmetlerden ayrı tutmak zordur. Birey merkezli değil ailelere ve dolayısı ile çocuğa ilişkin hizmetlerdir.

2.1.3. Sosyal Belediyeciliğin Uygulanmasında Yaşanan Sorunlar

Ülkemizde yerel yönetimlerin güçlendirilmesine yönelik reform hareketleri ile önemli adımlar atılmış olmasına rağmen, halen çözülmeyi bekleyen sorunlar bulunmaktadır. Sosyal belediyecilik uygulamalarındaki yetersizlik de bunlardan biridir. Sosyal belediyecilik alanında hızlı bir dönüşüm yaşanmış olmasına rağmen, ülkemizdeki eksiklerin temelini, “ihtiyaç sahiplerine maddi yardım” algısı ve bunun da toplumsal kabulü oluşturmaktadır (Batal, 2015: 240).

Hak temelli yaklaşım ile gelinecek noktada ise; insan temel alınıp, sosyal dışlamadan uzakta, bütüncül ve uluslararası sözleşmelere uygun sosyal yardım ve hizmet politikasının gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır (Çamur, 2023).

2.1.3.1. Yetersiz Gelir Kaynağı

Türkiye’de sosyal belediyecilik denildiğinde, uygulanabilirliğinde başat problem olarak yetersiz gelir kaynağı görülmektedir. Öz kaynakları sınırlı, merkezi yönetimin aktaracağı gelirlerle faaliyet gösterme çabasında olan ve borç altına girmek zorunda kalan belediyeler; temel hizmetlerini yürütmek için bile zorlanmaktadır. Bu durum, belediyelerin ödeme dengesizliği içerisinde sosyal belediyecilik faaliyetlerine yönelik harcamalarını artırılabilmelerinden çok; sürdürülebilirlikten uzakta, vitrin politikalarına yönelmelerine sebep olmaktadır.

Küçük belediyeler özelinde klasik belediyecilik faaliyetlerinin icrasında bile yaşanan bu problemler sebebiyle; sosyal belediyecilik anlayışının daha çok büyükşehir ve gelişmiş şehirler için etkisini sürdürdüğünü söylemek mümkündür (Özer ve Çiftçi, 2023: 40).

2.1.3.2. Merkezi- Yerel Yönetim Koordinasyon Problemi

Merkezi yönetim ve belediyeler arasında uygulamalar esnasında faaliyet ve görev çakışmalarıyla beraber koordinasyon eksikliği de görülebilmektedir. Her iki idari kuruluşun örgütlerinin bütçe hazırlama ve uygulama aşamasında koordinasyonu oldukça önemlidir (Kişi, 2023). Karmaşaya yol açmamak için sosyal politika

aktörlerinin yetki ve görevlerinin belirgin şekilde ayrımı, her ilgili kurum için bu doğrultuda faaliyet icrası, belde sakinleri ve merkezi yönetim için etkili olacaktır (Seyyar, 2009: 8-9). Bu çalışmada metin içinde ilgili kurumlara yer verilmektedir.

Bazen ikiz görev de yararlı olabilmektedir. Merkezi idarenin ya da yerel yönetimlerin sorumluluk alanlarının net ayrılığı bazı başka sorunlara da yol açabilir. Tam bu noktada önemli olan: denetim, koordinasyon ve veri paylaşımının iyi yapılmasıdır.

2.1.3.3. Veri Yetersizliği

Sosyal belediyeçilik uygulamalarının ilk aşamalarından itibaren veri yetersizliği problemi ile karşılaşilmektedir. Buna ilaveten veri kalitesi, veri toplansa bile bunlara nereden ulaşılacağı, veri işleme süreçleri ve paydaşlara sunumu konusunda da problemler ile karşılaşilmektedir.

Sosyal içerikli uygulamalar olmasından ötürü fayda-maliyet analizi yapılmamakta, bu durum da faaliyetlerin ölçülebilirliğine engel oluşturmaktadır (Çöpoğlu, 2014: 238). Yine de istenildiği taktirde gerçekleştirilebilecek memnuniyet anketi, olağan koşullar altında gerçekleştirilecek seçim, ölçülebilirlik için örnek niteliğindedir.

Beldelerde gerçekleştirilecek sosyal doku çalışmaları ve bu nitelikli çalışmaların sosyal politika uygulayıcılarıyla paylaşımı sonrası uygulanacak faaliyetler, gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşımı kolaylaştıracaktır.

2.1.3.4. Uzman Personel Yetersizliği

Alanında uzman personellerin istihdamı, birçok kurum, kuruluş, sektör için problem teşkil ettiği gibi belediyeler için de engel niteliğindedir. Sosyal belediyeçilik faaliyetleri için yeterli personele sahip değilken, var olan personelin de eğitim eksikliği ayrı bir problem teşkil etmektedir (Yeşilyurt, 2023). Nitelikli, alanında uzman personeller tarafından gerçekleştirilmeyen birçok faaliyetin hedefe ulaşmadığı, kaynak israfına sebep olduğu gözlenmektedir (Çöpoğlu, 2014: 241).

Burada belirtilen ana problemlere ek olarak yetersiz liderlik, yetersiz halk desteği, yetersiz denetim gibi sorunlar, güçlü sosyal belediyeciliğin uygulanmasında birbirinden farklı başarı performanslarının oluşmasına yol açmaktadır.

2.2. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN MEVZUATIMIZDAKİ YERİ

Ülkemizde sosyal belediyeciliğin kanuni altyapısını, Belediye ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu oluşturmaktadır. Çalışmada, metin içerisinde Anayasada “demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti” vurgusunun dışında, ‘Belediye Kanunu ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun’ ilgili maddelerinin incelenmesinin yanı sıra sosyal politikalara ilişkin düzenlemeleri içeren diğer maddelere de yer verilecektir.

Anayasa’da Devlet’in ailenin huzur ve refahı, özellikle anne ve çocukların korunması için gerekeni yapacağı (m.41), herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu (m.56), yerel yönetimlerin kuruluş ve görevlerinin içeriği belirtilmektedir (m.127).

Belediye Kanunu’nda belde sakinlerinin belediye karar ve hizmetlerine katılımı, belediyenin yardımlarından istifade etme; hemşehri hukuku başlığıyla (m.13), dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yönelik sosyal hizmet ve yardımlar gibi alt maddeler ile belediyenin giderleri (m.60), belediye sorumluluk alanları dahilinde meslek kuruluşları ve kamu yararına çalışan dernek, vakıf ve meslek odalarıyla iş birliği (m.75), dezavantajlı gruplara yönelik hizmetlerin yapılmasında gönüllü kişilerin katılımına yönelik program uygulayabileceği belirtilmektedir (m.77).

Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları; bölge parkları, spor, dinlence merkezleri gibi sosyal donatılar yapıp, işletmek veya işlettmek, sağlık merkezleri ile yetişkin, yaşlı, çocuk ve dezavantajlı gruplara yönelik tüm hizmetlerin sunumu (m.7), yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneğin kullanımı, engelli faaliyetlerine destek olmak üzere engelli merkezleri inşası (m.18), 24. madde ve engellilere ait sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri sunumu için iş birliğine açık hizmet birimleri oluşturulması olarak incelenmektedir (ek m.1).

Türkiye’de sosyal belediyecilik anlayışı, anayasal bir temele dayanmakta olup yerel yönetimlerin sosyal hizmet sunumundaki rolü çeşitli yasal düzenlemelerle

belirlenmiştir. Anayasa’da ayrıca aile, çocuk, çevre gibi sosyal politikaların öncelikli alanlar olarak tanımlanması (m.41, m.56), yerel düzeyde bu alanlarda hizmetlerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda belediye ve büyükşehir belediyelerine ilişkin kanunlarda, sosyal hizmetlerin planlanması ve sunulması, toplumsal katılımın teşvik edilmesi, kamu-sivil toplum iş birliğinin güçlendirilmesi gibi konularda yerel yönetimlerin sorumluluk alanları belirlenmiştir. Özellikle hemşehri hukuku, sosyal yardımlar, gönüllülük mekanizmaları, kamu yararına çalışan kuruluşlarla iş birliği gibi kavramların yasal metinlerde yer alması (Belediye Kanunu; m.13, m.75, m.77); sosyal belediyeciliğin yalnızca hizmet sunumuna değil, aynı zamanda hak temelli katılıma ve toplumsal dayanışmaya dayalı bir anlayışla yürütülmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Büyükşehir belediyeleri özelinde ise sosyal donatı alanlarından engellilere, çocuklara, yaşlılara ve yoksul bireylere yönelik hizmetlere kadar geniş bir yelpazede sosyal politikaların yürütülebileceği düzenlenmiş (Büyükşehir Belediyesi Kanunu; m.7, m.18), bu durum sosyal belediyecilik yaklaşımının kapsamının yalnızca altyapı hizmetleriyle sınırlı olmadığını ortaya koymuştur.

Mevcut yasal düzenlemelere rağmen sosyal belediyecilik uygulamalarında belediyelerin idari ve mali kapasitelerine göre farklılıkların ortaya çıktığı, özellikle çocuklar gibi özgül hak özneleri bakımından uygulamaların sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu nedenle, yasal zemin önemli bir başlangıç noktası sunmakla birlikte, sosyal belediyecilik anlayışının yerel yönetimlerde kurumsallaşması için izleme, değerlendirme, standart geliştirme mekanizmalarının güçlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

2.3. TÜRKİYE’DE ÇOCUK VE GENÇLİK POLİTİKALARININ KURUMSAL VE İDARİ YAPILANMASI

Türkiye’de çocuk ve gençlik politikalarının kurumsal ve idari yapılanması, sosyal hizmetler denildiğinde öncelikli olarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) ve Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) ile bunlara bağlı il müdürlükleri ve faaliyetleri akla gelmektedir. Bununla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) gibi bakanlık ve kurumlar da “çocuk ve gençlere yönelik” farklı alanlarda politikalar üretmektedir.

Bu çalışmada sosyal politika merkezli çocuğa yönelik hizmetlere yer verileceği için ASHB, GSB, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığı’na bağlı Kamu Denetçiliği Kurumu değerlendirilecektir.

2.3.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Çeşitli kurum ve müdürlükler çatısı altında sürdürülen aileye yönelik çalışmalar, 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çatısı altında birleştirilmiş; 21 Nisan 2021 tarihli son düzenlemeler ile de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak yetki, görev ve sorumlulukları belirlenmiştir (ASHB, 2025).

Bakanlık, toplumun her bir bireyine ulaşp, etkin sosyal hizmet sağlama vizyonu ve bireyden hareketle aile ve toplumsal değerleri koruma, güçlendirme, geliştirmeye yönelik sosyal hizmet modelleri yaratımı ve uygulama misyonuyla faaliyet göstermektedir (ASHB, 2024).

2.3.1.1. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

1908’de Kırklareli’nde yerel düzeyde faaliyetlere başlayan Himaye-i Etfal Cemiyeti, 1934 yılında Çocuk Esirgeme Kurumu adını almış, takip eden süreçte bir dizi düzenlemeler sonrası 2011 yılında Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM) olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çatısı altında toplanan kurum; 2021 yılından bu yana ASHB bünyesinde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak faaliyet göstermektedir (ÇHGM, 2025).

Aile bütünlüğünün korunması ve çocuğun ailede sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmesi politikasını temel alan Müdürlük bünyesinde yürütülen faaliyetleri belirtmek gerekirse (ASHB, 2024):

- Sosyal ve Ekonomik Destek: Çocuklar, ailelerinin yanında ve mevcut ortamlarından ayrılmadan desteklenip, takip edilmektedir. 2024 verilerine göre, 170.270 çocuk bu hizmetten faydalanmaktadır.

- Anka Çocuk Destek Programı: 2014 yılında yürürlüğe giren program ile, suça sürüklenmiş, suç mağduru, madde kullanan veya sokakta yaşayan çocukların topluma kazandırılması hedeflenmektedir.

- Çocuk Evleri Sitesi ve İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesi: Çocuk Evleri Sitesi ile; korunma altındaki çocukların, aile ortamına benzer bir yapıda, küçük gruplar halinde barınmaları sağlanmaktadır. İhtisaslaştırılmış Çocuk Evleri Sitesi ise; suça sürüklenen, suç mağduru olan, ergen gebe ve çocuk anneler, sokakta yaşayan-çalıştırılan, madde kullanımı tedavisi tamamlanan ve refakatsiz çocuklara yönelik özel hizmetler sunmaktadır.

- Çocuk Yaşam Merkezleri: Çocuklara yönelik gündüzlü hizmetler sunulmaktadır.

- Çocuk İçin Dost Uygulamalar: duy.aile.gov.tr internet sitesi ile çocuklar, aileler ve çocuklarla çalışan profesyoneller için bilgilendirici içerikler paylaşılmaktadır.

- Çocuklar Güvende: Ekipler ile olası risklere karşı önlem almanın yanı sıra, bu risklerle karşılaşmış, sosyal hizmet sunulmuş çocukların izleme ve takip faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

- Çocuk Hakları Komiteleri, Çocuk Destek, Gelişim ve Eğitim Programları ve son olarak 2023-2028 yıllarını kapsayan Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile çocuk odağında koordine politikalar yürütülmektedir (ASHB, 2024).

2.3.1.1.1. Çocuk Destek Merkezleri

Türkiye’de Çocuk Koruma Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle beraber çocuğa yönelik tanımlar da değişikliğe uğramıştır. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun 3. maddesinde belirtildiği üzere korunmaya muhtaç çocuk tanımı değişmiş, suç mağduru, suça sürüklenen çocuk ve sosyal riskler altında olan çocuk terimine yer verilmiştir. Bununla beraber alana yönelik yeni kuruluşların da zemini oluşturulmuştur.

Koruma Bakım ve Rehabilitasyon ve Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri 2015 yılı itibariyle Çocuk Destek Merkezlerine (ÇODEM) dönüştürülmüştür (ASHB, 2024). Sokakta risk altındaki çocuklar, suç mağduru veya

suça sürüklenen çocuklara yönelik faaliyet gösteren, 2022 yılı verilerine göre 66 adet ÇODEM, 1.421 çocuğa destek sunmaktadır (ÇHGM, 2022).

Çocuk Destek Merkezleri ile; çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanması, aile ve yakın çevrelerine dönmeleri ve bir başka noktada diğer sosyal hizmet modellerine yönlendirmek amaçlanmaktadır.

2.3.1.1.2. Çocuk Hakları İl Çocuk Komiteleri

Çocuk hakları tartışmaları çoğunlukla çocuklara yönelik istismar, silahlı çatışmalar ve çocukların suça sürüklenmesi gibi ağır ihlal durumları çerçevesinde ele alınmakta; bu da kamuoyunda yalnızca belirli gruptaki çocukların hak ihlaline uğradığı algısının oluşmasına neden olmaktadır (Kıyıcı ve Öztürk, 2018: 128). Çocuk Hakları İl Çocuk Komiteleri çocukların, aile, toplum ve kamusal yaşama katılımları için fırsat yaratan, çocuk hakları konusunda duyarlılık oluşturma ve her aşamada karar alma süreçlerine katılım için olanaklar sunan yapılardır (ASHB Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2023-2028: 27).

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının koordinasyonunda, her ilde faaliyet gösteren komiteler, çocukları aktif yurttaş olarak güçlendirip, akranları içerisinde çocuk hakları konusunda farkındalık oluşturup, kendilerini ifade etme becerisiyle beraber özgüvenlerinin gelişimine katkı sağlamaktadır (ÇHGM Çocuk Hakları Rehberi: 12-14).

2.3.1.2. Bakanlığın Diğer Birimlerinin Çocuk Hizmetleri

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde, çocuklara doğrudan hizmet sunan temel yapı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olmakla birlikte, çocukların refahının sağlanması ve geliştirilmesine yönelik dolaylı ya da doğrudan hizmet yürüten çeşitli müdürlükler, şube müdürlükleri ve bağlı kuruluşlar da bulunmaktadır.

Bu kapsamda öncelikle Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü; ailelerin ekonomik yoksunlukları nedeniyle çocukların, eğitim ve bakım hizmetlerinden mahrum kalmasını önlemek amacıyla: doğum ve çoklu doğum yardımı, öğle yemeği yardımı, asker çocuğu yardımı gibi ekonomik destek mekanizmalarını işletmektedir

(Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, 2025). Sosyal güvencesi olmayan, ihtiyaç sahibi ailelerin çocuklarına şartlı eğitim yardımları ve bununla beraber Avrupa Birliği tarafından finanse edilen Yabancılar Yönelik Şartlı Eğitim Yardımı Programı kapsamında ihtiyaç sahibi yabancıların çocuklarına gerçekleştirilen yardımlar da eğitim alanında desteklere örnek niteliğindedir (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, 2025).

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü; engelli bireylerin sosyal hizmetlere erişimini kolaylaştırma amacı taşıırken, özel bakım merkezleri, genel müdürlüğe bağlı bakım, rehabilitasyon ve aile danışma merkezleri ile engelli çocuklara yönelik hizmetleri yürütmektedir (Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2025).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan bağlı kurum Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri ile çocukların mağduriyetlerini önleyici müdahale mekanizmaları geliştirilerek; aile içi şiddet mağduru çocuklar için psikososyal destek, barınma ve rehberlik hizmeti sunulmaktadır (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, 2025).

Yerel düzeyde faaliyet gösteren Sosyal Hizmet Merkezleri ise çocukların erken yaşta riskten korunması ve koruyucu-önleyici hizmetlere erişimi açısından kritik rol oynayan, il ve ilçelerde doğrudan bakanlığa bağlı çalışan kurumlardır (Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği, 2013).

Bakanlık taşra teşkilatları olan İl Müdürlükleri, bu müdürlükler bünyesinde faaliyet gösteren Koruyucu Aile ve Evlat Edindirme Birlikleri de; koruma altında olan çocukların aile ortamında büyüme hakkını gerçekleştirme amacına hizmet etmektedir (ÇHGM, 2025).

2.3.2. Gençlik ve Spor Bakanlığı

1938 yılından itibaren farklı ad ve müdürlükler çatısı altında sürdürülen faaliyetler sonrası 2011 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı olarak kurulmuştur (GSB, 2025). Bu bakanlık, gençlik için kurgulanmıştır. Çalışma kapsamında, spor hizmetleri sebebiyle incelenmiştir.

Bakanlık, gençlik ve spor alanlarında geleceği inşa etme vizyonu ve yenilikçi, sürdürülebilir politikalar üretmek bilim, kültür, sanat ve spor alanlarında donanımlı gençleriyle güçlü bir spor ülkesi olma misyonuyla faaliyet göstermektedir (GSB 2024-2028 Stratejik Plan, 2024: 12).

Bakanlık bünyesinde yer alan Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Okul Sporları, Spor Etkinlikleri, Spor Eğitimi ve Araştırmaları Daire Başkanlıkları ve Milli Eğitim Bakanlığı ile koordine halde; okul öncesi, ilk ve ortaöğretim kurumlarında sporun yaygınlaştırılması ve yönlendirilmesi için faaliyetlerde bulunmaktadır (Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2025).

Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda 3. Sınıf öğrencilerine her yıl düzenlediği test ve ölçümleri içeren Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programı da sporun yaygınlaştırılması ve üst düzey sporcu yetiştirme vizyonunun göstergesi niteliğindedir (Sporcu Yetiştirme Daire Başkanlığı, 2025).

2.3.3. Adalet Bakanlığı

Adalet Bakanlığı, hukukun üstünlüğünü esas alan bir vizyon, adalet hizmetlerinin adil, hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacak politikaları uygulamaya koyma misyonuyla faaliyet göstermektedir (Adalet Bakanlığı, 2024).

2.3.3.1. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

2013 yılında Ceza İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde, kadın ve çocuklar başta olmak üzere kırılgan gruba dahil olan mağdurların adalete erişimlerinin güçlendirilmesi amacıyla kurulmuş olan Mağdur Hakları Daire Başkanlığı'nın, 2019-2020 yıllarını kapsayan değişiklikler sonrası merkez teşkilatı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve adliyelerde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri olarak organizasyonu gerçekleştirilmiştir (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, 2025).

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı bünyesinde Çocuk Hizmetleri Daire Başkanlığı ise, adli süreçlerde suça sürüklenen, mağdur veya tanık

kimliğiyle yer alan çocuklara yönelik psikososyal müdahale ve temel yaklaşım programları geliştirip, çalışmalar yürütmekle görevlidir (Çocuk Hizmetleri Daire Başkanlığı, 2025).

Çocuk Hizmetleri Daire Başkanlığı ve ilgili müdürlüklerince yürütülen faaliyetleri: çocuk dostu usullerin uygulandığı Çocuk Adalet Merkezi, çocukların ruhsal ve fiziksel bütünlüklerini koruma hedefli Adli Görüşme Odaları, Çocuk Görüşme Merkezleri ile özetlemek mümkündür (Çocuk Hizmetleri Daire Başkanlığı, 2025).

On İkinci Kalkınma Planı'nda da belirtildiği üzere; Adli Görüşme Odaları yaygınlaştırılmalı, Çocuk Destek Gelişim ve Eğitim Programı'nın etkinliği ve Çocuk İzlem Merkezleri'nin sayıları ve etkinlikleri artırılmalıdır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023).

2.3.3.2. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Çocuk-cezaevi ilişkisi; çocuğun cezaevine girmesi öncesinde uygulanan çalışmaların sonucu, cezaevinde aile ve yakınlarına yapılması gerekenlerde dahil olmak üzere rehabilite çalışmaları ve tahliye sonrası yapılması gerekenler olmak üzere aşamalandırılmaktadır (Arap, 2014: 300). Her aşamada da süreci yürüten, görevli kurumlar yer almaktadır.

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 11. ve 12. maddelerinde belirtildiği üzere Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı “Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumları”; ‘çocuk tutukluların ya da çocuk eğitim evlerinden çeşitli sebeplerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakline karar verilen çocukların, ceza infazına başlandığı tarihte on sekiz yaşını bitirmiş, yirmi bir yaşını doldurmamış genç hükümlülerin’ barındırıldıkları, eğitim ve öğretime dayalı, güvenli kurumlardır.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren, Ankara-Sincan, Diyarbakır, Hatay, İstanbul-Maltepe, İzmir, Kayseri, Mersin-Tarsus, Samsun-Kavak, Tekirdağ-Karatepe olmak üzere toplam 9 tane Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu bulunmakta ve 12-18 yaş arası çocuklarla, gençleri barındırmaktadır (Adalet Bakanlığı, 2025).

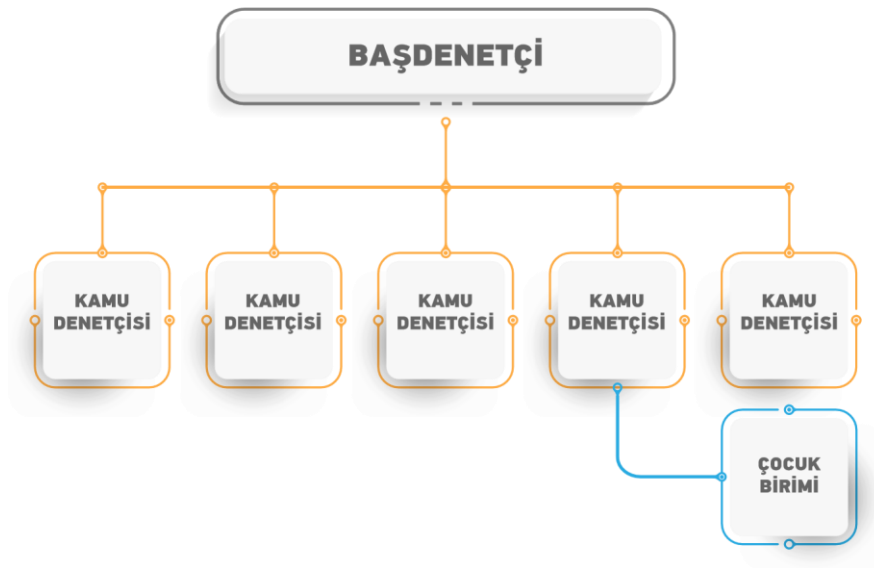
Bunun yanı sıra Adalet Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren 4 Çocuk Eğitimevi Müdürlüğü'nden biri de çalışmanın örneklemini oluşturan Urla'da bulunmaktadır (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2025). Çocuk Eğitimevi Müdürlükleri ile 12-18 yaş arası suça sürüklenen çocukların eğitim ile topluma kazandırılması amaçlanmakta ve bu amaçla Urla örneğinde kız çocukları ile çalışmalar sürdürülmektedir (Urla Çocuk Eğitimevi Müdürlüğü, 2025).

2.3.4. Kamu Denetçiliği Kurumu

Türkiye'de Kamu Denetçiliği Kurumu, uluslararası bilinirliği ile Ombudsmanlık, 2012 yılında kurulmuştur. Kurum; bir kamu başdenetçisi ve ona bağlı beş kamu denetçisinden oluşmaktadır (Kamu Denetçiliği Kurumu, 2025).

İsveç örneğinin aksine 6328 sayılı Kanun “Başdenetçinin ve denetçilerin görevleri” konulu maddesinde, kamu denetçilerinden birisinin kadın ve çocuk hakları alanında görevlendirilmesi hükmüne yer vermiştir. Yani denetçilerden biri, diğer görevlerinin yanı sıra çocuk hakları konusundaki şikayetlerin incelenmesinden sorumlu tutulacaktır.

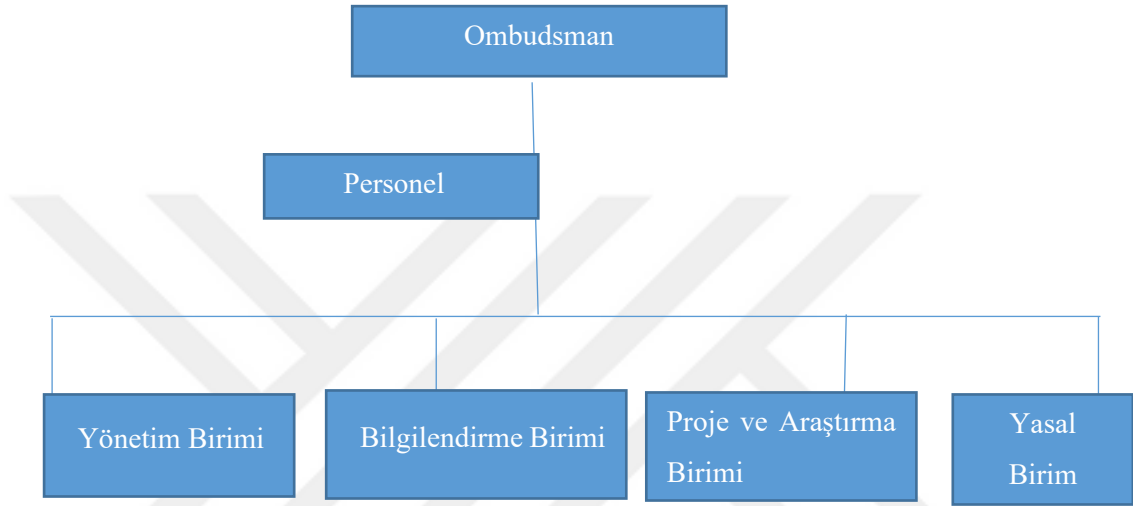
Şekil 6: Kamu Denetçiliği Kurumunun Yapısı

Kaynak: Kamu Denetçiliği Kurumu, 2025

İsveç'te Çocuk Ombudsmanı, BMÇHS temelinde çocukların hak ve çıkarlarını destekleyip, ilerletmekle yükümlü bir devlet kurumudur (Barnombudsmannen, 2021). Hedef kitlelerinden çocuğa yönelik refah hizmetleri kapsamında 1993 yılında, İsveç Parlamentosu tarafından kurulmuştur.

Şekil 7: Çocuk Ombudsmanlık Kurumu Örgütlenme Şeması

Kaynak: Urhan, 2009.

Çocuk Ombudsmanı, İsveç Belediyelerinde, ilçe bölgelerinde ve hükümete ait kurumlarda BMÇHS'nin uygulanmasını, yorumlanmasını izler ve hükümete analiz ve öneriler içeren yıllık bir rapor sunar (Barnombudsmannen, 2021).

Çocuk Ombudsmanının başlıca görevleri:

- Çocuk ve gençlerin temsili,
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Konvansiyonun teşviki ve etrafıca uygulanması,
- Bilgi verme ve savunma,
- Çocuk ve gençlerin yaşam koşullarına ait istatistiki bilgileri edinme ve düzenleme.

Ombudsman, çalışmalarına yönelik öneri ve teklifte bulunabilirken herhangi bir yaptırım imkânına sahip değildir. Buna rağmen bu çalışmalar, karar vericiler için yasal düzenlemelerde fazlasıyla dikkate alınmaktadır (Urhan, 2009).

Çocuk Ombudsmanlığı ve benzeri kurumlara birçok ülkede rastlanmaktadır. İngiltere’de “Çocuk Komiseri” ve Hırvatistan’da “Çocuk Ombudsmanı” ifadeleriyle faaliyet gösteren kurumlar bu duruma örnek niteliğindedir (Ceylan, 2020: 237-238).

İngiltere’de 2014 Çocuk ve Aileler Yasası ile yetki alanı ve bağımsızlığı daha da güçlendirilen Çocuk Komiserliği; politika, araştırma, iletişim, kamu hizmeti geliştirme ve bakım altında, bakımdan çıkan, evden uzakta yaşayan veya çocuk hizmetleriyle çalışan çocuklara yönelik ücretsiz destek, tavsiye ve bilgi aktarımına yönelik faaliyetleri kapsamaktadır (Children’s Commissioner, 2025).

Hırvatistan’da 2003 yılından itibaren faaliyetlerine başlayan Çocuk Ombudsmanı ve yardımcıları; yeniden atanabilme hakları bulunmakla beraber görev süreleri sekiz yıl olan, çocukların haklarını korumak, izlemek, geliştirmek amacıyla faaliyet gösteren özel ve denetleyici bir kurumun yetkilileridir (Pravobnanitelj za djecu, 2016).

Fransa örneğinde ise; diğer ülkelerin aksi gelişmelerle öncesinde bir kurum tarafından yürütülen çocuk haklarıyla ilgili ombudsmanlık işlevi, 2011 yılı reform çalışmalarıyla “Hakların Savunucusu” adıyla yeniden yapılandırılmıştır (Gişi, 2017: 18). Çocuk haklarını savunmak, güvenlik görevlilerinin etiğe uygunluğunu sağlamak, ayrımcılıkla mücadele etmek ve muhbirleri korumakla sorumlu dört yardımcı ve bir arabuluculuk genel temsilcisi ile Hakların Savunucusu; altı yıllık bir süre için atanır (Defenseur des Droits, 2024). Yapılan çalışma ile, dört yardımcının koordinasyonunda dört kurum; temel hakların korunmasının tek bir otorite çatısı altında gerçekleştirilmesi garantisıyla “Hakların Savunucusu” (Ombudsman) altında birleştirilmiştir (Gişi, 2017: 18).

Türkiye’de çocuk politikaları, başta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmak üzere Gençlik ve Spor Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Kamu Denetçiliği Kurumu gibi çeşitli kurumsal aktörler üzerinden şekillenmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın 2023-2028 dönemine ilişkin çocuk hakları strateji belgesinde, çocukların korunması ve desteklenmesi, adalet sistemine erişimi, alternatif bakım hizmetleri, olağanüstü durumlardan etkilenen çocuklara yönelik hizmetler, bilgi teknolojilerine erişim ve katılımının artırılması yönünde 6 hedef alanı altında toplam 159 faaliyet tanımlanmıştır (ASHB Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2023-2028: 5-6). Bu planlamalara rağmen çocukların karar alma süreçlerine

sistemli ve sürekli biçimde katılımını sağlayacak yapılar henüz kurumsallaşmış değildir (UNICEF Türkiye Milli Komitesi Faaliyet Raporu, 2024: 14).

Gençlik ve Spor Bakanlığı ise gençlik merkezleri ve faaliyetleri aracılığıyla çeşitli sosyal destek ve gelişim fırsatları sunmakta, ancak bu faaliyetler çoğunlukla gönüllülük, spor ve etkinlik temelli olup, karar alma süreçlerine çocukların aktif katılımına yönelik politikalar içermemektedir (GSB 2024-2028 Stratejik Plan, 2024: 13).

Adalet Bakanlığı bünyesinde çocuk adalet sistemi, çocuğun üstün yararı ilkesini esas almakla birlikte, uygulamada hâlâ ikincil mağduriyetler yaşanmakta ve çocuk dostu adalet birimlerinin yaygınlaştırılması konusunda eksiklikler bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024).

Kamu Denetçiliği Kurumu'na bağlı olarak işleyen Çocuk Hakları Ombudsmanlığı ise önemli bir denetim mekanizmasıdır; ancak bu kurumun kararlarının tavsiye niteliğinde olması, bağlayıcılık taşınamaması ve konu sınırlaması, etkinliğini azaltmaktadır (Kamu Denetçiliği Kurumu Çocuk, 2025).

Her ne kadar söz konusu kurumlar stratejik belgeler hazırlamakta ve hizmet sunumuna devam etmekteyse de, çocuklara yönelik kamu politikalarında hak temelli bir yaklaşımın tam anlamıyla yerleşmediği; çocukların bütüncül ihtiyaçlarını gözeten, çocuk katılımını güçlendiren ve çocuk haklarını yaşamın her alanında kurumsallaştıran bir yapının henüz oluşturulamadığı çeşitli rapor ve değerlendirmelerde vurgulanmaktadır (UNICEF Türkiye Milli Komitesi Faaliyet Raporu, 2024; Koca, 2022).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İZMİR'DE ÇOCUK OLMAK: SOSYAL BELEDİYESİCİLİĞİN SICAK YÜZÜ

İzmir'in sosyal belediyecilik uygulamaları bağlamında incelenmesinin temelinde, kentin siyasal, toplumsal ve kültürel yapısının Türkiye genelinden belirli yönleriyle ayrışması yatmaktadır. İzmir uzun yıllardır merkez sol ya da sosyal demokrat partilerin yerel yönetimlerde başarı sağladığı bir kenttir. Bu siyasal tercihler sadece parti düzeyinde değil, aynı zamanda kent halkının yaşam biçimi, değerler sistemi ve toplumsal beklentileriyle de ilişkilidir. Bu bağlamda İzmir, “Sakin kent, Çocuk Belediyesi” örneklerinde de izlendiği üzere, Türkiye’de sosyal belediyecilik anlayışının sürdürülebilirlik kazanabildiği, projelerin kurumsallaşabildiği ve yerel halk tarafından benimsendiği bir laboratuvar işlevi görmektedir.

İzmir, sadece uygulamalar düzeyinde değil, bu uygulamaların kamusal alanda görünür kılınması, katılımcı mekanizmaların hayata geçirilmesi ve demokratik bir kent kültürünün desteklenmesi bakımından da dikkat çekicidir. Modern yaşam tarzlarının, farklı sosyo-kültürel grupların ve kimliklerin bir arada var olabildiği bir kent olan İzmir, bu yönüyle sosyal belediyecilik anlayışının kapsayıcılık boyutunu yansıtmaları bakımından da özgün bir örnek sunmaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Bu kısımda araştırmanın amacı, yöntemi, kapsam ve kısıtlarına yer verilmektedir. Literatür taraması, kurum ve kuruluşlarla görüşmeler de bu kısımda yer almaktadır.

3.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile, Türkiye’nin en büyük şehirlerinden biri olan İzmir’in, Urla ilçesi belediyesinin çocuğa yönelik program ve hizmetlerinin sosyal belediyecilik ilkeleri uyarınca incelenmesi amaçlanmaktadır.

Belediyenin çocuk hakları bağlamında, sosyal katılım, eğitim, kültür-sanat, sağlık gibi alanlarda gerçekleştirdiği hizmetler ve bu uygulamaların Türkiye’de sosyal belediyecilik anlayışına katkıları ortaya konulmaktadır.

Yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda araştırmaya yön veren sorular şu şekilde ifade edilebilir:

- 1) Urla belediyesi, sosyal belediyecilik bağlamında çocuklara yönelik hangi proje ve hizmetleri sunmaktadır?
- 2) Bu projeler BMÇHS’ de belirtilen şemsiye haklarla ilişkili midir?
- 3) Bu proje ve hizmetlerin planlama, uygulama, değerlendirme ve sonuç süreçleri nasıl idare edilmektedir?
- 4) Belediye, hangi finansman, insan kaynağı ve iş birliği (merkezi yönetim, STK, uluslararası organizasyon ve programlar, yerel halk vb.) modelleriyle ilgili proje ve hizmetlerini uygulamaya koymaktadır?
- 5) Bu uygulamalar, diğer yerel yönetimler için rol model oluşturabilir mi?
- 6) Çocukların katılımları ne orandadır? Faaliyetlere ilişkin etkililik nasıl değerlendirilmektedir?
- 7) Mevcut uygulamalarda iyileştirmeye gidilebilecek noktalar nelerdir? Geleceğe dönük tavsiye niteliğinde ne önerilebilir?

3.1.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma, belge analizi ve yarı yapılandırılmış görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Kavramsal çerçeve ile Türkiye genelindeki yönetsel yapı ortaya konduktan sonra, Büyükşehir Belediyesi ve örneklem olarak alınan belediyenin stratejik planları ve faaliyet raporları sistematik biçimde analiz edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen veriler, her türlü materyal (kitap, makale, rapor, haber metni, tez, kanun metni vb.) ve insanlardan edinilmiştir.

Belge analizine dahil edilen politika belgelerinden bazıları şunlardır: Kalkınma Planları, ilgili mevzuat, ilgili belediye ve bakanlıkların stratejik plan ve faaliyet raporları, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının çeşitli rapor ve belgeleri.

Diğer veri toplama tekniği de yarı yapılandırılmış görüşmedir (Tablo 8). Hazırlanan sorular çerçevesinde gerçekleştirilen görüşme, her bir görüşmecinin

deneyimleri ve ilgi alanları doğrultusunda ek sorularla şekillendirilmiştir. Bu süreçte araştırma, etik kurallar çerçevesinde yürütülmüş ve gerekli etik kurul onayı (Ek 1) alınmıştır.

Bu kapsamda, belediyenin sosyal hizmet politikalarının uygulanmasında ve izlenmesinde etkin rol oynayan Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile Kadın ve Aile Hizmetleri müdürlüğü çalışanlarıyla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, birimlerin çocuklara yönelik yürüttükleri projeleri, faaliyetleri ve bu süreçlerde karşılaştıkları deneyimleri kapsamlı şekilde anlamaya yönelik olarak yapılandırılmıştır.

Karşılaştırmalı bir perspektif geliştirebilmek ve İzmir’de benzer ölçekli belediyelerin uygulamalarına dair genel bir çerçeve oluşturmak amacıyla, örneklem olarak doğrudan çalışmaya dahil edilmeyen ancak benzer sosyal belediyeçilik yaklaşımlarına sahip Seferihisar Belediyesi personeli ile de görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerle, araştırmanın genel çerçevesini zenginleştirmek ve bağlamsal derinlik kazandırmak amaçlanmıştır. Toplam 16 belediye personeli, 1 Kent Konseyi yetkilisi ve 1 sivil toplum temsilcisi ile, her biri yarım saat ile 1,5 saat arası süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Pursaklar Belediyesi’nin stratejik plan ve faaliyet raporlarında yer alan çocuk odaklı etkinliklerin teyidi ile rapor dışı uygulamaların olup olmadığının öğrenilmesi amacıyla ilgili müdürlüklerin yetkilileriyle telefon görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, ilgili belediyelerin çocuklara yönelik güncel faaliyetlerini izleyebilmek amacıyla resmi sosyal medya hesapları düzenli olarak takip edilmiştir.

Bu çalışmada, Urla Belediyesi’ne ek olarak İzmir’in kıyı ilçesi Seferihisar ve Ankara’ya bağlı Pursaklar Belediyesi karşılaştırmalı biçimde incelenmektedir. Farklı coğrafi, kültürel ve siyasal bağlamlarda gerçekleştirilen uygulamaların karşılaştırılması yoluyla, benzerlikler ve ayrışan yönler analiz edilmektedir. Bununla birlikte, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin çocuklara yönelik hizmetleri de yerel ve üst ölçekli yönetimler arasındaki ilişki ve politika uyumu çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Aşağıdaki tabloda, Urla ve Seferihisar Belediyeleri ile yapılan görüşmelere ilişkin temel bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 8: Urla ve Seferihisar Belediyeleri Görüşme Detayları¹

Belediye	Birim Adı	Görüşülen Kişi Sayısı	Unvanlar	Not
Urla Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	4	Birim Şefi, Arkeolog, Sanat Tarihçisi, Sosyolog	Rutin seviyede iş üretilmesi açısından norm kadro, deneyim ve mesleki uzmanlık yeterli görünmektedir.
	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	4	Psikolog, Müdür Vekili, Büro Personeli	Rotasyonlarla organizasyonu yenilenen birimde, bilgiye erişilebilirlik, farkındalık hususları kıdem/deneyim ile doğrudan bağlantılıdır.
	Park ve Bahçeler Müdürlüğü	1	Büro Personeli	Çocuğa kentte bırakılan tek alan parklar için, mevcut olanları koruma vizyonunun benimsendiği gözlenmiştir.
	Muhtarlık İşleri Müdürlüğü	1	Müdür Vekili	Kadın ve Aile Hizmetleri'nin kurucu kadrosunda ve son dönem seçimleri öncesinde yönetiminde yer alması sebebiyle; müdürlüğün geçmiş faaliyetleri, projeleri değerlendirilmiştir.

¹ Ek olarak, Urla'da Evimiz 4 Projesinin yürütücüsü, dernek başkanı ile; anne-çocuk-gönüllü-öğretmen çemberinde yürüten proje ve Urla Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Urla Belediyesi ile iş birlikleri noktasında görüşme sağlanmıştır. Bunun yanı sıra Urla Belediyesi'nde iki personel ile ilk görüşme sonrası şekillenen sorulara dair ikinci görüşme sağlanmıştır.

Seferihisar Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	2	Müdür, Birim Amiri,	Birimler arası iletişimin iyi olduğu, fayda odaklı faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir organizasyon niteliğindedir.
	Kadın Danışma Merkezi Müdürlüğü	4	Psikolog, Birim Amiri, Fizyoterapist, Hemşire	İlçe nüfusu göz önünde bulundurularak sağlık ve sosyal yaşam merkezi faaliyetleri odağında yoğunlaşmıştır.

Kaynak: Araştırmacı tarafından, Urla ve Seferihisar Belediyeleri ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler neticesinde oluşturulmuştur.

3.1.3. Araştırmanın Kapsam ve Kısıtları

Çalışma, İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan Urla Belediyesi özelinde, çocuklara yönelik faaliyetleri sosyal belediyecilik ilkeleri doğrultusunda, 2020-2025 yılları arasında değerlendirmektedir. Bu döneme ilişkin stratejik plan ve faaliyet raporlarının bulunması, planı ve uygulamayı gerçekleştiren personele ulaşılabilirlik, belediye başkanı rolünün anlaşılabilmesi açısından 2019 yerel seçimlerinden sonraki dönem incelenmiştir.

Sosyal belediyecilik kavramı, belediyelerin stratejik plan, faaliyet raporları gibi politika dokümanlarında ayrı bir sınıflandırma ile yer almamaktadır. İşlevselliği ve uygulama alanlarının genişliği sebebiyle araştırma açısından zengin bir alan olmakla beraber bir o kadar da sınırlarının net olmaması, çalışma açısından kısıt niteliği taşımaktadır.

Bu çalışmada eğitim ve sosyal yardım hizmetlerinin kapsamı ve niteliği, sadece ulaşılan kişi sayısı ya da sağlanan destek miktarları üzerinden değil; bu hizmetlerin bireylerin bağımsız yaşamlarını destekleyip desteklemediği ve “hak temelli yaklaşım” ilkesine uygun biçimde sunulup sunulmadığı gibi sorular çerçevesinde şekillenmektedir (Çamur, 2023). Çalışmada “dezavantajlı gruplar” kapsamında kadın, engelli, çocuk, yaşlı, yoksullara yönelik uygulamalardan genel olarak bahsedilmekle beraber çocuk özelinde nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin, 30 ilçesi bulunan İzmir BŞB bağlamında Urla Belediyesi ile sınırlandırılması da çalışmanın kısıtı niteliğindedir. Bir başka açıdan söylemek gerekirse; 29 ilçe belediyesinin faaliyetlerinin zaman ve mali olanaklar gibi engeller nedeniyle inceleme altına alınamaması gibi bir kısıt da mevcuttur.

3.1.4. Literatür Taraması

Sosyal belediyecilik, uzun yıllar boyunca yerel yönetimler için ikincil bir unsur olarak görülmüş, belediyecilik daha çok altyapı, imar gibi teknik konularla sınırlı tutulmuştur. 1980’li yıllardan itibaren yaşanan dönüşümlerle birlikte belediyeler, sadece fiziki, teknik hizmetlerin değil; aynı zamanda sosyal refahın da öznelere haline gelmiştir.

Yerel yönetimlerin eğitim, sağlık, barınma, engelli, çocuk ve yaşlılara yönelik hizmet alanlarında artan faaliyetleri, sosyal belediyecilik anlayışının hem uygulamaya dönük yönleriyle hem de kuramsal temelleriyle incelenmesini gerekli kılmıştır. Bu çerçevede sosyal belediyecilik, yalnızca sunulan hizmetlerin niteliğiyle değil; aynı zamanda sosyal adaletin sağlanması, toplumsal uyumun güçlendirilmesi ve yerel katılımın teşvik edilmesi gibi temel toplumsal ilkelerle kurduğu ilişki sayesinde sosyal bilimler açısından önemli bir araştırma alanı olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın, sosyal belediyecilik politikalarını çocuk odaklı hizmetler bağlamında incelemesi nedeniyle bu kısımda sosyal belediyecilik alanına dair literatürde öne çıkan yaklaşımlar ve araştırmalar tanıtılmaktadır. Ardından literatür değerlendirilmektedir.

Literatürdeki sosyal belediyeciliğe yönelik çalışmaların çoğu; sosyal adalet, dezavantajlı gruplara yönelik hizmetler, yoksullukla mücadele, katılım gibi temalar çevresinde hem teorik hem de uygulamalı araştırmalara dayanmaktadır. Önemli bir kısmının, konuyu belirli bir uygulama sahası (örneğin bir il, ilçe ya da belediye) ya da belirli bir hizmet alanı (örneğin engelli bireyler, çocuk hizmetleri, yaşlı bakımı) üzerinden ele aldığı görülmektedir. Bu durum, sosyal belediyecilik çalışmalarının genellikle tekil ve yerel örnekler üzerinden derinlemesine analizlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Çoğu araştırma, sosyal belediyeciliği uygulayıcı bir kurum olarak

belediyeleri; sosyal hizmet kapasitesi, hizmet sunumu ve politika tercihleri bağlamında değerlendirmektedir.

Akademik çalışmalarda birinci derece kaynak Yükseköğretim Kurulu (YÖK) kütüphanesinde; sosyal belediyeçilik başlığıyla 107 tez, toplumcu belediyeçilik başlığıyla 7 tez bulunmuştur. Sosyal belediyeçilik konulu 107 tezden 29'u büyükşehir belediyelerini örneklem olarak incelemiş, 37 tez ise bir ya da iki ilçe belediyesini örneklem olarak belirlemiştir.

Damla Şahin (2024) "Türkiye'de Sosyal Belediyeçilik Anlayışı Bağlamında Dezavantajlı Gruplara Yönelik Uygulamalar: Pursaklar Belediyesi Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinde Ankara ili Pursaklar Belediyesi'nin dezavantajlı gruplara yönelik faaliyetlerini incelemektedir. Belediyenin 2019-2023 yıllarına ait faaliyet raporları doküman analizi yöntemiyle değerlendirilmiş, kurumsal internet sitesi ve broşürler; sosyal politikaların analizi amacıyla kullanılmıştır.

Sema Tomrukçu (2018) "Belediyelerde Çocuklara Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinde Türkiye'de belediyelerin çocuklara yönelik uyguladığı sosyal politikaların bir BŞB tarafından uygulanabilirliğini, 2010-2016 yıllarına ait faaliyet raporlarına göre veri analizi gerçekleştirerek incelemiştir. Kavramsal çerçeve sosyal politika üzerine inşa edilmiştir.

Veysi Aka (2017) "Çocuğa Yönelik Yerel Yönetim Uygulamaları: Esenler Belediyesi Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinde benzer bir şekilde kavramsal çerçeveyi sosyal politika üzerine inşa etmiş; Türkiye'deki 'bütün belediyelerin özellikle de büyükşehir ve merkez ilçe belediyelerinin' 2016 yılı faaliyet raporlarını inceleyerek, Türkiye genelinde çocuklara yönelik gerçekleştirilen faaliyetlere ait genel bir tablo çıkarmıştır. Buna ek olarak da örneklem belediyenin son 5 yılına ait stratejik plan ve faaliyet raporlarını inceleyip, belediye çalışanı 5 kişi ile görüşme gerçekleştirmiştir.

Yüce'nin (2024) çocuk çalışmalarında gerçekleştirilen iyi uygulama örnekleriyle yerel yönetimlerin gelişimlerine katkı sağlamaya yönelik "Yerel Yönetimlerde Çocuk Hizmetlerinin Değerlendirilmesi: Samsun İlçe Belediyeleri Örneği" çalışmasının verileri; 24-31 Mayıs 2023 tarihleri arasında söz konusu ilçe belediyelerinin kurumsal internet sitelerinde "çocuk" kullanılarak gerçekleştirilen

taramalardan oluşmaktadır. Çalışma ilçe belediyelerinin 2022 yılı faaliyet raporları, ilgili müdürlüklerin çalışmaları, 2022 yılı ile sonrasına ait haber, duyuru vb. içeriklerin analizine dayanmaktadır.

Sosyal belediyecilik ve çocuk odaklı hizmetler literatürüne katkı sunan çalışmalardan birisi de İsmail Yavuz'un (2013) "Sosyal Belediyecilik Bağlamında Çocuk ve Gençlik Hizmetleri" başlıklı çalışmasıdır. Bu çalışmada, Adapazarı Belediyesi'ne bağlı Bilgi Evi örneği üzerinden çocuklara yönelik sosyal belediyecilik uygulamaları ele alınmaktadır. Bilgi evlerine gelen çocukların ebeveynleri üzerinden anket yapılmış, bunun yanı sıra gözlem, derinlemesine mülakat ve doküman inceleme yöntemleriyle elde edilen veriler desteklenmiştir. Bu çalışma; belediyelerin çocukların eğitsel ve sosyal gelişimine yönelik faaliyetlerini incelemesi bakımından teze katkı sunan nitelikte bir örnektir.

Sosyal belediyecilik ve uygulamaları; kavramsal boyutu, farklı ülke ve şehir deneyimleri, engelli-yaşlı gibi dezavantajlı gruplar, sosyal yardım-sosyal hizmet, uluslararası kurumlar, ulusal ve uluslararası süreçler bağlamında çalışmayı zenginleştirecek birçok teze ve araştırmaya konu olmuştur. Çocuk öznesi bağlamında ise; haklar, çocuk dostu kent, katılım, vakıf gibi kuruluşlar olarak şekillenen dizin ile karşılaşılmaktadır.

Bu araştırma, sosyal belediyecilik bağlamında çocuğa yönelik hizmetleri içeren mevcut çalışmalardan farklı olarak; bütüncül bir yaklaşımla, BŞB politikalarından bağımsız düşünölmeksizin, birbirine yakın konumda bulunan, aynı ile bağılı iki ilçe belediyesi ile farklı bir ilde, farklı siyasi parti tarafından yönetilen bir ilçe belediyesinin hizmetlerini karşılaştırmalı olarak incelemektedir.

Benzer ölçekli belediyelerin uygulamalarına dair genel bir çerçeve oluşturmak amacıyla aynı ilde bulunan iki ilçe belediyesinin ilgili müdürlükleriyle görüşme sağlanmıştır. Farklı ilde bulunan ilçe belediyesi ise, bu belediyeyi konu alan yüksek lisans tezi ile sınırlı kalınmaksızın, belediyenin ilgili dönemlere ait faaliyet raporları, stratejik planları ve kurumsal internet sitelerinin araştırmanın hedefleri doğrultusunda sistematik biçimde gözden geçirilmesiyle değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada sosyal belediyecilik literatürü, çocuk odaklı hizmetler ekseninde ele alınmıştır. Literatürde sosyal belediyecilik kavramı; sosyal adaletin sağlanması, dezavantajlı gruplara yönelik hizmet sunumu, yoksullukla mücadele ve yurttaş

katılımı gibi temalar üzerinden değerlendirilmektedir. Ancak çocuklara yönelik sosyal belediyeçilik uygulamalarının, özellikle ilçe belediyeleri ölçeğinde sınırlı sayıda çalışmada yer bulduğu görülmektedir. Bu nedenle, mevcut literatürde çocuk odaklı hizmetlerin genel eğilimleri, uygulama örnekleri ve kavramsal çerçevesi dikkate alınarak bir temel oluşturulmuştur.

Literatürün incelenmesinin temel amacı, sosyal belediyeçilik uygulamalarının çocuklara yönelik hizmetlerle nasıl somutlaştığını, hangi temalar çerçevesinde ele alındığını ve bu çalışmanın mevcut birikime hangi yönleriyle katkı sunabileceğini ortaya koymaktadır. Özellikle bu tezde, iki benzer ölçekli ilçe belediyesi ile farklı sosyo-kültürel yapıya sahip bir belediyenin karşılaştırmalı olarak ele alınması, mevcut literatürde eksik kalan yerel ölçekli çocuk hizmetlerinin çeşitliliğini ve uygulamadaki farklılaşmayı analiz etme imkânı sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma hem kavramsal çerçeveyi genişletmekte hem de uygulamaya dair ampirik katkı sağlamayı hedeflemektedir.

3.1.5. Kurum ve Kuruluşlarla Yapılan Ön Görüşmeler

Çalışmanın örneklemi oluşturulan Urla belediyesinin; teşkilat yapısı ve faaliyet raporları incelendikten sonra, konumuz özelinde sosyal belediyeçilik faaliyetlerini yöneten müdürlükleriyle telefon ile asıl görüşme öncesi ön görüşmeler sağlanmıştır.

Urla Belediyesi örneğinde; Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile görüşülmüştür. Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü'nden yetkili kişiyle yapılan ön görüşme neticesinde, genel olarak faaliyetlerine ilişkin bilgi alınmış (yaptıkları ve yapmadıkları), ancak görüşme gerçekleştirilmesi için talep, birim müdürü tarafından belirtilen harici bir şey paylaşılmayacağı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Urla Belediyesi'nin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile yapılan görüşmede ise birimden kapsamlı bilgi alabilmek adına mail adresleri paylaşılmış, soru ve diğer hususlar hakkında mail atılması gerektiği bildirilip, akabinde yüz yüze görüşme de sağlanabileceği iletilmiştir.

Takip eden süreçte belediyeye, ilgili müdürlüklerle görüşme talebini içeren yazılı başvuru da elden teslim edilmiştir. Görüşme onayına dair yazılı dönüş alınmıştır.

Sonrasında ise ilgili müdürlüklerin yetkilileriyle yüz yüze görüşmeler için takvim belirlenmiştir.

3.1.6. Görüşmeci Kodlamalarının Oluşturulması ve Anlamlandırılması

Bu araştırmada, etik kurallar çerçevesinde katılımcıların kimlik bilgilerinin gizliliği gözetilerek her bir görüşmeciye özgün bir kod verilmiştir. Bu kodlar hem verilerin analiz sürecinde düzenli bir biçimde ele alınmasını sağlamakta hem de katılımcı mahremiyetini güvence altına almaktadır. Kodlama sisteminde kullanılan “GU1”, “GS1” gibi ibareler; görüşmenin yapıldığı belediyeyi ve katılımcının sırasını belirtmektedir. Örneğin, “GU1” kodu, Urla Belediyesi’nde gerçekleştirilen görüşmelerden ilkinde; “GS1” kodu ise, Seferihisar Belediyesi’ndeki ilk görüşmeye karşılık gelmektedir.

Tablo 9: Görüşmeci Kodları ve Temel Bilgiler

Görüşmeci Kodu	Belediye	Birim	Görev/Meslek Grubu
GU1	Urla Belediyesi	Kadın ve Aile	Çocuk Bakımevi İdarecisi/Psikolog
GU2	Urla Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler	Birim Şefi/İktisat
GU3	Urla Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler	Kent Arşivi İdarecisi/Arkeolog
GU4	Urla Belediyesi	Kadın ve Aile	Büro Personeli/Muhasebe
GU5	Urla Belediyesi	Kadın ve Aile	Müdür Vekili/ İşletme
GU6	Urla Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler	Kültür Merkezi/Sanat tarihçisi
GU7	Urla Belediyesi	Kadın ve Aile	Eğitim Merkezi/Fizik
GU8	Urla Belediyesi	Kent Konseyi	Genel Sekreter/Radyo Televizyon

GU9	Urla Belediyesi	Evimiz 4 Projesi	Dernek Başkanı/Ziraat Mühendisi
GU10	Urla Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler	Halkla İlişkiler/Sosyolog
GU11	Urla Belediyesi	Park ve Bahçeler	Büro Personeli/Ziraat Mühendisi
GU12	Urla Belediyesi	Muhtarlık işleri	Müdür Vekili/Gıda Mühendisi
GS1	Seferihisar Belediyesi	Kadın Danışma	Birim Amiri/ İktisat
GS2	Seferihisar Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler	Birim Amiri/İşletme
GS3	Seferihisar Belediyesi	Kadın Danışma	Sağlık ve Sosyal Yaşam Merkezi/Fizyoterapist
GS4	Seferihisar Belediyesi	Kadın Danışma	Sağlık ve Sosyal Yaşam Merkezi/Hemşire
GS5	Seferihisar Belediyesi	Sosyal Yardım İşleri	Müdür/Bilgisayar Programcılığı
GS6	Seferihisar Belediyesi	Kadın Danışma	Sağlık ve Sosyal Yaşam Merkezi/Psikolog

Kaynak: Araştırmacı tarafından, Urla ve Seferihisar Belediyeleri ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler neticesinde oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, kodlamalara eşlik edilen bilgiler sayesinde, çocuk odaklı sosyal belediyecilik uygulamalarında hangi birimlerin ne şekilde rol aldığı, bu birimlerde hangi meslek gruplarının görev yaptığı gibi bağlamlar ortaya konmuştur. Bu yapı hem belediyelerin örgütsel farklılıklarının hem de uygulamaların mesleki çeşitliliğinin analiz edilmesinde önemli bir zemin sunmuştur.

3.2. İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN GENEL ÖZELLİKLERİ²

İzmir, Türkiye'nin batısında yer alan, tarihi, kültürel ve ekonomik açıdan önemli bir metropol kenttir. İzmir'in nüfusu, 2024 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 4.493.242 kişidir (Tablo 10).

Tablo 10: 2024 Yılı İzmir Nüfus Verileri

İl	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
İzmir	4.493.242	2.223.833	2.269.409

Kaynak: TÜİK verilerine istinaden araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

İlin nüfus yoğunluğu, km2 başına 375,4 kişi olup, Türkiye'nin en yoğun dördüncü ilidir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla; Buca, Karabağlar, Bornova, Karşıyaka'dır. Nüfusça en küçük ilçesi ise Beydağ'dır.

Tablo 11: 2024 Yılı İzmir İli İç/Dış Göç Verileri

İl	Diğer İllerden Aldığı Göç	Diğer İllere Verdiği Göç	Diğer Ülkelerden Aldığı Göç	Diğer Ülkelere Verdiği Göç
İzmir	117.889	102.040	17.009	13.971

Kaynak: TÜİK verilerine istinaden araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Kentin son dönem nüfus hareketliliğine bakıldığında, İzmir için göç alan bir il değerlendirmesi yerinde olacaktır.

İzmir'de çok sayıda yükseköğretim kurumu vardır. Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Kâtip Çelebi Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, Ekonomi Üniversitesi bunlardan bazılarıdır.

İzmir, şehirleşme oranı, okuryazarlık oranı, kişi başına düşen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve sanayi kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımlarından Türkiye

² Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, İzmir ili 2024 yılı verilerinden derlenmiştir.

ortalamalarının üstündedir. Tarım kolunda çalışanların toplam istihdama oranı ise Türkiye ortalamasının altındadır.

İzmir'in tarih boyunca çeşitli kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapması, kentin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısının da çok boyutlu ve çeşitlilik arz eden bir karakter kazanmasına katkı sağlamıştır.

3.2.1. İzmir'de Belediyeciliğin Geçmişi ve Bugünü³

İzmir Türkiye'nin en eski yerleşim yerlerinden biri olmasının yanı sıra, belediyecilik açısından da tarihsel bir öncülüğe sahiptir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'ne bağlı Osmanlı Arşivi'nde bir belgede tespit edildiği üzere; 1867 yılında İzmir'de bir belediye dairesi kurulmasına izin verilmiş, 1868 yılında da gerekli düzenlemeler sonrası İzmir Belediyesi çalışmalarına başlamıştır. O dönemde belediyeye yüklenen görevler; temel hizmet, temizlik ve kentsel düzenlemelere ilişkindir.

Cumhuriyetin ilanı sonrası, 1930 tarihli Belediye Kanunu ile belediyelerin hizmet alanları genişletilmiş ve görev tanımları ayrıntılı bir şekilde yapılmıştır. İzmir, 1984'te Kanun Hükmünde Kararname ile büyükşehir statüsü kazandıktan sonra bölgesel planlama ve altyapı yatırımlarında belirgin bir ilerleme kaydedilmiştir.

Altyapı ve ulaşım hizmetleri için koordinasyon merkezleri kurulmuş, ulaşım planı, çöp döküm alanlarının düzenlenmesi, spor tesisi yapımı gibi projeler hayata geçirilmiştir.

2012 yılında yürürlüğe giren “6360 Sayılı Kanun” ile Türkiye'nin ‘yerel yönetim’ yapısında kapsamlı ve yapısal değişiklikler gerçekleşmiştir. Büyükşehir belediyeleri “bütünşehir” kavramı ile idari, mali, siyasi ve imar düzenlemeleri açısından değişikliklere uğramış, yeniden yapılanma süreçleri meydana gelmiştir. Bu kanunla İzmir de; büyükşehir belediyesi sınırlarının il mülki sınırlarına genişletilmesiyle 30 ilçe ve tüm kırsaldan sorumlu hale gelmiş, İl Özel İdaresi kaldırılmış ve tüm köyleri mahalle olmuştur.

³ İzmir Büyükşehir Belediyesi internet sitesinde, Erkan Serçe'nin 150. Yılında İzmir Belediyesi Tarihi 1867-2017 Cilt I-II Apikam Yayını kitabının kaynak olarak gösterildiği “İzmir Belediyesi Tarihçesi” başlığı altında yer alan bilgilerden derlenmiştir.

Tüm bu gelişmeler, İzmir’de belediyecilik anlayışının zamanla nasıl dönüştüğünü ve kapsamının nasıl genişlediğini ortaya koymaktadır. Kırsal bölgelere belediye hizmetlerinin erişimi kolaylaşmış- hizmetlerde merkezileşme nedeniyle yerel ihtiyaçlar göz ardı edilmiş, tüm kent büyükşehir olanaklarından faydalanmaya başlamış, tarım arazileri ve meralarda yapılaşma baskısı artmaya başlamış olsa da; İzmir yerel yönetim reformlarının etkilerinin gözlenebileceği önemli bir kent niteliğindedir.

3.2.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri⁴

Sosyal belediyecilik; yerel yönetimlerin yalnızca altyapı ve fiziksel hizmetlerle sınırlı kalmayıp, toplumsal refahın artırılmasına yönelik sosyal, kültürel ve ekonomik destekleri de kapsayan bütüncül bir hizmet anlayışıdır. Bu bağlamda İzmir Büyükşehir Belediyesi, sosyal belediyecilik yaklaşımını kurumsal hizmet vizyonunun temel bileşeni olarak benimsemekte; temel belediyecilik hizmetlerinin yanı sıra, toplumsal eşitsizlikleri azaltmayı ve sosyal adaleti sağlamayı amaçlayan sosyal destek politikalarını da vazgeçilmez bir sorumluluk alanı olarak görmektedir. Son dönem belediye yönetiminin “asla vazgeçmeyeceğimiz konu, temel belediyecilik hizmetleri ve sosyal desteklerdir” yönünde ifadesi de bu anlayışın açık bir göstergesidir (İzmir BŞB, 2025).

Aşağıdaki kısımda Urla’nın nasıl bir ekosistem içerisinde yer aldığına ilişkin anlaşılmasına katkı sunması bakımından, İzmir BŞB’nin 2024 yılı faaliyet raporunda yer alan bilgilerden hareketle sosyal belediyecilik faaliyetleri betimlenmektedir.

3.2.2.1. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Eğitim Faaliyetleri

İzmir Büyükşehir Belediyesi, kentliye yaşayarak ve hayat boyu öğrenme fırsatları sunmayı hedeflemiş, yaygın eğitim hizmetleri aracılığıyla sosyal dayanışmayı artırmayı amaçlamıştır.

⁴ İzmir Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı faaliyet raporundan derlenmiştir.

Bu bağlamda, toplumun sokak hayvanlarına yönelik bilincini artırmak amacıyla eğitimler, dil kursları, tarımsal hizmetlere yönelik eğitimler, Meslek Fabrikası eğitimleri ve kadını güçlendirme amaçlı eğitim ve atölyeler verilmiştir.

5.000 öğrenciye “Küresel Isınma, Yenilenebilir Enerji Kaynakları, Enerji Verimliliği” konulu eğitim semineri, temel afet bilinci ve ilkyardım, ağız ve diş sağlığı ve trafik eğitimleri verilmiş, 14 bin öğrenciye yaklaşık 35 milyon TL kırtasiye desteği sağlanmıştır.

Engelli hizmet merkezlerinde hak temelli yaklaşım ile güçlendirilen çalışmalar yapılmış ve boccia, izcilik ve el sanatları gibi çeşitli branşlarda eğitimler verilmiş, geziler düzenlenmiştir.

Projelerin, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin öz kaynakları ile finanse edilebilmesi, uluslararası ağlara katılımın yüksek olması üstünlükler olarak nitelendirilirken; projelerin yürütülmesinde yaşanan bürokratik sorunlar ve uluslararası ilişkiler politikasının değişkenliği de kurumun karşılaşılabileceği riskler olarak değerlendirilmiştir.

3.2.2.2. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sağlık Faaliyetleri

Koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri çerçevesinde; 20 ilçede 5.122 vatandaşın ağız ve diş sağlığı kontrolleri gerçekleştirilmiş, derneklerden ve vatandaşlardan gelen talepler doğrultusunda İzmir Şehir Kart’a yüklenecek bakiyeler ile düşük proteinli ve glutensiz gıda malzemesi desteği sağlanmıştır.

Eşrefpaşa Hastanesi ve Sağlıklı Yaşam ve Evde Bakım birimi aracılığıyla binlerce İzmirliye sağlık hizmeti sunulmuştur. Hasta, yaşlı ve engelli vatandaşlar için 513 adet medikal malzeme tedarik edilmiş, İleri Yaş Eylem Planı hazırlanmış ve yaşlı refahına odaklı destek programları yürütülmüştür.

Buca Hasanağa Bahçesi’nde açılan, vatandaşların 14 branşta spor malzemelerini ücretsiz kullanabileceği kentin ilk spor istasyonu da; yönetimin “Tek Sağlık” yaklaşımını destekleyen projelere örnek niteliğindedir ve kent geneline yayılımı planlanmaktadır (İzmir BŞB, 2025).

3.2.2.3. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Konut Hizmetleri

Belediyeye ait sosyal konutların dar gelirli vatandaşlara tahsisi ve 18-60 yaş arası, gelir getirici işi olmayan, öz bakım yeteneğine sahip, evsiz erkek vatandaşlar için Müyesser Turfan Geçici Konukevi'nde geçici süreli yatılı hizmet sağlanmaktadır.

Bunun yanı sıra; Türkiye'ye örnek teşkil edecek nitelikteki projeler arasında yer alan ve 25 bin sosyal konut hedefinin ilk aşamasını oluşturan, asgari ücrete endeksli kolay ödeme sistemiyle Menemen Sosyal Konut Projesi de, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirilmiştir (İzmir BŞB, 2025)

3.2.2.4. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler

İzmir Büyükşehir Belediyesi, ulaşım kartı desteği, emekli dayanışma kartı, anne kart gibi ayni ve nakdi yardımlar, şiddet mağduru kadınlar için iki noktada hizmet veren geçici barınma merkezleri ve otel hizmeti, emeklilere kira desteği, kişisel bakım, kuaför, ev temizliği, psikolojik destek ve mini onarım gibi evde bakım hizmetleriyle; sosyo-ekonomik dezavantajlılığın etkilerini hafifletmeye çalışmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik yaklaşımı doğrultusunda dezavantajlı bölgelerde açtığı, ayni yardımlar, sıcak yemek dağıtımı ve atölyelerin sürdürüldüğü dayanışma noktalarıyla; sosyal yardım ve hizmetlere yönelik başvuru ve bilgi alma süreçlerinin sürdürüldüğü danışma noktaları da, hizmetlerin erişilebilirliğini kolaylaştırmaktadır (İzmir BŞB, 2024).

Bunun yanı sıra Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen projeler de “Biz Varız” internet sitesi üzerinden tek çatı altında birleştirilmiştir. Böylelikle Hemşehri İletişim Merkezi üzerinden gelen sosyal yardım ve hizmet talepleri, bildirim ve şikayetlerin azalması sağlanmıştır.

3.2.2.5. Sosyal Belediyecilik Anlayışı Kapsamında Yürütülen Sosyal, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Hizmetler

Açık hava sinema gösterimleri, Çocuk Filmleri Şenliği, Kadın Yönetmenler Film Festivali gibi etkinliklerle toplamda 197 film gösterimi, Hıdrellez Şenliği gerçekleştirilmiştir.

Türkiye, Makedonya, Kosova, Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Bosna Hersek, Karadağ, Romanya ve Sırbistan halk oyunları ekiplerinin katılımıyla 18. Uluslararası Balkanlılar Halk Dansları Festivali gerçekleştirilmiştir.

Sportif faaliyetler çerçevesinde İzmir'deki 287 amatör spor kulübüne nakdi destek sağlanmış, çocuk ve gençlere yönelik 32 farklı branşta spor kursları ve eğitim aktiviteleri gerçekleştirilmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından, 2019 yılı itibarıyla 90 noktada 41.402 metrekarelik çocuk oyun alanını yenilenmiş, 34 yeni park ise çocukların hizmetine sunulmuştur. Çocuklara daha sağlıklı ve güvenilir oyun imkânı için İzmir'in kırsalı da unutulmamıştır.

Şekil 8: İzmir Büyükşehir'den 5 Yılda 34 Yeni Park

Kaynak: Pencere Haber, 2024

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin son yıllarda çocuklara yönelik oyun alanlarının artırılmasının yanı sıra, sosyal belediyecilik ilkeleri doğrultusunda doğaya, hayvanlara ve sürdürülebilirliğe yönelik de çok yönlü çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Yıl boyu 24.759 sokak hayvanının kısırlaştırılması, Seyrek Sahipsiz

Hayvan Hastanesi'nin hizmete alınması, bir dijital kent meydanı olan Biz İzmir uygulaması, kentli hayvanlara yönelik Pako Mobil uygulaması, İzmir Planlama Ajansı, iklim uyum projeleri, sıfır atık uygulamaları bu çerçevede değerlendirilebilir.

3.2.3. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinin Takibini Sağlayan Birimler

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde sosyal belediyecilik faaliyetleri, özellikle Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı başta olmak üzere çeşitli daire başkanlıkları ve şube müdürlükleri tarafından yürütülmektedir.

Tablo 12: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerine İlişkin Teşkilat Yapısı

Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı	Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı	Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı
Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Şube Md.	Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi Şube Md.	Spor Çalışmaları Şube Md.	Eşrefpaşa Hastanesi Başhekimliği
Aşevleri Şube Md.	Kültür ve Sanat Şube Md.	Buz ve Su Sporları Şube Md.	Hastane Şube Md.
Sosyal Tesisler İdari ve Teknik İşler Şube Md.	Etkinlik ve Organizasyon Şube Md.	Gençlik Çalışmaları Şube Md.	Toplum Sağlığı ve Eğitim Şube Md.
Engelli Çalışmaları Şube Md.	Akdeniz Akademisi Şube Md.	Tesisler Şube Md.	Sağlıklı Yaşam ve Evde Bakım Şube Md.
Huzurevi Şube Md.	Kent Arşivi ve Müzeler Şube Md.		
Kadın Çalışmaları Şube Md.	Kütüphaneler Şube Md.		
Kentsel Adalet ve Eşitlik Şube Md.	Şehir Tiyatroları Şube Md.		

Çocuk Çalışmaları ve Eğitim Destekleri Şube Md.	Turizm Şube Md.		
Meslek Fabrikası Şube Md.			

Kaynak: İzmir BŞB, 2024.

Genel Sekreterlik birimine bağlı bir genel sekreter yardımcısının sorumluluğunda bu başkanlık ve şube müdürlükleri, dezavantajlı gruplara yönelik hizmetlerden sosyal yardımlara, eğitim desteklerinden kadın ve çocuk çalışmalarına kadar geniş bir yelpazede faaliyet göstermektedir.

3.2.3.1. Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'nın, hak temelli bakış açısıyla yürüttüğü faaliyetler; ayni ve nakdi yardımlar, sosyal hizmet uygulamalarıyla ilgili toplumun tüm kesimlerine ulaşmayı hedef almak ve veri tabanı oluşturmak, hizmet içi eğitimle personel gelişimlerini desteklemek, hizmet sunumunda “ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve STK’lar ile koordinasyon ve iş birliği sağlamak”, dezavantajlı gruplara yönelik her türlü hizmeti sağlamak ve gerekirse hizmet alımını kolaylaştırabilmek adına hizmet merkezleri açmak şeklinde belirtilmiştir (Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, 2022).

Bunun yanı sıra yardım ve hizmetleri daha erişilebilir hale getirmek, farklı bilgi kanallarına duyulan ihtiyacı azaltmak amacıyla; Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı’nca yürütülen projeler, bizvariz.izmir.bel.tr web sitesi üzerinden tek bir çatı altında toplanmıştır (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2024: 23).

3.2.3.2. Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'nın yürüttüğü faaliyetler; kültürel üretim iklimini sağlamak, kentlilik bilincine dair araştırma ve uygulamalar gerçekleştirmek, kentin kültürel atmosferini zenginleştirmeye yönelik faaliyetler düzenlemek veya düzenlenenlerle ilgili mevzuat desteğini sağlamak, okuma-araştırma

ve münazara kültürünü geliştirmeye yönelik alanlar sağlamak, faaliyet alanlarına göre çeşitli ulusal-uluslararası kurum ve kuruluşlarla diyalog ve iş birliği sağlamak, yeni kültür ve sanat merkezi ihtiyaçlarını tespit etmek şeklinde belirtilmiştir (Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı, 2023).

İzmir’i Dünya’nın kültür ve sanatlarının buluşma noktası haline getirme hedefiyle; gelenekselleşen festivaller ve yıl boyu kültür sanat etkinlikleri, farklı noktalarda düzenlenen eğitim ve atölye programları, topluluklar- korolar, İzmir Art ve bir kültür ve sanat destek programı İzmir Kültür Fonu gibi yaklaşım ve uygulamalar kentin vizyonu doğrultusunda hayata geçirilmiştir (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2024: 189-192).

3.2.3.3. Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı’nın yürüttüğü faaliyetler; “Sağlıklı ve Spor Dostu Bir Kent Yaratma” odağında, sporu daha geniş kitlelere yaymak adına politikalar belirlemek, projeler geliştirmek, uygulamak ve denetimlerini sağlamak, yerel-ulusal ve uluslararası organizasyonlar düzenlemek ve farklı organizasyonlara paydaş olmak, sportif yetenek taraması uygulamasında görüldüğü üzere spora başlangıç. sporcu yetiştirilmesi ve ilginin artırılması için projeler hazırlamak, spor federasyonu ve sporla ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği sağlamak, tesis ve alanların bakım ve onarımlarını gerçekleştirmek şeklinde belirtilmiştir (Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, 2022).

Bununla beraber kullanıcıların spor yapması için motivasyon ve kentin sportif kimliğinin oluşturulması amacıyla Spor İzmir, Gençlik Çalışmaları Şube Müdürlüğü’ne bağlı psikolog, sosyolog, sosyal hizmet uzmanı ve gençlik çalışanı ile gönüllülerden oluşan bir platform Genç İzmir gibi uygulama ve faaliyetlerle de kentte sağlıklı yaşam için dijitalleşme başlığından da faydalanılmaktadır (Genç İzmir, 2025).

3.2.3.4. Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı’nın yürüttüğü faaliyetler; bütüncül sağlık bilinciyle koruyucu-tedavi edici-rehabilite edici hizmetleri sunmak, il sınırları

içerisinde yaşayan tüm bireylerin özellikle dezavantajlı grupların önceliklendirilerek iyilik hallerini desteklemek, belediyenin halkla temasının olduğu tüm noktalara gezici eğitim araçlarıyla ulaşip yüz yüze ve uygulamalı, katılım odaklı, çevrimiçi eğitimler düzenlemek, gezici sağlık eğitimi ve ağız ve diş sağlığı eğitim araçları ile eğitim, sağlık taraması ve diğer hizmetleri sunmak ,bulaşıcı ve bulaşıcı olmayan hastalıklar, madde kullanımı ve bağımlılıkla mücadele kapsamında çalışmalar yürütmek ve faaliyetler esnasında diğer belediye birimleri, kamu kurum ve kuruluşları ve STK' lar ile iş birliği yapmak şeklinde genel hatlarıyla belirtilmiştir (Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, 2025).

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Başkanlığı, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı üyelikleri ile İzmir BŞB; insanların ve tüm canlıların sağlıklı olmalarını destekleme amacıyla proje ve hizmet üretimleriyle Sağlık Bakanlığı'nın "Sağlığı Geliştiren Belediye" programı kapsamında sertifikasını da almış ve Türkiye'de bu unvanı paylaşan sekiz belediyeden biri olmuştur (İzmir BŞB, 2025).

3.2.4. İzmir Büyükşehir Belediyesi (BŞB) Çocuk Hizmetleri Birimleri

İzmir Büyükşehir Belediyesi, çocukların sağlıklı gelişimlerini desteklemek ve kent yaşamında aktif olarak yer almalarını sağlamak amacıyla çeşitli çocuk hizmetleri geliştirmiştir. Çocuğa yönelik bu hizmetler farklı birimler aracılığıyla yürütülmektedir.

3.2.4.1. Çocuk Hakları Birimi

Çocuk Hakları Birimi'nin; Türkiye'nin 3. büyük kentinde çocuk dostu kent olma yolunda çocuk haklarına dair toplumsal farkındalığı artırma ve buna bağlı hak ihlallerinin önüne geçme, çocukları kentte görünür kılma hedefleriyle gerçekleştirdiği faaliyetler;

- Kurum içerisinde çocuk haklarının öncelikli olarak gözetilmesi için kalıcı kalıplar oluşturmak,
- Çocukları doğrudan ya da dolaylı etkileyen kararlarda kurum içi koordinasyonu sağlayıp, iş birliği içinde çalışmak,

- Kurum içi/dışı eğitim ve atölyelerle çocuk haklarına dair personeli güçlendirmek,
- Yerel yönetimlerde çocuk hakları stratejisini geliştirmek, belediye içi faaliyetlerde etki değerlendirme çalışmalarını yapmak,
- Alan araştırmaları ve anketlerle çocuk hakları konusunda eksiklikleri ortaya çıkarmak,
- Çocukların üstün yararı gözetilerek kurumsal iş birlikleri ve STK'lar ile ortaklık yapmak şeklinde özetlenebilir. (İzmir BŞB, 2025).

Bununla birlikte Çocuk Hakları Birimi'nin kuruluşu ve faaliyetlerine başlamasının 2017 yılını bulması; İzmir özelinde, yerel otoritenin çocuğa yönelik faaliyetlerini kurum içerisinde özümsemiş uygulamaya koyması ve daha sonra koordinasyon ve iş birliği eksikliğinin giderilmeye çalışılmasını ortaya koymaktadır (Kırcan, 2019).

3.2.4.2. İzmir Çocuk Meclisi

Günümüzde çocukların karar alma süreçlerine katılımı, sadece bir hak değil aynı zamanda demokrasiyi güçlendirmek açısından da önemli bir gerekliliktir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 12. maddesinin de işaret ettiği üzere; İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan İzmir Çocuk Meclisi, çocukların yerel yönetime katılımını teşvik eden ve çocuk haklarını merkeze alan bir yapılanmadır.

9-14 yaş arası çocuklar ile Kentsel Haklar, Bilgi ve Teknoloji, Doğa ve Ekoloji, Sosyal Etkinlikler Planlama ve Genç ve Ergen Katılımı Komisyonlarından oluşan İzmir Çocuk Meclisi; başkanlık sistemi olmadan çocukların her komisyon özelinde, temsilde cinsiyet eşitliğini sağlamak için bir kız ve bir erkek sözcü seçimi ile yönetilmektedir (İzmir BŞB, 2024).

Bu uygulama, sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda çocukların yalnızca hizmet alıcısı değil, aynı zamanda hizmetlerin tasarlanması ve uygulanmasında söz sahibi bireyler olarak sürece katılmalarını mümkün kılmaktadır. Böylece çocuklar, demokrasi kültürüyle erken yaşta tanışmakta; hak temelli düşünme ve birlikte karar alma deneyimi kazanmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Meclisi

2024/2025 dönemi kapanış toplantısında meclis üyesi çocukların; “Çocuklar geleceğin sahipleri değil, bugünün de ortaklarıdır”, “Çocuk Meclisi sayesinde kentle bütünleşen, İzmir’in geleceği için büyük işler yapan bir çocuğa dönüştüğümü hissediyorum”, “Bu mecliste sadece konuşmayı değil, dinlemeyi, anlamayı ve birlikte çözüm üretmeyi öğrenmenin yanı sıra; bizim fikirlerimizle bir şeylerin değişebileceğine dair inancım arttı” söylemleri de bu yargıyı desteklemektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Çalışmaları ve Eğitim Destekleri Şube Müdürlüğü, 2025).

Stratejik plan ve faaliyet raporlarından da izleneceği üzere İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin çocuk dostu kent olma hedefi yolunda İzmir Çocuk Meclisi’nin sürdürülebilirliği ve etkinliği için; kapsayıcı bir temsil ve çocukların görüşlerinin somut politikalar üzerinde etkili olabilmesi, uygulamanın geçerliliğini ve yol göstericiliğini güçlendirecektir.

3.2.4.3. Çocuk ve Gençlik Merkezi (ÇOGEM)

Çocuk ve Gençlik Merkezleri ile; kentin 7-14 yaş aralığındaki çocuklarının gelişimlerini desteklemek üzere, okul harici zamanlarını etkin bir şekilde değerlendirmelerine yönelik, aileleri de kapsam dahiline alan bir sürecin sürdürülmesi hedeflenmektedir (İzmir BŞB, 2025).

Özellikle dezavantajlı bölgelerde yaşayan çocuk ve gençlerin sadece akademik destekle sınırlı kalmadan, ailelerinin de dahil edildiği; sosyal destek ve sanatsal eğitim çalışmaları, kültürel geziler, eğitim ve danışmanlık gibi kapsayıcı hizmetleri gerçekleştirmektedir (İzmir BŞB, 2024).

Bu model ile, sadece çocuk değil, aynı zamanda aile yapısının güçlendirilmesi ve toplumla bağların yeniden inşası gözetilmektedir.

3.2.4.4. Masal Evleri

Masal evleri 36-60 ay arası çocukların ihtiyaç ve gelişim özelliklerini dikkate alarak, anneleri de güçlendirecek ve istihdama kazandıracak kurslara teşvik ile; sanatsal atölye, sosyo-kültürel faaliyetler, çocuk ve aileye yönelik eğitim ve seminer çalışmaları gerçekleştirmektedir (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2023: 141).

Anne ve çocuğu bir eksenle buluşturan masal evlerinde; müzik, drama, masal gibi yöntemler ile açık iletişim, farklılıkların kabulü, çocuk hakları, doğayla uyum içinde yaşama gibi temalar çocuk ve annelere aktarılmaktadır (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2023: 141).

Diğer taraftan İzmir Büyükşehir Belediyesi, okul öncesi eğitimin kalitesini artırmak ve tüm çocuklara eşit fırsatlar sunmak amacıyla çıktığı yolda; Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına dayalı tam gün eğitim ile, 18-72 ay arası çocuklara, sayısı 18'e ulaşan İzelman Anaokulları ve 36-66 ay aralığındaki çocuklara, 2024 verilerine göre sayısı 20'yi bulan, etkinlik ve atölye temalı Yuvarımız İzmir Çocuk Etkinlik Merkezleri ile hizmet vermektedir (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2023: 146-262).

3.2.4.5. Çocuk Keşif Atölyeleri Merkezi

Çocuk Keşif Atölyeleri Merkezi'nde; 7-15 yaş arasındaki çocuklarla, kişisel, sosyal, bilimsel-teknolojik, tasarıma yönelik becerilerinin geliştirilmesi için çalışmalar sürdürölmektedir (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2022: 135).

Bununla beraber, her ay bir tema üzerinden planlanan, çocuk ve aile arasındaki ilişkiyi güçlendirme amaçlı ebeveyn eğitimlerinin yanı sıra, atölye saatleri harici ziyaretçiler, atölyelere kayıtlı çocuklar kısa eğitimlerden de faydalanmaktadır (İzmir BŞB, 2025).

3.2.5. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Stratejik Plan ve Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik

Çalışmanın bu kısmında, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planı çocuk merkezli uygulamalar açısından faaliyet raporlarıyla birlikte değerlendirilmekte; 2025-2029 dönemi için belirlenen vizyon ve misyon doğrultusunda, stratejik plana ait öngörölen hedeflerle İzmir'in sosyal belediyecilik çerçevesinin oluşturulması amaçlanmaktadır.

3.2.5.1. 2020-2024 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planı'nda, "Halktan aldığı desteği, şehrin sürdürülebilir gelişimini ön planda tutarak ortak çıkarlar için kullanan, yenilikçi bir belediye hizmeti sunumu" şeklinde bir misyon belirlmesine gidilmiş ve yine kurumun vizyonu olarak "Farklılıkların ahenk, dünyadan öğrenmeye açık ve dünyaya ilham kaynağı olan, uyumun her alanda hüküm sürdüğü bir şehir olmak" ifadelerine yer verilmiştir. Bununla birlikte belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere, "Halkın önceliklerini gözetmek, katılımcılık, insanlar ve diğer tüm canlıların haklarını savunmak, çocukların üstün yararını gözetmek, sürdürülebilirlik ve erişilebilirlik" gibi bir takım değer ve ilkeler benimsenmiştir (İzmir Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı, 2024: 5).

Diğer taraftan Stratejik Planda 7 tane temel amaç tespit edilmiş ve bu amaçlar beraberinde belirlenen hedeflerle somutlaştırılmıştır. Doğrudan bağlantı kurabileceğimiz, sosyal belediyecilikle ilgili olan 3 ve 4 numaralı amaçlar araştırma konumuz açısından önem teşkil etmektedir. 7 tane temel amaca bağlı hedeflerden 16 tanesi Birleşmiş Milletler' in Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden alınmış olup, konumuz özelinde bu amaçlarla barışçıl ve adaletli, cinsiyet eşitliğinin hâkim olduğu, kent hakkı ve aidiyetinin oluşturulduğu bir "Dünya kenti İzmir" profili planlanmıştır (İzmir Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı, 2024: 2-6).

İzmir Büyükşehir Belediyesi; kent aidiyeti, dezavantajlı topluluklar ve bununla birlikte kadınlar, gençler ve çocukları öncelikli alanı olarak belirlemiş, sokakta çalışan çocukların engellenmesi, mülteciler için İzmir'e alışma etkinlikleri, çocuk hakları ve çevre eğitimi gibi faaliyet ve projelerde özellikle ilçe belediyelerle eş güdümün sağlanması benzeri başlıklar altında çocuğa yer vermiştir (İzmir Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı, 2024: 54-93).

BMÇHS' ye atıfla stratejik planla çocuğun üstün yararı gözetilerek, kent yaşamındaki yolculuğunda; güvenli ve huzurlu bir toplumsal ortamın inşası amaçlanmıştır.

3.2.5.2. 2020-2024 Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik

Çocukların üstün yararını gözetme ilkesiyle İzmir BŞB, Sosyal Projeler Dairesi Başkanlığı ana birim olmak üzere, Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve bağlı müdürlükleriyle faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda, belediyenin farklı hizmet birimlerinde çocuklara yönelik yaklaşımın yaygınlaştırılması için çabaların arttığı ve çocuk odaklı bakış açısının yerel yönetim hizmet süreçlerine bütüncül bir biçimde entegre edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu durum, çocuğun yalnızca belirli alanlarla sınırlı kalmaksızın tüm hizmet alanlarında gözetilmesi gerektiği anlayışının kurumsal düzeyde benimsendiğine işaret etmektedir.

2020 yılı İzmir’i yaşam kalitesi yüksek, eşit yaşam hakkının sağlandığı bir kente dönüştürmek stratejik hedefleriyle;

- Sportif yetenek taraması ve çocuklara, gençlere yönelik spor kursları (tenis, voleybol, basketbol, futbol, badminton, buz sporları),
- 1-5 yaş arası 154.877 çocuğa 13.9 milyon litre süt dağıtımı,
- Ağız ve diş taramaları, 240 adet çocuk için ağız ve diş broşürü,
- Çocuk ve gençleri spora yönlendirmek amacıyla malzeme alımı,
- Çiğli ÇOGEM projesinin proje çalışmaları,
- Dış İlişkiler ve Turizm Dairesi Başkanlığınca, 10-12 yaş grubundaki çocuklar için “Çocuklar İçin Akdeniz” programı altında, iki adet görsel öyküleme ve felsefe atölyesi ve 2021 yılı için daha fazla çocuğa ulaşabilmek adına içeriğin eğitim setine dönüştürülüp okullara dağıtılması planı,
- Çocuğa yönelik faaliyetlerin yürütülmesi, Sosyal Projeler Dairesi Başkanlığı altında; ÇOGEM, Masal Evleri, Çocuk Keşif Atölyeleri Merkezi, Çocuk Hakları Birimi, Çocuk Belediyesi faaliyetlerine yer verilmiş, pandemi dönemi (online uzaktan eğitim, psikolojik danışmanlık, destek ihtiyaç analiz formu)- izmir depremi sonrası (çadır alanlarındaki çalışmalar, “3 Çarşamba” etkinliği, kitap dağıtımı) çalışmalarla da çocukların gelişimleri desteklenmeye çalışılmış,

- İtfaiye Dairesi Başkanlığı tarafından 77 okulda 9.610 öğrenciye temel afet bilinci eğitimi verilmiş,
- Çocuk Filmleri Şenliği, İzmir Tiyatro Günleri, Çocuk Korosu düzenlenmiş,
- 0-3 ay arası bebeği olan ailelere destek amacıyla İzmir’e Hoş Geldin Bebek ve 0-6 yaş arası çocuklar ve ailelerine yönelik çalışmalara teknik destek sağlayan İzmir95 projeleriyle çocuk ve ailenin yanında yer alan belediye tutumu sergilenmiştir (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2020: 112-115).

İzmir BŞB’nin 2021 yılı faaliyet raporu verileri incelendiğinde, geride bırakılan yıl gerçekleştirilen faaliyetlerin devamlılığının sağlandığı gözlenmiştir. Güncel veriler ve harici gerçekleştirilen faaliyetleri incelediğimizde;

- 757 çocuğa sportif yetenek testi uygulaması, spor malzemesi desteği,
- 1-5 yaş arası 159.111 çocuğa 14 milyon litre süt dağıtımı,
- 20.704 öğrenciye bot-mont ve 24.290 öğrenciye eğitim kart (kırtasiye desteği),
- 23 Nisan 2021 yurtiçi-yurtdışı- İzmir’in kardeş şehirlerinden çocuklarla çevrimiçi “İzmir Çocuk Buluşması”,
- Başkan tarafından, çocuklardan İzmir için keşke dedikleri konular hakkında mektup talep edilmiş; 300 üzeri mektup incelenmiş ve yanıt verilmiş,
- 7-14 yaş arası çocuklar ve aileleri de kapsayan süreçleri ve yeni açılanlar ile sayısı 8 e ulaşan ÇOGEM’lerde 5.809 çocuğa, 36-53 ay arası çocuklar ve çalışmak isteyen, dar gelirli kadınlara yönelik faaliyetleriyle 8 masal evinde 673 çocuğa, 2.-8. sınıf arasındaki çocuklarla yapılan çalışmalarda 673 çocuğa ulaşılmış,
- Pandemi online uzaktan eğitim ile; 36-53 ay arası 2.933, 7-14 yaş arası 6.225 çocuğa (çocuk, masal atölyeleri, bedensel etkinlikler) ulaşılmış, 132 kişiye çevrimiçi psikolojik danışmanlık hizmeti sunulmuş, çocukların sosyalleşmelerini desteklemek amacıyla Karşıyaka (Yasemin Kafe, Evlendirme Dairesi), İnciraltı Kent Ormanı ve Bornova Büyükpark çerçevesinde 3 gün; Kadifekale’de 2 gün düzenlenen atölye ve etkinliklere 2.394 çocuk katılmış,

- “Yaşadığımız kentlere üç yaşında sağlıklı bir çocuğun boyu olan 95 cm’den baksaydınız neyi farklı yapardınız” çıkış noktasıyla İzmir95 Projesi, 2021 yılı itibariyle Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Araştırmaları Merkezi tarafından Bebek95 Projesi süpervize edilmiş ve doğum öncesi 3 ay, doğum sonrası 1 yıl olmak üzere toplamda 27 ziyaret planlanmış,
- 12.302 adet bebek çantası, dört hafta süren anne ve babalıkta ustalaşma eğitici eğitimleri sonrası 269 kişi- gebelik okulu eğitimleri ile yüz yüze 97, çevrimiçi 145 kişiye eğitim verilmiş,
- Engelli mülteci çocuklara ve bakım verenlere yönelik farkındalık atölyeleri, Mercek Kadifekale gibi projelerle sosyal doku çeşitliliği göz önüne alınmıştır (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2021: 133-135).

Demokrasi başlığı; gençlik ve çocuk dostu şehir, çocuklara ve gençlere yönelik faaliyetler ekseninde 2022 yılında;

- 3.119 çocuğa sportif yetenek testi uygulaması, 42 farklı branşta spor kurs ve eğitim aktiviteleri düzenlenmiş,
- 1-5 yaş arası 113.339 çocuğa 8 milyon litre süt dağıtımı,
- Kadifekale’de okullardan alınan veriler neticesinde Eşrefpaşa Hastanesi dış polikliniğinde dişlerinde sorun saptanan çocuklar için her Cuma kontenjan ayrımı,
- Bergama Yerel Hizmetlerden gelen talep ile 6 baba ve 6 çocuğa baba-çocuk buz pateni etkinliği,
- Yerel, ulusal ve uluslararası spor organizasyonlarını düzenlemek, desteklemek ve ev sahipliği yapma doğrultusunda çocuk koşusu düzenlenmiş,
- Kent Konseyi Çocuk Meclisi etkinlikleriyle 254 çocuğa ulaşılmış, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği ile mülteci kadın, genç ve çocuklardan oluşan üç ayrı grup, 25 kişiyle kent haritaları için görüşmeler gerçekleştirilmiş,
- Çocuklar İçin Akdeniz Projesi ile, Mayıs-Aralık döneminde 6-15 yaş aralığında 1.002 çocuğa ulaşılmış,

- Masal evleri güncel verilerine göre; aktif kayıtlı 733 çocuk, ortak yürütülen bir çalışma ile Gümüşpala Masal Evi’nde ise 56 mülteci çocuk, 43 yetişkin hizmetlerden faydalanmış,
- Gürçeşme Çocuk Belediyesi; 294 çocuk ve 63 yetişkin, Seferihisar Çocuk Belediyesi ise 553 çocuğa faaliyetlerini ulaştırmış,
- 3 mevcut çocuk belediyesinin yanı sıra ilçe belediyelerle yapılan ortak çalışma ile Karşıyaka, Buca, Konak, Foça, Kemalpaşa için de Çocuk Belediyesi açılışı planlanmış,
- “Çocuk Odaklı Bütçeleme” çalışmaları kapsamında; Buca Evka 1, Limontepe ve Yenışehir’de ÇOGEM açılmış, Çocuk Keşif Atölyeleri ile 503 çocuğa, Üç Adımda Ebeveynlik Eğitimleri ile 410 hizmet sayısına, engelli aile ve çocuklar için Ebeveyn Bilgi ve Eğitim Merkezi’nde 1.113 kişiye, teknoloji bağımlılığı, beslenme, akran zorbalığı gibi eğitimlerle aralık ayında Kadifekale ve Karşıyaka okullarından 1.430 öğrenciye ulaşılmış,
- 838 çocuk Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığının eğitiminden faydalanmış, 256 çocuk Eşrefpaşa Hastanesi’nde dış tedavisi görmüş,
- Doğa Derneği ile birlikte Çiğli’nin iki mahallesinde 6,7 ve 8. Sınıflardan oluşan 200 öğrenciye “Gediz Deltası ve Kuş Gözlemciliği Eğitimi” verilmiş,
- Çocuk Filmleri Şenliği düzenlenmiş,
- Genel Sağlık Eğitimleri (Fiziksel aktivite, ilkyardım, psikososyal sağlık) verilmiştir (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2022: 128-144).

Türkiye’nin ilk çocuk ve gençlik belediyelerinin kurucusu İzmir Büyükşehir Belediyesi 2023 yılı çocuğa yönelik faaliyetlerinde;

- Ağustos ayı itibariyle kentte yaşayan 9-14 yaş aralığında tüm çocukların yerel yönetim mekanizmalarına dahil edilmesi amacıyla İzmir Çocuk Belediyesi’ni faaliyete geçirmiş,
- 1.964 çocuğa sportif yetenek testi uygulaması, buz sporları tanıtımı,
- 1-5 yaş arası 109.365 çocuğa 7 milyon litre süt dağıtımı,
- Masal evleri güncel verilerine göre; aktif kayıtlı 849 çocuk,

- 11.871 Hoş Geldin Bebek seti ailelere ulaşmış, bebekler adına fidanlar dikilmiş,
- Gebeliğin 4. ayından itibaren 5 ay boyunca sağlıklı gebe beslenme paketleri 1.167 adet dağıtılmış,
- Çocuk faaliyet merkezleri, çocuk keşif atölyelerinde 6-14 yaş arası çocuk ve ailelere 18 branşta eğitim ve destek verilmiş, görevli 10 psikolog/psikolojik danışman çocuklarla 1.318 seans gerçekleştirmiş,
- Çocuk Keşif Atölyeleri kayıtlı çocuk sayısı 638 olmuş,
- 2024 yılı için Çocuk Çalışmaları Eylem Planı'nın tamamlanması ve çocuk çalışmalarına ilişkin veri tabanı oluşturulması görüşülmüş,
- Toplumu oluşturan tüm grupların ihtiyaçlarına cevap verebilmek, gerekli bütçenin ayrılması ve sürecin izlenmesini kolaylaştırmak adına Yerel Eşitlik Eylem Planı'nda %62,5'lik hedef gerçekleştirme sağlanmış,
- İzmir BŞB Çocuk Belediyesi iş birliğiyle çocukların eğlenerek öğrenmeleri amaçlanmış ve her ay zabıta trafik atölyeleri düzenlenmiş,
- Sıfır atık kapsamında yapılan etkinliklerde çocuklara yönelik bilinçlendirici atölyeler, bilgi yarışmaları düzenlenmiş,
- Kent Arşivi, Müzeler ve Kütüphaneler Şube Müdürlüğü, şehri yaşayarak öğrenmenin önemine vurgu yaparak; 11 yetişkin ve felsefe, karakalem, pastel/sulu boya üzerine 3 çocuk atölyesi gerçekleştirmiş,
- 3. Çocuk Filmleri Şenliği düzenlenmiş olarak rapor etmiştir (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2023: 142-145).

Şekil 9: Açık Hava Reklam Panosu, 2024

Kaynak: Araştırmacının kişisel arşivi.

İzmir BŞB, toplumsal cinsiyete, engellilere, gençlere ve çocuklara yönelik dayanışmacı bilincin varlığını üstünlük olarak nitelendiren, kimsenin kentte kendini yalnız hissetmemesi adına yürüttüğü 2024 yılı faaliyetlerini;

- 1-5 yaş arası 121.775 çocuğa 4,3 milyon litre süt dağıtımı,
- Çocuk Etkinlik Merkezi “Yuvamız İzmir” sayısını 20’ye ulaştırmış,
- 1.252 çocuğa sportif yetenek testi uygulaması, 58.529 kişiye spor eğitimi, okullara spor malzemesi desteği,
- İlk ve ortaöğretim öğrencileri için hafta içi ücretsiz “Karneni Getir Buzda Kay” etkinliği,
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı- Trendyol iş birliğiyle Ulaş Kurs Merkezi’nde “Yarının Köyleri Projesi” katılımları 177 yetişkin, 47 çocuk,
- BŞB binası ve hizmet binalarında “Çocuk Bakım Odası” yapılması,
- Kent hizmetlerine erişimi desteklemek amacıyla kadın-çocuk-genç temalı kent haritaları 22 noktada dağıtılmış,
- Masal evi olarak hizmet veren merkezlerin adı “Oyun Odası” olarak değiştirilmiş, son verilere göre 8 oyun odası ile 1.159 çocuk hizmetten faydalanmış,

- Çocukların kentle bağını artırmak, her alanda gelişimlerine katkı sağlamak amaçlı atölyeleriyle ÇOGEM’lerde 4.568 çocuğa ulaşılmış,
- 4.-5. sınıf öğrencilerine yönelik olarak hayata geçirilen “Kent Kültürü ve Tarihi” eğitim programı ile 19 eğitim planlanmış ve 573 çocuğun katılımı sağlanmış,
- 7.724 çocuğa Çocuk Trafik Eğitim Park’ında eğitim verilmiş,
- 4. Çocuk Filmleri Şenliği düzenlenmiş olarak rapor etmiştir (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2024: 146-150).

3.2.5.3. 2025-2029 Stratejik Plan Öngörülleri

İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2025-2029 Stratejik Planı’nda, “Toplumsal her kesiminin ihtiyaçlarına duyarlı, şeffaf ve katılımcı yaklaşımla sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin hâkim olduğu, değişim ve dönüşümü teşvik eden yeni nesil belediyecilik hizmeti sunmak” şeklinde bir misyon belirlemesine gidilmiş ve yine aynı kurumun vizyonu olarak “Uygarlıkların mirasını geleceğe taşıyan, çok yönlü yaşam kalitesi anlayışıyla kapsayıcı ve yenilikçi bir şehir olmak” ifadelerine yer verilmiştir.

Bununla birlikte belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere, “Sürdürülebilirlik, şeffaf ve hesap verebilirlik, teknolojiyi gelişim için etkin kullanmak, kentin ve kentlinin iyi halini yükseltmek, karar alma süreçlerinde katılımcı ve kapsayıcı olmak” gibi bir takım değer ve ilkeler benimsenmiştir (İzmir Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı, 2025: 2).

Stratejik Planın hazırlanma sürecinde; Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, 12. Kalkınma Planı, Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2028), Yarımada Kalkınma Planı gibi üst politika belgeleri referans alınmıştır (İzmir Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı, 2025: 28).

Diğer taraftan Stratejik Planda 5 tane temel amaç tespit edilmiş ve bu amaçlar beraberinde belirlenen hedeflerle somutlaştırılmıştır. Doğrudan bağlantı kurabileceğimiz, sosyal belediyecilikle ilgili olan 2 ve 4 numaralı amaçlar araştırma konumuz açısından önem teşkil etmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi bu amaçlarla, kapsayıcı ve adil kalkınma odaklı, sürdürülebilir, tek sağlık politikasıyla geleceğe

hazır bir belediyecilik sunumu planlamıştır (İzmir Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı, 2025: 31).

Tablo 13: 2025-2029 Stratejik Plan/ Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı

Amaç: 2	Sürdürülebilirlik yaklaşımıyla üreten yenilikçi İzmir için, sosyal, ekonomik kalkınma ve eşitlikle toplumsal direnci artırmak								
Hedef: 2.3	Sosyal, ekonomik kalkınma ve eşitlik esasıyla toplumsal dirençliliği artırmak								
Performans Göstergeleri	Etkisi %	Başlangıç Değeri	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	İzleme	Rapor
Sosyal yardım tutarı (TL)	15	335 Mn TL	935 Mn TL	1,655 Mr TL	2,519 Mr TL	3,556 Mr TL	4,800 Mr TL	1 Ay	3 Ay
Ayni-nakdi destek sağlanan öğrenci(kişi)	15		60 Bin	132 Bin	218 Bin 400	322 Bin 400	447 Bin 400	1 Ay	3 Ay
Engelli hizmet merkezlerindeki hizmetlerden faydalanan(kişi)	10		57 Bin 600	126 Bin 720	209 Bin 664	309 Bin 196	423 Bin 473	1 Ay	3 Ay
Gençlik merkezlerindeki etkinliklere katılan(kişi)	10		12 Bin	24 Bin	37 Bin	50 Bin	64 Bin	1 Ay	3 Ay
Sürdürülebilir Turizm Sertifikası Projesi'nin tamamlanma oranı(%)	5		20	40	60	80	100	1 Ay	3 Ay
Açılan turizm ofisi sayısı	5		1	2	3	4	5	1 Ay	3 Ay
Kentte haklara eşit-adil erişimi sağlamaya yönelik	15		160	320	480	640	800	1 Ay	3 Ay

yürütülen çalışma(adet)									
Süt yardımı(litre)	15	10,4 Mn	15,2 Mn	20 Mn	24,8 Mn	29,6 Mn	34,4 Mn	1 Ay	3 Ay
Meslek Fabrikasından işe yönlendirme oranı(%)	5		54	58	60	63	65	1 Ay	3 Ay
Yerel Eşitlik Eylem Planının Uygulanma Oranı(%)	5	70	80	85	90	95	100	1 Ay	3 Ay
Maliyet tahmini	12.223.937.256,44 TL								
Sorumlu Birim	Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı								
İş Birliği Yapılacak Birimler	Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler ve Turizm Şube Müdürlüğü, İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı								

Kaynakça: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2025.

Özel eğitime ihtiyaç duyan, engelli çocuklar için öğrenme ortamlarının, ders materyallerinin, her alanda gerçekleştirilecek faaliyetlerin yeterli şekilde planlanmaması, personel ve yöneticilerin bu alanda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmaması, eğitim ve öğretimin geleneksel yöntemlerle devamı ve öğrencinin çok yönlü gelişimini desteklemiyor olması, kentsel hizmetlere eşit erişim sağlanması gerekliliği gibi tespit; ilçe belediyelerle eşgüdümlü çalışılması, dezavantajlı kesimin ihtiyaçlarının gözetilmesi, eğitim- öğretim sürecinin standardizasyonu gibi ihtiyaçların bilinciyle Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'nın yol haritası belirlenmiştir (İzmir Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı, 2025: 83).

Tablo 14: 2025-2029 Stratejik Plan/ Gençlik ve Spor Dairesi Başkanlığı

Amaç: 4	Kapsayıcı sağlık politikaları geliştiren sağlıklı öncü belediyeçilik								
Hedef: 4.2	Spor ve fiziksel aktivitelere katılımı teşvik ederek sağlıklı yaşamı desteklemek								
Performans Göstergeleri	Etkisi %	Başlangıç Değeri	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	İzleme	Rapor
BŞB Spor Kulübü lisanslı sporcu sayısındaki artış(%)	10	10	20	30	40	50	60		3 Ay
Yardım yapılan kayıtlı amatör spor kulübü sayısı(adet)	20	300	600	900	1.200	1.500	1.800		3 Ay
Spor malzemesi desteği verilen ilk ve orta dereceli devlet okulu (adet)	10	1.500	3.030	4.560	6.090	7.620	9.150		3 Ay
Spor eğitimi verilecek kişi sayısı	10	75 Bin	155 Bin	240 Bin	330 Bin	425 Bin	525 Bin		3 Ay
Sportif yetenek testi uygulanacak çocuk(kişi)	10	6 Bin	12 Bin	18 Bin	24 Bin	30 Bin	36 Bin		3 Ay
Buz sporları salonu halk seansı faydalanan kişi sayısı artış (%)	10	10	25	40	60	80	100		3 Ay
Yapımı tamamlanacak spor tesis ve kompleksi (adet)	10	1	2	3	4	6	8		3 Ay
İlçelerde yenilenen spor sahası(adet)	10	50	100	130	160	190	220		3 Ay
Ulusal ve Uluslararası düzeyde düzenlenen ve desteklenen spor organizasyonu(adet)	10	54	108	148	188	228	268		3 Ay
Maliyet tahmini	10.474.343.179,93 TL								

İzmir BŞB' nin 2025-2029 dönemini içeren stratejik planının genel çerçevesi; Raworth'un modellemesiyle oluşturulmuştur (İzmir Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Plan: 106). İzmir BŞB Başkanı'nın Türkiye'de ilk kez Karşıyaka Belediyesi'nin yönetiminde iken uyguladığı modeli, bugün BŞB yönetimine entegre etme amacı gözlenmektedir (Karşıyaka Belediyesi, 2023). Türkçe çevirisin aksine İzmir'e özgü tanımıyla İzmir Gevrek Modeli; kentin mevcut ekolojik olanaklarıyla, kentte yaşayan tüm insanların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik düşünce yapısıyla beraber birden fazla dönüştürücü uygulamayı içermektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Plan: 106).

3.2.6. İzmir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Politikalarına Belge Tabanlı Bakış⁵

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin çocuklara yönelik sosyal belediyeçilik faaliyetleri, belediyenin stratejik planları, faaliyet raporları ve kamuya açık belge setleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Görüşme verileriyle desteklenmeyen bu analizde yalnızca yazılı dokümanlar temel alındığı, bürokratların ve STK'ların değerlendirmelerine yer verilmediği için hem içerik hem de etki düzeyine ilişkin yorumlar sınırlı kalmıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, çocuklara yönelik hizmetleri doğrudan bir başlık altında ele almamakla birlikte, sosyal eşitsizliklerin azaltılması ve kırılgan grupların desteklenmesini hedefleyen çeşitli programlar aracılığıyla çocuklara ulaşmayı amaçlamaktadır. Planlama belgelerinde yer alan bazı projeler, BMÇHS' de tanımlanan ayrımcılık gözetmeme, çocuğun üstün yararı, katılım ve yaşama-gelişme gibi şemsiye haklarla örtüşmektedir. Ancak bu haklara ilişkin yaklaşım, daha çok dönemsel sosyal destek uygulamaları çerçevesinde ele alınmaktadır.

Planlama ve uygulama süreçlerinde çocuklara ilişkin projeler genellikle merkezden örgütlenmekte, uygulamada ise çoğu zaman ilçe belediyeleri, STK'lar ya da ilgili birimler aracılığıyla yürütülmektedir. Uygulamada en sık kullanılan araçlar sosyal yardım, atölye programları ve kültürel etkinliklerdir.

⁵ İzmir Büyükşehir Belediyesi, Urla ve Seferihisar Belediyeleri'nin çalışma dahilinde incelenen dönemlere ait stratejik plan ve faaliyet raporlarından derlenmiştir.

Urla Belediyesi ile yürütülen görüşmeler ve belge analizi, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin katkısının ne derece algılandığını anlamak açısından son derece önemlidir. Görüşmelerde büyükşehir ile yapılan iş birliğine dair somut örneklerin azlığı dikkat çekmiştir. Bu durumdan da ilçe belediyesi tarafından doğrudan ifade edilmeyen destek unsurlarının ya gerçekleşmediği ya da belgelerde yer bulamadığı anlaşılmaktadır.

Projelerin uygulamaya konulmasında belediye bütçesi temel kaynak olmakla birlikte, bazı programlarda AB hibeleri ve bakanlık destekleri de kullanılmaktadır. Urla ve Seferihisar ile yapılan görüşmelerde edinilen bilgiler doğrultusunda, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin bu belediyelerin yürüttüğü faaliyetlere doğrudan ve düzenli bir destek sağlamadığı izlenimi edinilmiştir (GU5, 2025; GU6, 2025; GU12, 2025; GS4, 2025). İzmir BŞB faaliyet raporları incelendiğinde ise, ilçe düzeyinde yürütülen çalışmalarda Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'nın üretici talepleri doğrultusunda sağladığı tarımsal destek, küçükbaş hayvan desteği, teknik destek, toprak analizi, kooperatif eğitimleri öne çıkmaktadır. Ayrıca ilçe belediyelerin faaliyetlerine tanıtım desteği sağlandığı, Hemşehri İletişim Merkezi'nin entegre edildiği, gezici kütüphane uygulamalarının yürütüldüğü ve çeşitli konularda protokoller aracılığıyla iş birlikleri geliştirildiği görülmektedir.

İzmir BŞB, özellikle erken çocukluk destekleri, bilimsel ve kültürel eğitim olanakları ile diğer yerel yönetimler için örnek olabilecek bir potansiyele sahiptir. Türkiye'de bir büyükşehir belediyesi tarafından doğrudan işletilen tek hastane olmasıyla dikkat çeken Eşrefpaşa Hastanesi de sosyal belediyecilik anlayışının sağlık alanındaki somut bir uygulamasıdır.

İzmir BŞB tarafından yürütülen sosyal sağlık hizmetleri çerçevesinde, Seferihisar Belediyesi'nin Sağlıklı Yaşam Merkezi aracılığıyla sunduğu fizyoterapi, medikal malzeme temini, berber hizmeti ve evde temizlik gibi çok yönlü desteklerin, Büyükşehir Belediyesi uygulamalarını model aldığı görülmektedir (GS3, 2025; GS4, 2025). Buna karşılık Urla Belediyesi'nin aynı dönemde benzer nitelikte bütüncül sosyal sağlık hizmetlerine yönelik bir faaliyette bulunmadığı dikkat çekmektedir (GU4, 2025; GU5, 2025).

3.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ: URLA İLÇE BELEDİYESİ

Bu kısımda, sosyal belediyecilik uygulamalarının yerel düzeydeki yansımalarını incelemek amacıyla, İzmir’e bağlı Urla İlçe Belediyesi örneklem olarak analiz edilmektedir.

Urla’nın demografik yapısı, sosyal belediyecilik hizmetlerinin şekillenmesinde etkili olmuştur. İlçe, kentleşme ile kırsallığın iç içe geçtiği, nüfusun büyük kısmının orta yaş ve üzeri bireylerden oluştuğu bir yapıya sahiptir. Tam da bu nedenle, belediyenin sosyal belediyecilik faaliyetleri hem kentli hem de kırsal kesimin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde çeşitlilik göstermektedir. Bu yönüyle Urla, sosyal belediyeciliğin farklı boyutlarını incelemek için uygun bir örneklem niteliğindedir.

Urla’nın bu çalışmada örneklem olarak seçilmesinin temel nedeni, ilçenin sosyal belediyecilik anlayışını çocuk hakları perspektifiyle bütünleştiren uygulamalara sahip olmasıdır. Son yıllarda çocuklara yönelik sosyal hizmetlerde, çocukların yalnızca sembolik olarak değil, anlamlı biçimde sürece dahil edildiği yöntemlerin izleri gözlemlenmektedir⁶. İlçenin sosyo-kültürel dokusuna uygun biçimde geliştirilen projeler arasında çocuk atölyeleri, semt evleri, ücretsiz yaz kursları, çocuk meclisi ve psikososyal destek hizmetleri öne çıkmaktadır.

3.3.1. Urla İlçesine Genel Bakış

İzmir’in batısında, doğal güzellikleri, tarihi dokusu ve kültürel zenginlikleriyle gözde ilçe olan Urla, kıyı konumu, sosyal yapıları ve yerleşik halkı, ziyaretçileri için sunduğu olanaklarla ön plana çıkmaktadır. TÜİK 2024 verilerine göre Urla, 79.610 kişilik nüfusa sahiptir.

⁶ Çocukların karar alma süreçlerine katılım düzeylerini analiz eden Hart (1992), bu düzeyleri sekiz basamaktan oluşan bir “katılım merdiveni” modeliyle açıklamaktadır. Merdivenin ilk üç basamağında yer alan manipülasyon, dekorasyon ve göstermelik katılım, çocukların süreçlere yalnızca biçimsel veya sembolik düzeyde dahil edildiği aşamaları tanımlamaktadır. Gerçek ve anlamlı katılım ise ancak dördüncü basamaktan itibaren başlamaktadır; burada çocuklar bilgilendirilmekte, katkılarının amacı ve kapsamı açık bir biçimde kendilerine iletilmektedir.

Tablo 15: 2024 Yılı Urla Nüfus Verileri

İlçe	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
Urla	79.610	39.208	40.402

Kaynak: TÜİK verilerine istinaden araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

İlçede ilkokuldan üniversiteye her kademede eğitim ve öğretim hizmetlerini gerçekleştiren kurumlarıyla yoğun bir öğrenci kitlesine ulaşılmaktadır. Teknolojik alanda üst düzey eğitim, öğretim, araştırma amacıyla kurulmuş, 1992 yılından beri faaliyet gösteren bir devlet üniversitesi olan İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Ege Üniversitesi bünyesinde yer alan Su Ürünleri Fakültesi, yükseköğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Tablo 16: Urla İlçesinin Okul ve Kurumları

İlçe	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Özel Öğretim Kurumu	Özel Eğitim Kurumu
Urla	2	16	14	6	33	2

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün verilerine istinaden tarafımca geliştirilmiştir.

727 km² lik yüzölçümü, antik dönemlere dayanan tarihiyle Urla; seracılık, zeytincilik, açıkta sebze ve çiçekçilik, dış mekân süs bitkileri üretimi, fidan yetiştiriciliği, narenciye, bağcılık, hayvancılık ve su ürünleri faaliyetleriyle tanınmaktadır (Urla Kaymakamlığı, 2025). Bununla birlikte son yıllarda sanat, gastronomi ve butik turizm açısından önemli bir merkez haline gelmiştir.

Eğitim, kadın, ilçe gelir kaynaklarına yönelik kooperatif ve dernekler, kültür ve yardımlaşma özelinde faaliyet gösteren vakıflar olmak üzere sivil toplum ayağının varlığından da söz edilebilir. Bu çok aktörlü yapının bir yansıması olarak geliştirilen “Urla Evimiz 4” Projesi, yukarıda belirtilen alanları kapsayan, eğitimden sosyal destek hizmetlerine, kadın emeğinin görünürlüğünden kültürel yaşama katılıma kadar pek çok ekseninde faaliyetler yürütmektedir (GU9, 2025). Dernek başkanı ile gerçekleştirilen görüşme detayları da mevcut durumu destekler niteliktedir.

Urla'ya 2003 yılında geldiğimde ilk olarak Ziraat Mühendisi deneyimimi Urla çiftçileriyle paylaştım. Bu ilişkiler beni Urla Belediyesi ile buluşturdu. Zeytin-Zeytinyağı Festivali, Tohum Takas Şenlikleri, Enginar Festivali çalışmalarımın paralelinde 2012 yılından itibaren Gündoğdu Çağdaş Toplum Gönüllüleri Derneği ile Evimiz Projesi çalışmalarına başladım.

Urla'da ev kurmak için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, Anadolu'dan göçle iş, aş için gelmiş ve okuyan çocukları olan aileleri bize bildirmelerini; aile ve çocuklara yardımcı olmak istediğimizi ilettik. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü o zaman için 185 aile bildirdi. İki sene boyunca 185 aile tek tek ziyaret edildi. İki sene sonunda ise evin imkânları dahilinde, en ihtiyaç sahibi 9 aileyle projeye başladık.

Bugün 27 ailenin ilkokuldan üniversiteye 48 çocuğuna; ders, kişisel gelişim, giyim-gıda-okul gereksinimlerinin karşılanması, düzenli burs, kurs-ulaşım ve sağlık giderlerinin karşılanması konusunda destek sunulmaktadır (GU9, 2025).

Roman mahallesinde gerçekleştirilen projede de yürütücü olarak Roman Derneği ile karşılaşıldığı gibi ilçede, STK'lar etkin öznelerdir. “Hatta çoğu işi STK'lar yapıyor” da denilebilir (GU12, 2025).

Çalışma özelinde bahsetmek gerekirse; çocukların haklarına kapsamlı erişiminin olduğu, sevgi ve güvenle büyüüp katma değer sağlayabildikleri toplum vizyonuyla Koruncuk Vakfı bünyesinde kurulan Urla Koruncukköy de çocuk ve gençlere yönelik ilçe bünyesinde faaliyet gösteren tek sivil toplum yapılanmasıdır.

İlçe eğitimden, kültürel etkinliklere, doğa ve tarihin iç içe geçmiş hali, yöresel ürün ve lezzetleriyle İzmir'in katma değer yaratan bölgeleri arasında bulunmaktadır.

3.3.2. Urla Belediyesi'nin Organizasyonel Yapısı

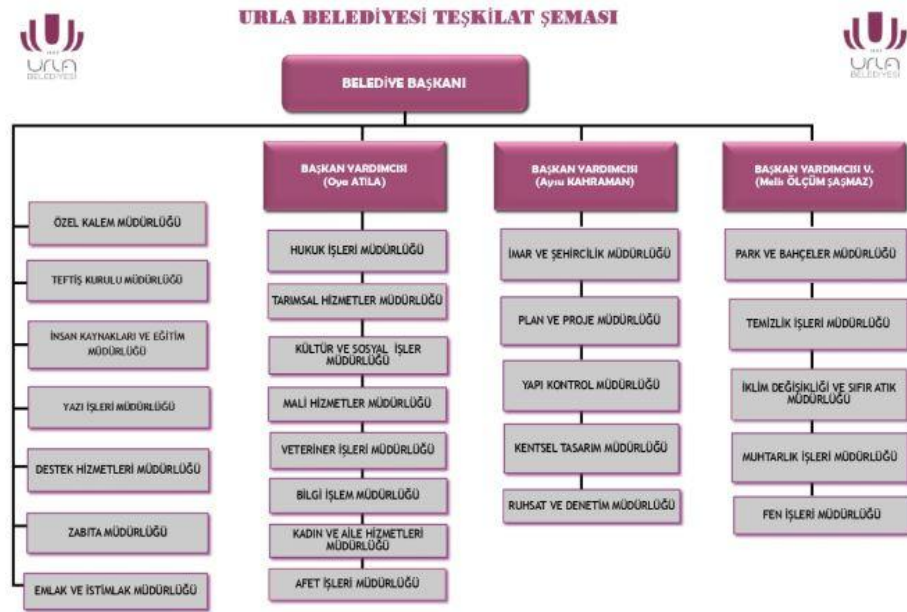
Tarımsal ürünlerin Akdeniz sularındaki seyahatinin tanığı Liman Tepe antik kenti, Dünya'da tescil olmuş üç karantina adasından biri olan Urla Tahaffuzhanesi ve daha birçok buluntu ışığında Urla; tarımsal üretimi olan, deniz aşırı ticari ilişkilerin merkezinde yer almış bir liman kenti profili çizmektedir (Urla Kent Ekosistem Platformu, 2025). Bugün de Urla Belediyesi, yerel yönetim hizmetlerini sürdürürken, bölgenin mirasını koruma ve geliştirme görevini üstlenmiş bulunmaktadır.

Belediyenin idari organları; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanından oluşmaktadır. Urla Belediye Başkanlığı, Belediye Başkanı ve Belediye Başkanına bağlı üç başkan yardımcısı ve başkan yardımcılara bağlı on sekiz müdürlük ve personeline ilaveten belediye başkanına bağlı yedi müdürlük ile idare edilmektedir.

Belediye meclisinde; “Plan ve Bütçe Komisyonu, İmar Komisyonu, Hukuk Komisyonu, Kültür ve Sanat Komisyonu, Kadın, Aile ve Çocuk Komisyonu, Sağlık

ve Spor Komisyonu, İnsan Hakları Komisyonu, Esnaf ve Sanatkarlar Komisyonu, Tarım Orman Su Ürünleri ve Çiftçi Komisyonu, Hayvan Hakları Komisyonu, Çevre Kent Tarihi ve Turizm Komisyonu, Ekonomik ve Kültürel Dış İlişkiler Komisyonu, Bilişim ve Teknoloji Komisyonu olmak üzere 13 komisyon bulunmaktadır” (Ege’de Son Söz, 2024).

Şekil 11: Urla Belediyesi Teşkilat Şeması

Kaynak: Urla Belediyesi, 2025.

3.3.2.1. Urla Belediyesi’nin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri

Bir ilçe belediyesi olarak Urla Belediyesi, Belediye Kanunu ve ilgili diğer mevzuatla öngörülen görev ve sorumluluklarla birlikte büyükşehir parçası olması sebebiyle yine ilgili mevzuat gereği birtakım görev ve sorumlulukları yerine getirmektedir. Sosyal belediyecilik faaliyetleri de dahil olmak üzere bazı görev ve

sorumluluklar hem büyükşehir belediyesi hem de ilçe belediyeleri tarafından üstlenilip, yürütülmektedir.

Sosyal belediyecilik faaliyetleri, yalnızca hizmet alanlarının çeşitlendirilmesiyle sınırlı kalmamakta; bu hizmetlerin planlanması, yürütülmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından belediye örgütlenme yapılarında da önemli düzenlemeleri gerektirmektedir. Nitekim belediyelerin genel anlamıyla insan kaynakları yapılanmaları, 22.02.2007 tarihli Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik doğrultusunda belirlenen norm kadro ilke ve standartlarına göre şekillendirilmektedir.

Bu yapı sosyal belediyecilik faaliyetlerinin sahada etkin biçimde yürütülebilmesi açısından önemli bir belirleyici unsur olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 17: C10 Norm Kadro Personel Dağılımı

200.000-249.999	Adet
Belediye Başkan Yardımcısı	3
Yazı İşleri Müdürü	1
Mali Hizmetler Müdürü	1
Fen İşleri Müdürü	1
İmar ve Şehircilik Müdürü	1
Veteriner İşleri Müdürü	1
İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürü	1
Afet İşleri Müdürü	1
Teftiş Kurulu Müdürü	1
Temizlik İşleri Müdürü	1
Zabıta Müdürü	1
Hukuk İşleri Müdürü	1
Diğer Müdürlükler	14
Özel Kalem Müdürü	1
Uzman	5
Şef	19

Avukat	3
Müfettiş	6
Müfettiş Yardımcısı	2
Mali Hizmetler Uzmanı	4
Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı	2
İdari Personel	70
Teknik Personel	49
Sağlık Personeli	16
Yardımcı Hizmet Personeli	20
Zabıta Amiri	4
Zabıta Komiseri	12
Zabıta Memuru	72
Memur Kadroları Toplamı	313
Sürekli İşçi Kadroları Toplamı	154

Kaynak: Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik, 2007.

C10 grubu belediyeler arasında yer alan Urla Belediyesi de, bu yönetmelikte belirlenen kadro sayılarına ve unvan gruplarına tabi durumdadır. Tabloda görüldüğü üzere memur kadrosu ağırlıklı bir yapı öngörülmekle birlikte; sözleşmeli personel ve işçi pozisyonlarına da sınırlı sayıda izin verilmiştir.

Ancak belediye ile yapılan görüşmelerde edinilen bilgilere göre, norm kadro sayısı tam kapasiteyle kullanılmamakta olup bazı pozisyonlar boş bırakılmıştır (GU5, 2025). Buna karşın psikolog ve sosyolog unvanları gibi kadrolar, yönetmelikte tanımlanmış yapıya uygun olarak sağlık ve teknik personel kadrolarında değerlendirilmiştir (GU10, 2025). Bu durum, Urla Belediyesi'nin sosyal hizmetlere yönelik uzmanlaşmış kadrolara duyduğu ihtiyacı karşılamak adına, mevzuat çerçevesinde esnek uygulamalara yöneldiğini kanıtlar niteliktedir.

Urla Belediyesi'nde sosyal belediyeçilik faaliyetlerini ağırlıklı olarak yerine getiren iki müdürlük; Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile Kadın ve Aile Hizmetleri

Müdürlüğüdür. Bu iki müdürlük için personel dağılımı aşağıda belirtildiği gibidir:

Tablo 18: Urla Belediyesi Personelinin Müdürlüklere Göre Dağılımı

Müdürlük	Memur	İşçi	Sözleşmeli Personel	Şirket Personeli	Toplam
Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	4	1	-	14	19
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	7	3	-	22	32

Kaynak: Urla Belediyesi, 2025.

Sosyal belediyecilik uygulamalarına ayrılan bütçenin Urla Belediyesi özelinde payını anlayabilmek adına 2024 mali yarıyılı (01.01.2024-30.06.2024) bütçe giderlerine ait müdürlük bazlı sınıflandırmayı incelemek de yol gösterici olacaktır.

Tablo 19: Urla Belediyesi 2024 Mali Yarıyıl Bütçesi

Müdürlük	2024 Yılı Ocak Haziran Dönemi Gider
Bilgi İşlem Müdürlüğü	2.077.753,96
Destek Hizmetleri Müdürlüğü	26.750.744,75
Emlak ve İstimlak Müdürlüğü	6.333.525,37
Fen İşleri Müdürlüğü	57.547.441,78
Hukuk İşleri Müdürlüğü	1.939.565,55
İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğü	332.132,00
İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	6.341.633,59
İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü	23.538.389,35
Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	2.355.425,15
Kentsel Tasarım Müdürlüğü	175.501,07
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	7.459.012,56
Mali Hizmetler Müdürlüğü	14.193.990,49
Muhtarlık İşleri Müdürlüğü	465.159,22
Özel Kalem Müdürlüğü	0,00

Park ve Bahçeler Müdürlüğü	19.519.717,01
Plan ve Proje Müdürlüğü	6.171.774,05
Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü	1.061.581,16
Teftiş Kurulu Müdürlüğü	475.856,04
Temizlik İşleri Müdürlüğü	51.845.010,06
Veteriner İşleri Müdürlüğü	2.589.535,72
Yapı Kontrol Müdürlüğü	3.746.047,66
Yazı İşleri Müdürlüğü	3.548.841,63
Zabıta Müdürlüğü	5.373.495,34
TOPLAM	243.842.106,51

Kaynak: Urla Belediyesi, 2025.

Literatürde sosyal belediyecilik uygulamalarında karşılaşılan yetersiz gelir kaynağı, merkezi-yerel yönetim koordinasyon problemi, veri yetersizliği ve uzman personel yetersizliği olmak üzere dört temel sorun alanı belirlenmiştir. Bu çalışmada, söz konusu sorun alanlarının tamamının incelenen belediyelerde farklı düzeylerde gözlemlendiği tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sürecinde literatürde doğrudan yer verilmeyen ancak sahadaki uygulamalardan hareketle ortaya çıkan bazı ek sorun başlıkları da saptanmış; bu konular da ele alınmıştır. Bu kapsamda, Seferihisar Belediyesi örneğinde sosyal belediyecilik faaliyetlerinin çeşitliliği ve sürekliliği dikkat çekerken; Urla Belediyesi özelinde yetersiz mali kaynak sorunu, hizmet üretimini doğrudan etkileyen başlıca engel olarak öne çıkmaktadır (GU5, 2025; GU6, 2025; GU7, 2025; GU10, 2025; GU11, 2025; GU12, 2025; GS4, 2025; GS5, 2025). Nitekim 2022 yılı Sayıştay Raporu’nda; Urla Belediyesi meclisi tarafından belirlenen ücret tarifesinin yetersiz kalması nedeniyle, idareye ait çocuk bakımevinin işletme giderleri için, bütçeden mevzuata aykırı olarak kaynak aktarıldığı gözlenmiştir (Sayıştay Başkanlığı, 2022).

Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, insan kaynağı ve organizasyonel yapı gibi diğer koşullar sağlansa dahi, esas olarak belediyenin mali kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir. Seferihisar’da sosyal hizmet ve yardımlarda bütçe engelinin olmadığı, aksine “Başkanlıktan istenen, her zaman daha fazla vatandaşla ulaşma gayreti” (GS5, 2025) söylemine rağmen; Urla’da mevcut uygulamalarda

iyileştirmeye gidilebilecek noktalar, geleceğe dönük öneriler sorusuna verilen cevaplar, bunun aksine bir izlenim oluşturmaktadır:

Yerel yönetimlerden beklenen; az materyal ve az personel ile büyük işler başarmasıdır. Fakat bu beklentiyi karşılayabilmek için öncesinde proje- programlama süreçleri oluşmalı, fayda- maliyet analizleri gerçekleştirilmelidir. Mali kaynaklar başat problemidir. Bugün belediyenin çöp toplayan aracı ile Mercedes aynı vergiyi ödüyor. Vergi unsuru, belediyelerin de belini büken bir noktadır. Geride bırakılan yılları da göz önünde bulundurarak belirtmek gerekirse; bugün, yerel yönetimlere kaynak yetiştirilmesinde en zor dönem yaşanmaktadır (GU12, 2025).

Bir faaliyet sağlanacağı zaman öncelikle BŞB desteği talep edilmekte, ikincil olarak belediye bütçesi kullanılmaktadır. Müdürlükten beklenen; maliyetlerin minimum seviyede tutularak, faaliyetlerin gerçekleştirilmesidir (GU11, 2025).

Birimden beklenen; kaynak kullanımını en aza indirerek faaliyetlerini gerçekleştirebiliyor olmasıdır. Mümkün mertebe harcamadan uzakta, sanat erişilebilir hale getirilmelidir. Çünkü belediyenin daha öncelikli harcamaları mevcut (GU6, 2025).

Bir başka nokta da yerel yönetimlerde klasik belediyeçilik hizmetleri (temizlik, fen işleri, park ve bahçeler) uzun yıllar boyunca belediyeçiliğin temel faaliyet alanları olarak algılandığı için, bu hizmetleri yürüten birimlerde çalışan personelin, görevlerinin kurumsal önemini daha yüksek gördükleri algısıdır. Bu durum, sosyal belediyeçilik anlayışıyla geliştirilen birimlerin zaman zaman kurum içi hiyerarşide görünürlüğünü yitirmesine yol açmaktadır.

Urla belediyesinde yapılan görüşmelerde, klasik belediyeçilik hizmetlerinde görev alan bir çalışanın, bu birimlerden 12 yıllık personele yönelik sarf ettiği “Bütün gün ne yapıyorsunuz ki? Ancak incik boncukla uğraşıyorsunuz!” (GU10, 2025) ifadesi bu bakış açısının somut bir örneği olarak değerlendirilebilir. Bu yaklaşım, sosyal hizmet alanlarının yerel yönetim işleyişi içindeki meşruiyetini ve kurumsal saygınlığını zayıflatmakta; sosyal belediyeçiliğin içselleştirilmesinin önündeki engellerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Urla Belediyesi’nin yönetim sürecinde, diğer belediyelerden farklı olarak, merkezi idare tarafından gerçekleştirilen ve siyasi müdahale olarak değerlendirilebilecek bir kayyum ataması deneyimi de yaşanmıştır. 2019-2024 yılları arasındaki süreçte de üç farklı kayyum görevlendirilmiş; ilk olarak mevcut ilçe kaymakamı Belediye Başkan Vekili olarak (Habertürk Gazetesi, 18.12.2019), ilkinin görevden alınmasını takiben Antalya Kemer Kaymakamı Urla Kaymakamı ve Belediye Başkan Vekili olarak (Evrensel Gazetesi, 29.12.2020), onunda Tokat’a atanmasının ardından Diyarbakır Kulp Kaymakamı Urla Kaymakamı ve Belediye Başkan Vekili olarak atanmıştır (İz Gazete, 24.08.2023).

Siyasi müdahaleler; kamu hizmetlerinin etkinliği ve verimliliği üzerinde kısa-uzun vadede etki göstermektedir. Kayyum örneğinin kanıtladığı, 12 görüşmeciden 7'sinin tam olarak mutabakata vardığı noktada; kayyumların idare sürecinde, klasik belediyeçilik hizmetleri gerçekleştirilmiş, sosyal belediyeçiliğe dair hizmetler askıya alınmıştır (GU10, 2025).

Birimlerin çalışma ve faaliyetlerinde; sahip olunan imkânlar ve dönemin idaresinin kültürü başat unsurlardır. Kayyum dönemiyle örtüşen Çocuk Akademisi Projesi'nin yürürlüğe koyulmaması örneğinde karşılaşıldığı üzere, olan işler yürüsün mantığı hâkim gelmiştir (GU10, 2025).

Benzer şekilde, merkezi düzeyde alınan ekonomik nitelikli kararlar da yerel düzeyde sosyal belediyeçilik uygulamalarının kapsamını ve sürekliliğini doğrudan etkilemektedir. Bu durum, 2024 yılında yürürlüğe giren tasarruf tedbirlerinin (Resmi Gazete, 2024) uygulanma sürecinde Urla ve Seferihisar belediyelerinde farklı sonuçlar doğurmasıyla somutlaşmıştır.

Seferihisar Belediyesi, geçmiş dönemlerde gerçekleştirdiği kurumsal yapılanma ve personel istihdamı sayesinde dış kurumlara bağımlılığı asgari düzeye indirerek (GS2, 2025), çocuklara yönelik sosyal hizmetlerini tasarruf tedbirlerinden görece etkilenmeden sürdürebilmiştir. Buna karşılık Urla Belediyesi, sosyal belediyeçilik faaliyetlerinde halk eğitim merkezlerinden sağlanan öğretmen desteğine ihtiyaç duymakta; ancak kamu personel görevlendirmelerine getirilen kısıtlamalar nedeniyle bu desteği temin edememektedir (GU1, 2025; GU5, 2025; GU6, 2025; GU7, 2025; GU10, 2025; GU12,2025).

Sonuç olarak, tasarruf tedbirleri Urla'da sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin aksamasına neden olmuş; bu da yerel yönetimlerin kurumsal kapasite farklılıklarının merkezi politikaların etkisini nasıl belirginleştirdiğini göstermiştir.

3.3.2.2. Sosyal Belediyeçilik Faaliyetlerinin Takibini Sağlayan Birimler

Urla Belediyesi'nde, farklı alanlarda sosyal belediyeçilik faaliyeti olarak nitelendirilebilecek çalışmaları yürüten müdürlüklerin olmasıyla beraber, bu çalışma özelinde ele alınan sosyal belediyeçilik faaliyetleri ilgili iki müdürlük öncülüğünde yürütülmektedir. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü ile kent yaşam kalitesini yükseltme amacıyla hizmet sunumu gerçekleştirilirken, Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü;

toplumun her kesiminin gözetildiği, dezavantajlı nüfusa yönelik eşitsizlikten söz edilmeyecek bir idare profili çizme yönünde faaliyetlerde bulunmaktadır⁷.

Ücretsiz atölye çalışmaları, gündüz bakımevi, tatil dönemlerinde çocuk festivalleri ve kültürel etkinlikler, kadınlara yönelik mesleki eğitim programları, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri gibi faaliyetlerle söz konusu müdürlükler; katılımcı, kapsayıcı ve eşitlik temelli bir sosyal belediyeçilik anlayışını yerel düzeyde hayata geçirmeyi amaçlamaktadır⁸. Seferihisar Belediyesi'nde de benzer durum gözlenmektedir (GS2, 2025).

3.3.2.2.1. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Faaliyetleri

İlçe sakinleri, belediye, STK, üniversiteler, aydınlar gibi toplum bileşenleri arasında kilit nokta olan belediyenin bu birimi için; ilçedeki sosyal, kültürel ve sanatsal yaşamı diri tutup, dayanışma bilinciyle vatandaşın standartlarını artırmak adına faaliyet icrası önem teşkil etmektedir.

Tablo 20: Urla Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Performans Hedef ve Göstergeleri (Stratejik Hedef 1)

İdare Adı:		Urla Belediye Başkanlığı		
Amaç: 6		Urla'yı kültür, sanat ve gastronomi kenti yapmak		
Stratejik Hedef:6.1		Kültür, sanat ve gastronomi faaliyetlerinin bütüncül ve bağlantısallık içinde gelişimini sağlamak		
Performans Hedefi:6.1.1		Kültür, sanat ve gastronomi faaliyetlerinin bütüncül ve bağlantısallık içinde gelişimini sağlamaya yönelik faaliyetlerin yürütülmesi		
Performans Göstergeleri		2023	2024	2025
1	UKTA ziyaretçi sayısı (kişi)	11.202	6.483	12.000
2	Turizm ofisi ziyaretçi sayısı (kişi)	2.273	1.001	1.500

⁷ http://www.instagram.com/p/DKb_ohjCjy4/
http://www.instagram.com/p/DGyTNZnCj7U/?img_index=4
<http://www.instagram.com/p/DLP16WripRG/>

⁸ <http://www.facebook.com/reel/1150425193130050>
<http://www.facebook.com/urlabelediyesi/posts/sanattan-spora-el-becerilerinden-d%C3%BC%C5%9F%C3%BCnse1-geli%C5%9Fimi-destekleyen-at%C3%B6lyelere-kadar-1162078539296044/>

3	Necati Cumalı Anı ve Kültür Evi (kişi)	6.317	3.039	6.350
Faaliyetler		Kaynak İhtiyacı (2025 Yılı, TL)		
		Bütçe	Bütçe Dışı	Toplam
6.1.1.1	Kültür ve Sanat Merkezi hizmetlerinin yürütülmesi	1.448.300,00	0,00	1.448.300,00
6.1.1.2	Konservatuvara yönelik çalışmaların yürütülmesi	1.448.300,00	0,00	1.448.300,00
6.1.1.3	Kent tarihine yönelik çalışmaların sürdürülmesini sağlamak	2.172.450,00	0,00	2.172.450,00
6.1.1.4	İlçenin turizmi ile ilgili hizmetlerin yürütülmesi	2.172.450,00	0,00	2.172.450,00
6.1.1.5	Basın, yayın ve tanıtım faaliyetlerinin sürdürülmesi	1.448.300,00	0,00	1.448.300,00
Toplam		8.689.800,00	0,00	8.689.800,00
Performans Hedefinden Sorumlu Harcama Birimi		Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü		

Kaynak: Urla Belediyesi, 2025.

Urla Belediyesi sosyo-kültürel açıdan Türkiye’de göreceli olarak gelişkin bir belediyedir ve bu yönüyle hemşehrilerine yönelik faaliyet çeşitliliği bulunmaktadır. Örneğin belediyenin uzun yıllardır faaliyet gösteren bir konservatuvarı ve son iki yıldır etkinlikler özelinde faaliyet gösteren bir gastronomi atölyesi bulunmaktadır (GU6, 2025; GU8, 2025).

Şekil 12: Bademler Sanat Köyü’nde Çocuklara Özel Bilim Şenliği

Kaynak: Ege Telgraf, 2024.

Hafta sonu Urla'nın Bademler Köyü'nün ev sahipliğini yaptığı Çocuk Bilim Şenliği; Urla Belediyesi ve Nazım Hikmet Kültür Merkezi desteği, Bademler Sanat Köyü ve Kültürel ve Ekolojik Hayatı Koruma Derneği iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. 7-11 yaş aralığına yönelik etkinlik ücretsiz olup, uzman eğitimciler tarafından; fizik, mikrobiyoloji, astronomi, biyokimya, küresel ısınma, kompost ve arkeoloji alanlarında gerçekleştirilmiştir (Ege Telgraf, 2024).

İlçeyi ön plana çıkaran enginar- ot festivali gibi festivaller, şenlikler, tiyatro gösterimleri; sürdürülebilir turizm merkezleri (Green Destination) Urla “Bağ Yolu” ödülü, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü’ne Barbaros köyü için “en iyi turizm köyü” unvanı konusunda başvuru (GU2, 2025) gibi girişimlerle hem ilçede yaşayan yurttaşların kültürel yaşama katılımını artırmak, hem de Urla'nın tarihsel ve doğal dokusunu koruyarak turizm potansiyelini geliştirmek amaçlanmaktadır.

Urla Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, belediyenin ilçenin tarihi ve kültürel mirasını yaşatıp, sanatın her türüne destek verme amacıyla vizyon ve misyon değerlerini belirlediği planın uygulayıcısıdır.

Tablo 21: Urla Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Performans Hedef ve Göstergeleri (Stratejik Hedef 2)

İdare Adı:		Urla Belediye Başkanlığı		
Amaç: 6		Urla'yı kültür, sanat ve gastronomi kenti yapmak		
Stratejik Hedef:6.2		Urla'da kültür, sanat, gastronomi ve spor faaliyetlerini, girişimlerini desteklemek		
Performans Hedefi:6.2.1		Urla'da kültür, sanat, gastronomi ve spor faaliyetlerini, girişimlerini desteklemeye yönelik faaliyetlerin yürütülmesi		
Performans Göstergeleri		2023	2024	2025
1	Düzenlenen etkinlik sayısı (adet)	40	56	70
Faaliyetler		Kaynak İhtiyacı (2025 Yılı, TL)		
		Bütçe	Bütçe Dışı	Toplam
6.2.1.1	Etkinlik ve organizasyonlara yönelik çalışmaların yönetilmesi	2.896.600,00	0,00	2.896.600,00
Toplam		2.896.600,00	0,00	2.896.600,00

Performans Hedefinden Sorumlu	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
Harcama Birimi	

Kaynak: Urla Belediyesi, 2025.

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü görece yeterli faaliyetleri ile Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile uyumlu ve öz değerlendirme olarak kendini yeterli olarak gözlemlemiştir.

3.3.2.2.2. Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Faaliyetleri

Urla Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü, toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında belediye hizmetlerinin sunumu, dezavantajlı toplum bileşenleri için ayni-nakdi yardım, danışmanlık vb. hizmetlerle yaşam hakkını önceliklendiren bir Urla için faaliyetlerini sürdürmektedir.

Tablo 22: Urla Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Performans Hedef ve Göstergeleri

İdare Adı:		Urla Belediye Başkanlığı		
Amaç: 5		Toplumsal tüm kesimlerinin gözetildiği ve farklılaşan ihtiyaçlarının karşılandığı, yaşam hakkının önceliklendirildiği Urla'yı yapılandırmak		
Stratejik Hedef:5.1		Dezavantajlı nüfusa yönelik eşitsizliği azaltacak mekanizmalar geliştirerek, toplumsal yapının güçlenmesini sağlamak		
Performans Hedefi:5.1.1		Dezavantajlı nüfusa yönelik eşitsizliği azaltacak mekanizmalar geliştirerek, toplumsal yapının güçlenmesine yönelik faaliyetlerin yürütülmesi		
Performans Göstergeleri		2023	2024	2025
1	Semt merkezlerindeki kursiyer sayısı (kişi)	739	988	1000
2	Kurslara katılan çocuk ve genç sayısı (kişi)	1.007	511	750
3	Müdürlük tarafından gerçekleştirilen etkinlik sayısı (adet)	5	2	5

Faaliyetler		Kaynak İhtiyacı (2025 Yılı, TL)		
		Bütçe	Bütçe Dışı	Toplam
5.1.1.1	Hobi ve mesleki kurslara yönelik çalışmaların yürütülmesi	1.811.100,00	0,00	1.811.100,00
5.1.1.2	Dezavantajlı bireylere ayni ve nakdi desteğin sağlanması	1.207.400,00	0,00	1.207.400,00
5.1.1.3	Çocuk bakımevi faaliyetlerinin sürdürülmesi	1.811.100,00	0,00	1.811.100,00
5.1.1.4	Sosyal yaşamı destekler nitelikte etkinliklerin gerçekleştirilmesi	1.811.100,00	0,00	1.811.100,00
5.1.1.5	Dezavantajlı bireylere psikolojik ve hukuki destek sağlanması	1.811.100,00	0,00	1.811.100,00
5.1.1.6	Yaz okulları kapsamında 7-12 yaş çocuklara hobi ve spor eğitimi kursları düzenlenmesi	1.811.100,00	0,00	1.811.100,00
5.1.1.7	Spor okulları kapsamında spor branşlarında kurs verilmesi	3.622.200,00	0,00	3.622.200,00
5.1.1.8	Engelli vatandaşlarımıza yönelik sosyal aktivite ve kurslar verilmesi	603.700,00	0,00	603.700,00
Toplam		14.488.800,00	0,00	14.488.800,00
Performans Hedefinden Sorumlu Harcama Birimi		Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü		

Kaynak: Urla Belediyesi, 2025.

Urla Belediyesi'nde 23 yıllık deneyime sahip GU5' in ifadesine göre, sosyal yardım, engelli, şehit-gazi ve kadın danışma alt birimleri ile Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü, hizmetlerini büyük ölçüde çocuğun üstün yararını gözeterek yürütmekte ve özellikle çocuğun yaşama ve gelişme hakkına yönelik faaliyetlere öncelik vermektedir. Müdürlüğün alt birimlerinden Engelli Birimi, uzun yıllardır bulunmasına rağmen, herhangi bir etkinlik göstermemiştir ve belirtildiği üzere:

BŞB Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ve Engelli Çalışmaları Şube Müdürlüğü ile sağlanan iş birliğiyle; aile ve çocuklara yönelik psikodrama, izcilik (maliyet problemine takılabilir), spor faaliyetleri gibi etkinlikler içerecek bir proje üzerinde çalışılmaktadır. Süreç önceden başlatılmış olup; BŞB'de, ilgili birimde başkan değişikliği sebebiyle sekteye uğramıştır (GU5, 2025).

Muhtarlar ve İlçe Nüfus Müdürlüğü erişimi ile ulaşılan engellilere yönelik son veriler 2022 yılını işaret etmekte olup; 222 veya 239 hemşehriden söz edilmektedir. Bu da bahsedilenin aksine Kent Konseyi Engelli Meclisi talebiyle edinilmiştir ve BŞB ile olan süreçte de Kent Konseyi başrolde (GU8, 2025).

Urla Belediyesi, Kadın Danışma Birimi altında semt evleriyle; kadınlar için hobi ve meslek kursları, çocuklara dersler konusunda destek eğitimleri ile faaliyet gösterirken (GU5, 2025; GU10, 2025; GU12, 2025); Seferihisar’da Urla örneğinden uzakta olmayan Masal Evi uygulamalarıyla çocuk ve beraberinde annelere, istihdam imkânlarıyla ulaşmaktadır (GS1, 2025; GS6 ,2025).

Şekil 13: Çocuk Sosyal ve Duygusal Gelişim Atölyeleri

Kaynak: Urla Belediyesi, 2024.

16 Temmuz 2024 tarihinde Urla Belediyesi tarafından hemşehrilerine duyurulan çocuk sosyal ve duygusal gelişim atölyeleri, eğlenceli öğrenme yöntemleri ile çocuğun içsel yolculuğunu desteklemektedir.

Seferihisar Belediyesi’nin çocuklara yönelik sosyal belediyecilik uygulamaları arasında, 18-24 ay arası çocuklara yönelik ebeveyn katılımlı Oyun Grubu Atölyeleri dikkat çekmektedir (GS1, 2025). Ayrıca belediye, Kardeş Kent Hamm Belediyesi ile iş birliği içerisinde yürütülmesi planlanan, geniş kapsamlı bir içeriğe sahip “Mahalle Evi Projesi” ile; kırsal mahalleler başta olmak üzere kadın-erkek-çocuk-genç-yaşlı tüm

hemşehrilerin sosyal hayata daha aktif biçimde katılımını hedeflemektedir⁹. (GS1, 2025).

Şekil 14: Bizimle Kompost Yapar Mısınız?

Sizler de doğanın var olma mücadelesine katkıda bulunmak istiyorsanız,
Bizimle Kompost Yapar mısınız?
Yerinde uygulamalı 14. Eğitim
“Urla Kent Konseyi İklim&Dönüşüm Komisyonu”
tarafından gerçekleştirilecek atölye çalışmamıza
bekliyoruz.
Atölyelerimiz Ücretsizdir
Bahçe Kompostu Atölyesi
Bilal Özdemir
Bokashi Kompost Atölyesi
Zeynep Eldeş
**Çocuklar için Tohum Topu
ve Dönüşüm Atölyesi**
Esra Duff
12 Ekim Cumartesi 13.00
Birgi Mahallesi 7028 Sk.
Çetin Sitesi Küme Evleri
No.15 Birgi/URLA
Bilgi ve İletişim
(535) 307 54 45

Kaynak: Urla Belediyesi, 2024.

Urla Belediyesi ve Kent Konseyi İklim ve Dönüşüm Komisyonu iş birliğiyle düzenlenen çalışmaların, yetişkinlerin haricinde ilköğretim çağındaki çocuklar da hedef kitesidir.

Bu durum, Urla gibi kaynaklara ve fiziksel altyapıya daha fazla erişim imkânına sahip bir ilçede çocuklara yönelik hizmetlerin sınırlı kalmasını, Seferihisar’daki daha kapsamlı uygulamalarla karşılaştırıldığında dikkat çekici kılmaktadır. Yerel yönetim vizyonu ve kaynakların önceliklendirilme biçimi açısından iki belediye arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir.

⁹ Yerel ve uluslararası dayanışma örneği niteliği taşıyan Mahalle Evi Projesi’nin geniş kapsamlı içeriği ve hedef kitesine yönelik planlamaları içeren metin; Seferihisar Belediyesi ile gerçekleştirilen görüşmeler sırasında belediye personelinin biri tarafından paylaşılmış olup, çalışmanın ekler bölümünde ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

3.3.3. Urla Belediyesi'nin Stratejik Plan ve Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri

Stratejik planlama ve performans esaslı program bütçe ve faaliyet raporları başlıklarıyla 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda da yer alan stratejik planlama önemlidir. Çünkü:

- Şu anda nerede?
- Hedeflenen nokta neresi?
- Hedeflenen noktaya nasıl ulaşılabilir?
- Ulaşılan başarının takibi ve değerlendirilmesi nasıl gerçekleştirilir?

Sorularına verilen cevaplar ile ilgili kurum için bir yol haritasının inşasını oluşturmaktadır.

2025 yılı itibariyle 3. Stratejik Plan dönemine giren Urla Belediyesi için; geride bırakılan 2020-2024 stratejik planının çocuk merkezli uygulamalar açısından faaliyet raporlarıyla birlikte değerlendirilmesi, 2025-2029 dönemi için belirlenen vizyon ve misyon eşliğinde stratejik plana ait öngörülen incelemelerle Urla'nın sosyal belediyecilik çerçevesinin oluşturulması amaçlanmaktadır.

3.3.3.1. 2020-2024 Stratejik Planında Sosyal Belediyecilik

Urla Belediyesi'nin 2020-2024 Stratejik Planı'nda, "İlçede yaşayanları ve iç dinamikleri ile değerleri koruyup, birlikte yaşama ve üretme döngüsü içinde, hizmette kaliteyi merkeze alan bir belediye olmak" şeklinde bir misyon belirlemesine gidilmiş ve yine kurumun vizyonu olarak "Yaratıcı kentler ağı arasına katılıp, sürdürülebilirliği ve özgürlüğü destekleyen bir ilçe profili çizmek" ifadelerine yer verilmiştir. Bununla birlikte belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere, "Kamu ve genelin yararını gözetmek, şeffaf ve erişilebilir bir yapıda olmak, farklılık ve benzerlikleri yürütebilmek, insana saygılı, adil ve eşitlikçi olmak, doğaya ve çevreye saygılı, etik değerlere uygun hareket etmek" gibi birtakım değer ve ilkeler benimsenmiştir (Urla Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı, 2024: 8).

Diğer taraftan Stratejik Planda 6 tane temel amaç tespit edilmiş ve bu amaçlar beraberinde belirlenen hedeflerle somutlaştırılmıştır. Doğrudan bağlantı

kurabileceğimiz, sosyal belediyecilikle ilgili olan 5 ve 6 numaralı amaçlar araştırma konumuz açısından önem teşkil etmektedir. Urla Belediyesi bu amaçlarla, birlikte yaşam için farklılıkları ve değerleri bütünleştirmeyi öngören ve bu doğrultuda sosyal hizmet üretmeye çalışıp, kentin kültürel değerleri paralelinde sanat, turizm, spor vb. hizmetlerle sosyal gelişime katkı sağlamayı planlamıştır (Urla Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı, 2024: 10).

Urla Belediyesi, sosyal belediyecilik anlayışının ön planda olmasını güçlü yönü olarak bildirirken; Sosyal Hizmetler ve Kültür ve Turizm odak alanlarında, Çocuk İzlem Merkezlerinin hukuki altyapısının tamamlanıp, sayılarının artırılması, Mobil Çocuk Hizmet Birimlerinin yaygınlaştırılıp, güçlendirilmesi konularını “Çocuk” adlı bir başlık altında ayrıca ele almıştır (Urla Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı, 2024: 33). Dezavantajlı kesimlerin yerel yönetimlerdeki temsil ve karar alma süreçlerine katılımı, küçük belediyelerin sosyal donatı projeleri için finansman modeli gelişimi gibi notlarla da duruşunu desteklemiştir¹⁰.

3.3.3.2. 2020-2024 Faaliyet Raporlarında Sosyal Belediyecilik

2015 yılı Ekim ayından beri faaliyet gösteren Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü, 2020 yılı için; ihtiyaç sahibi öğrencilere okul kıyafeti, ayakkabı ve kırtasiye malzemesi temini, çocuklar ve ergenlerde cinsel eğitim, akran zorbalığı gibi çocukları güçlendirme yönlü eğitimler, 34 adet yeni doğan bakım çantası, Urla Çocuk Akademisi kapsamında 7-14 yaş grubu için haftada bir gün dönüşümlü olacak şekilde atölye ve gezi organizasyonları, çocuk ve gençlik birimi yürütücülüğünde atölye, spor faaliyetleri düzenlemiştir (Urla Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020: 122).

Çocuk ve Gençlik Birimi, kurum personeli ve kontenjan dahilinde diğer kamu kurum personellerinin çocuklarına hizmet veren Urla Belediyesi Çocuk Bakımevi, kadın ve çocukların faydasına sunulmuş, eğitim-kurs ve atölyeleriyle Semt Merkezleri ve birçok faaliyete pandemi sebebiyle ara verilmiştir.

¹⁰ UNICEF Türkiye Ofisi ve Türkiye Belediyeler Birliği’nin iş birliği ürünü olan 2020 tarihli Belediyeler İçin Çocuk Katılımı Eğitim ve Uygulama Kılavuzu; belediye hizmetlerini çocuk odaklı hale getirmek ve belediyelerin çocuklara yönelik vizyonlarına sistematik katkılarda bulunmak açısından yol gösterici niteliktedir.

Tablo 23: Urla Belediyesi Hizmet Alanları

Hizmet Alanları	
Atölye ve Eğitim Alanları	Çeşmealtı, Zeytinaları, Özbek, Gülbahçe, Torasan, Balıklıova, Zeytinler Semt Merkezleri ile Zeytineli Çok Amaçlı Salon, Barbaros Kütüphane, Urla Merkez Derslik olmak üzere 7 adet Semt Merkezi ve 3 adet diğer derslikler
Çocuk Bakımevi	14 öğrenci
İskele Onbaşı Ahmet Söylemez Spor Tesisleri	Basketbol, Tenis, Futbol sahası bulunmaktadır.
12 Eylül Stadyumu	Futbol kursları organize edilmektedir.

Kaynak: Urla Belediyesi, 2020.

2020 yılı için faaliyet raporunda ele alındığı haliyle Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün çocuğa yönelik hizmetleri, 2015 yılından beri faaliyet gösteren 1000 üzeri çocuk ve yetişkinin eğitim aldığı "Urla Belediye Konservatuarı" ve salgın koşullarına uygun bir şekilde gerçekleştirilen özel gün ve bayram etkinlikleriyle kısıtlı kalmıştır.

Urla Belediyesi'nin 2021 Yılı Faaliyet Raporu verileri çerçevesinde, iki müdürlük özelinde yönetilen sosyal belediyecilik faaliyetlerinden Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü;

- 43 aileye yeni doğan bakım çantası,
- Çocukları güçlendirme atölyeleri (akran zorbalığı, istismar vb.),
- "Gençliğe El Ver Urla'm" projesi kapsamında eğitim yardımı koordinesi,
- Yaz spor kursları,
- 2021 yılı sonu itibarıyla, 1 bakım evi sorumlusu, 1 psikolog, 39 öğrenci ve 5 öğretmenle eğitim-öğretime devam eden Urla Belediyesi Çocuk Bakımevi,
- Kurslarıyla kadınlar için gelir kaynağı, çocuklar için okul sonrası ders desteği ve gelişim atölyeleri olan semt merkezleri ile çocuk merkezli politikalarını yürütmüştür (Urla Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021: 121-130).

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü pandemi sebebiyle planlarını kısmi olarak iptal etmiş; özel gün ve anma programlarının yanı sıra çocuklara yönelik film gösterisi, Çocuk Ritim Grubu müzik dinletisi ile 2021 faaliyetlerini neticelendirmiştir¹¹.

2022 yılı, Sosyal Yardımlar ve Hizmetler Birimi, Kadın Danışma ve Dayanışma Birimi, Engelli Hizmetleri Birimi, Çocuk ve Gençlik Birimleri ile Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü; ihtiyaç sahibi öğrenciler için okul kıyafeti, ayakkabı ve kırtasiye malzemesi, 10 aileye yeni doğan bakım çantası, “Gençliğe El Ver Urla’m” projesi faaliyetleri devamı ve geri de bırakılan yıllar benzeri faaliyetler raporlamıştır (Urla Belediyesi Faaliyet Raporu, 2022: 109-125).

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü çocuklara yönelik faaliyetlerini özel gün ve anma programlarının beraberinde film gösterisi ve şiir dinletisi ile 2022 yılı için neticelendirmiştir.

Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin odağında iki müdürlüğün 2023 yılında; 236 ihtiyaç sahibi öğrenciye kırtasiye ve çanta yardımı, 23 aileye yeni doğan çantası, İlçe Emniyet Müdürlüğü iş birliğiyle “Çocuklarımızın Suçlardan Korunması Eğitimi”, Urla Kent Konseyi iş birliğiyle “Çocuklara Masallar” adlı konser ve masal gecesi, Urla Kent Konseyi- Atatürkçü Düşünce Derneği Urla Şubesi- Eğitim-Sen iş birliğiyle “Çocuk Korosu Konseri”, Urla Şefler ve Eğitimciler Derneği’nin Adalet Bakanlığı Urla Çocuk Eğitimevi’nde barınan kız çocuklarına yönelik gastronomi eğitimlerine ev sahipliği, Moda Çocuk Tiyatrosu öncülüğünde tiyatro etkinlikleri faaliyet raporuna geçirilmiştir (Urla Belediyesi Faaliyet Raporu, 2023: 105-128).

2024 yılı futbol branşında 700 çocuk eğitim almış, ihtiyaç sahiplerine 262 koli gıda yardımı, 10.542 parça kıyafet yardımı ve 29 aileye yeni doğan çantası verilmiş, basketbol ve voleybol kursları için İlçe Gençlik Spor Müdürlüğü iş birliği sağlanarak farklı branşlarda yaz okulları açılmış, 2024 yılı sonu itibariyle Bakımevi; 1 sorumlu, 57 öğrenci, 7 öğretmen ile faaliyetlerini sürdürmüştür (Urla Belediyesi Faaliyet Raporu, 2024: 112-117).

¹¹ Enginar Festivali; hemşehrilerin faydası göz ardı edilmeden, sürdürülebilirliği de sağlayabilmek adına 2 yıl internet üzerinden gerçekleştirilmiştir (GU2, 2025).

Tablo 24: Urla Belediyesi Yaz Okulları

Kurs	Kursiyer Sayısı
Aikido	40
Jimnastik	80
Resim	110
El Sanatları	19
Mandala	21
Hentbol	11
Kitap Kulübü	17
Atletizm	13
Ekoloji ve Bitkiler	18
İngilizce	116
İklim Değişikliği ve Sıfır Atık	9
Çocuk Sosyal ve Duygusal Gelişim	110
Tenis	50
Toplam	614

Kaynak: Urla Belediyesi, 2024.

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü; özel gün etkinlik ve faaliyetleri, çocuklar için tiyatro ve film gösterimleri, atölyeler, Urla Kent Tarihi ve Arşivi'nin hazırladığı ve katkısı olan yayınlar “Anılarla Urla 2024 Takvimi ve Neşeli Urla Çocuk Kitabı”, yıl boyu modern dans ve bale kurslarında farklı yaş gruplarından 94 çocuğun ve Hayal Atölyesi'nde 6-12 yaş arası 80 kursiyerin eğitimi, Urla Çocuk Eğitimevi'nin kız çocuklarına yönelik gastronomi eğitimlerine ev sahipliği ile faaliyetlerini rapor etmiştir (Urla Belediyesi Faaliyet Raporu, 2024: 128-149).

Urla Belediyesi'nin faaliyet raporlarında yer alan sosyal belediyecilik uygulamaları incelendiğinde, özellikle sosyal yardımlar, kültürel etkinlikler ve çocuklara yönelik bazı çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Ancak faaliyetlerin çoğunun dönemsel etkinliklere dayandığı, sürdürülebilir sosyal destek sistemlerinin ise sınırlı kaldığı görülmektedir. Stratejik belgelerde belirtilen hedeflere rağmen, uygulamaların bir kısmı yalnızca rapor düzeyinde kalmakta; sahadaki yansımaları sınırlı olmaktadır.

Personel yetersizliği hizmetlerin düzenli sunumunda aksamalara yol açmakta; bu da yerel ölçekte kurumsal kapasite sorununu derinleştirmektedir. Seferihisar

Belediyesi ile karşılaştırıldığında, Urla Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin görece daha sınırlı kalmasında, belediyenin uzunca bir dönem kayyum tarafından yönetilmesinin yerel hizmetlerin planlanması ve uygulanması üzerinde doğrudan etkili olduğu görülmektedir. Her durumda belediye hizmetlerinin klasik ya da sosyal belediyeçilik bağlamındaki ağırlığı (bütçenin ve personelin nereye kullanılacağı) belediye başkanına, başkanın hedeflerine hassas derecede bağlı görünmektedir. Seferihisar örneği seçilmiş yerel yöneticilerle büyükşehir arasında daha işlevsel bir eşgüdümün mümkün olabildiğini göstermektedir. Bu bağlamda siyasal yapı kadar, yönetim biçimi, kurumsal süreklilik ve yerel-mezral düzeydeki aktörlerin etkileşimi de hizmet sunumunun kalitesini belirleyici faktörler arasında yer almaktadır.

3.3.3.3. 2025-2029 Stratejik Plan Öngörülleri

Urla Belediyesi'nin 2025-2029 Stratejik Planı'nda, "Urla'daki tüm canlıların refahını artırma amacıyla, dayanışma bilinciyle, teknolojiyi etkin kullanıp, tasarım merkezli, çevreye duyarlı hizmet üreten, adil bir yaşam kalitesi dağılımı sağlayıcısı yerel yönetim modeli geliştirmek" şeklinde bir misyon belirlemesine gidilmiş ve yine kurumun vizyonu olarak "Tarihini her yönüyle koruyup yaşatan, yerel kimliği ve enerjisi ile dünya çapında etki ve etkileşim yaratma yeteneğine sahip bir belediye olmak" ifadelerine yer verilmiştir.

Bununla birlikte belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere, "Sürdürülebilirlik, güler yüzlü ve çözüm odaklı hizmet sunumu, katılımcılık ve kapsayıcılık bağlamında kaynakların etkin ve verimli kullanımı, kamu yararı gözetip, hesap verebilir olma" gibi birtakım değer ve ilkeler benimsenmiştir (Urla Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı: 17).

Diğer taraftan Stratejik Planda 7 tane temel amaç tespit edilmiş ve bu amaçlar beraberinde belirlenen hedeflerle somutlaştırılmıştır. Doğrudan bağlantı kurabileceğimiz, sosyal belediyeçilikle ilgili olan 5 ve 6 numaralı amaçlar araştırma konumuz açısından önem teşkil etmektedir. Urla Belediyesi bu amaçlarla, ilçenin dezavantajlı nüfusuna yönelik sosyal politikalar üreterek, yaşam hakkının

önceliklendirildiği Urla'yı; kültür, sanat ve gastronomi kenti haline getirmeyi planlamıştır (Urla Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı: 19).

Tablo 25: 2020-2024 Stratejik Plan/ Kadın ve Aile Hizmetleri Değerlendirme

Amaç: 5		Farklılıkları ve değerleri bütünleştiren sosyal hizmetler üretip, ilçe sakinlerinin yaşam standartlarını yükseltmek				
Stratejik Hedef:5.1		İhtiyaç duyulan sosyal yardım ve hizmetlerin aracısız, ihtiyaç sahibine ulaştırılması				
2023 Yılı Performansı		%70				
2022 Yılı Performansı		%100				
2021 Yılı Performansı		%70				
2020 Yılı Performansı		%37				
Performans Göstergeleri ve Performans Göstergelerine İlişkin Değerlendirme		Hedefe Etkisi (%)	2023 Yılı Performans (%)	2022 Yılı Performans (%)	2021 Yılı Performans (%)	2020 Yılı Performans (%)
1	Sosyal yardım miktarı (adet)	37	151	173	125	2.008
2	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen etkinlik sayısı (adet)	30	-38	4	-45	-3.000
3	Kurslara katılan çocuk sayısı	33	56	50	74	-2.624
Faaliyetler/Bütçe (TL)			2023 Yılı Gerçekleşen	2022 Yılı Gerçekleşen	2021 Yılı Gerçekleşen	2020 Yılı Gerçekleşen
5.1.1.1	Dezavantajlı gruplara ayni ve nakdi yardımların sürdürülmesi		1.396.236	754.674	241.237	162.646
5.1.1.2	Vatandaşlara hukuki, psikolojik destek ile birçok alanda eğitim hizmeti verilmesi		1.396.236	754.674	241.237	162.646

5.1.1.3	Sosyal yaşamı destekler nitelikte etkinliklerin gerçekleştirilmesi	1.396.236	754.674	241.237	162.646
5.1.1.4	Çocuk ve gençlere hitap eden sportif faaliyetlerin yürütülmesi	1.396.236	754.674	241.237	162.646
Toplam		5.584.944	3.018.696	964.948	650.584

Kaynakça: Urla Belediyesi, 2025.

Çocuk bakımevinin iyileştirilmesi zorunluluğu, mevcut personelin optimum fayda odaklı değerlendirilmesi, ekonomik koşulların ağırlaşmasına paralel sosyal yardıma ihtiyaç duyan hemşehri sayısının artışı gibi tespit; kurslarda branş artırılması, eğitim-danışmanlık hizmetlerinin artırılması, uzman personel istihdamı ve sosyal yardım çalışmalarının gerçekleştirilmesi ihtiyaçlarının bilinciyle Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü'nün yeni dönem yol haritası belirlenmiştir (Urla Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı: 77).

Bu doğrultuda iki yeni bakımevi için başlanan inşaatlarda temel atılmış olup; Başkan'ın "Eğitim geleceğe yapılan en önemli yatırımdır. Çağdaş bir eğitim anlayışıyla ilçemize değer katacak ve aynı zamanda kadınlarımızın, annelerimizin aile ekonomisine katkı sağlamaları için bir fırsat yaratacak" söylemiyle yakın zamanda Urla'ya kazandırılması hedefi paylaşılmıştır (Urla Belediyesi, 2025).

Tablo 26: 2020-2024 Stratejik Plan/ Kültür ve Sosyal İşler Değerlendirme

Amaç: 6	Kültürel değerlere bağlılıkla gerçekleştirilecek; sanat, turizm, spor, kırsal kalkınma hizmetleri ile sosyal gelişime katkı sağlamak				
Stratejik Hedef:6.1	Kültür ve sanat gibi sosyal dokuyu destekleyip, kentin gelişimine odaklanmak				
2023 Yılı Performansı	%100				
2022 Yılı Performansı	%100				
2021 Yılı Performansı	%65				
2020 Yılı Performansı	%0				
Performans Göstergeleri ve Performans Göstergelerine İlişkin Değerlendirme	Hedefe Etkisi (%)	2023 Yılı Performans (%)	2022 Yılı Performans (%)	2021 Yılı Performans (%)	2020 Yılı Performans (%)

1	Düzenlenen kültürel ve sanatsal etkinlik sayısı	65	108	56	28	-2.800
2	Turizm bilgilendirmenin aktif hale getirilmesi	10	100	100	-	0
3	Sportif etkinlik sayısı (adet)	25	118	30	0	-400
Faaliyetler/Bütçe (TL)			2023 Yılı Gerçekleşen	2022 Yılı Gerçekleşen	2021 Yılı Gerçekleşen	2020 Yılı Gerçekleşen
6.1.1.1	Ulusal ve uluslararası boyutta etkinlikler ile kentin gelişimini, halkın katılımını sağlamak		6.448.585	3.677.079	726.366	383.619
6.1.1.2	Turizmi destekleyici faaliyetlerin yürütülmesi		2.579.434	1.470.832	290.546	95.905
6.1.1.3	Sportif faaliyetlerin organizasyonu		3.869.151	2.206.247	435.820	0
6.1.1.4	Üyesi olunan Sağlıklı Kentler Birliği, Yarımada Belediyeler Birliği, Tarihi Kentler Birliği, “Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı” gibi birliklere ait çalışmaların yürütülmesi		0	0	122.295	174.353
Toplam			12.897.170	7.354.158	1.575.027	653.877

Kaynakça: Urla Belediyesi, 2025.

Tesislerin iyileştirilmesi gerekliliği, tanıtım çalışmalarının yüksek bütçeli olması gibi tespit; teknik altyapı, sadece her yönüyle sosyal etkinliklerin düzenlenebileceği açık bir alan, turizm ofislerinin yaygınlaştırılması ve tüm bunlar için yeterli personel ihtiyaçlarının bilinciyle Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü’nün yeni stratejik dönem için yol haritası belirlenmiştir (Urla Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı: 78).

3.4. KARŞILAŞTIRMALI OLARAK URLA, SEFERİHİSAR VE PURSAKLAR İLÇE BELEDİYELERİNİN SOSYAL BELEDİYESİCİLİK FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu kısımda, Urla ve Pursaklar İlçe Belediyelerinin “Sosyal Belediyecilik” kavramı çerçevesinde çocuğa yönelik yaptıkları çalışmalar, hayata geçirdikleri projeler karşılaştırılacaktır. Urla ve Pursaklar Belediyelerinin seçilmesinin nedenleri;

- 2019 yerel seçimlerinde birbirine benzer süreçler yaşanmış; Urla Belediye Başkanı Aralık 2019’da görevden alınmış (Sözcü, 18.12.2019), Pursaklar Belediye Başkanı ise Mayıs 2019’da istifa etmiştir (Sözcü, 01.05.2019).
- Urla ilçesi uzun yıllardır Cumhuriyet Halk Partisi, Pursaklar ilçesi ise Adalet ve Kalkınma Partisi yönetiminde bulunmaktadır¹².
- İzmir BŞB ile Urla Belediyesi, Cumhuriyet Halk Partisi yönetimindeyken, Ankara BŞB Cumhuriyet Halk Partisi yönetiminde, Pursaklar Belediyesi ise Adalet ve Kalkınma Partisi yönetimindedir
- Her ikisinin de BŞB ilçesi olmasının yanı sıra, Pursaklar aynı zamanda Başkent ilçesidir.

3.4.1. Pursaklar İlçesine Genel Bakış

Pursaklar, Ankara-Çubuk arasında yer alan en eski köylerden biridir (Pursaklar Kaymakamlığı, 2025). Ankara’nın kuzeyinde, Esenboğa Havaalanı yolu üzerinde yer alan, Ankara’ya yakınlığı ve 2008 yılında ilçe olmasının da beraberinde Pursaklar; TÜİK 2024 verilerine göre 165.665 kişilik nüfusa sahiptir (Pursaklar Belediyesi, 2025).

Tablo 27: 2024 Yılı Pursaklar Nüfus Verileri

İlçe	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
Pursaklar	165.665	82.173	83.492

Kaynak: TÜİK verilerine istinaden araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

¹² Yüksek Seçim Kurulu’nun internet sitesinde (www.ysk.gov.tr) yer alan, geçmiş yıllara ait yerel seçim sonuçları verilerinden derlenmiştir.

İlçede, ilkokuldan liseye toplamda 43 okul, özel eğitim kurumu olarak da 5 dershane, 6 özel eğitim merkezi, 5 anaokul, 2 özel ilköğretim okulu, 2 özel lise, 2 özel fen lisesi ve 1 özel meslek lisesi bulunmaktadır (Pursaklar Belediyesi, 2025).

3.4.2. Urla, Seferihisar ve Pursaklar Belediyelerinde Çocuk Odaklı Sosyal Belediyecilik: Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Çocuk odaklı yerel yönetim anlayışı, çocukların yalnızca korunması gereken bireyler değil, aynı zamanda hak sahibi yurttaşlar olduklarını kabul eden bir yaklaşımı temsil eder. Bu perspektifte çocuklara katılım hakkı tanınır, güvenli yaşam alanları sağlanır ve gelişimlerini destekleyecek nitelikte sosyal ortamlar oluşturulur.

Şahin'in (2024) tezi; güncel tarihli bir çalışma olup, yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde dezavantajlı gruplara yönelik hizmet sunumunu makro, çocuklara yönelik hizmet sunumunu mikro düzeyde ele alması, uygulama örneği olarak Pursaklar ilçesinin seçilmesi ve bunun muhafazakar belediyecilik anlayışını benimseyen bir yerel yönetimin sosyal politika üretme kapasitesinin analizi imkânını sunması ve çalışma kapsamında ele alındığı haliyle aynı faaliyet dönemlerini odağına alması açısından karşılaştırmalı inceleme için referans noktası oluşturmuştur.

Bununla beraber analiz için sadece teze bağlı kalınmamış olup, Pursaklar Belediyesi'nin stratejik plan ve faaliyet raporları da “çocuk” özelinde incelenmiştir.

Yerel yönetimlerin çocuklara yönelik politikalarında nasıl bir perspektif benimsedikleri ve bu perspektifi hangi araçlarla somutlaştırdıkları sorusu etrafında şekillenen bu kısımda; İzmir BŞB de ilçe belediyeleriyle birlikte çalışan ve genel hizmetleri yönlendiren ana belediye olarak ele alınmıştır.

Tablo 28: Çocuk Odaklı Faaliyetlerin Karşılaştırmalı İncelemesi¹³

Kamu Hizmeti No	Kamu Hizmeti Adı	Urla	Seferihisar	Pursaklar	Yorum/Değerlendirme
1	Okul Öncesi Eğitim Faaliyetleri	Var	Var	Var	Pursaklar'da Nezaket Okulu ve Nezaket Kreşi, Urla'da Çocuk Bakımevi, Seferihisar'da ise Gündüz Bakım Evi ve Masal Evleri uygulamaları benzerlik göstermekle beraber; Nezaket Okulları'nda kaynaştırma eğitimi çerçevesinde göçmenler de hizmetten faydalanmaktadır.
2	Yaşam Merkezi Programları	Var	Var	Var	Pursaklar'da her yaşa hitap eden faaliyetleriyle Yaşam Merkezi, Urla'da kadın ve çocuklara yönelik aktiviteleriyle Semt Merkezleri, Seferihisar'da ise Yaş Alma Merkezi ve Gençlik Merkezi uygulamaları benzerlik göstermektedir.
3	Millet Kiraathaneleri	-	-	Var	Ders çalışmak, kitap okumak, araştırma yapmak isteyen öğrenci ve vatandaşlar için hizmete açılan Millet Kiraathanelerine benzer bir uygulamaya Urla ve Seferihisar belediyelerinde rastlanmamıştır.
4	Yeni Doğan Hediyesi	Var	Var	Var	Bebek bakım ürünlerini içeren bir set hediye edilmektedir. Seçili belediyelerde gerçekleştirilen yaygın bir uygulamadır.
5	Ara Tatil Uygulamaları	Var	Var	Var	Seçili belediyelerde gerçekleştirilen yaygın bir uygulamadır.
6	Bilim Atölyeleri	-	-	Var	6-14 yaş arası öğrenciler; doğa bilimleri, astronomi

¹³ Tablo genel hatlarıyla Pursaklar Belediyesi'ne ilişkin bulguların yer aldığı Damla Şahin'in Yüksek lisans tezinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Ancak tabloda yer alan değerlendirmeler yalnızca ilgili tezdeki bilgilerle sınırlı kalmayıp, çalışmanın araştırmacısı tarafından yapılan güncel analiz ve ek yorumlarla zenginleştirilmiştir.

					ve havacılık-uzay vb. atölyelerden ücretsiz bir şekilde faydalandırılmaktadır. Urla ve Seferihisar'da benzer bir uygulamaya rastlanmamıştır.
7	Deneyap Atölyeleri	-	-	Var	Pursaklar'da, ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik; tasarım ve üretim, robotik kodlama, elektronik programlama konulu eğitimlerin verildiği atölyelere benzer bir uygulamaya Urla ve Seferihisar'da rastlanmamıştır.
8	AB ve UNICEF Benzeri Uluslararası Projeler'de İş Birliği	Var	Var	-	Pursaklar, gençlere yönelik konularda AB ile iş birliği içinde olmasına rağmen, Urla ve Seferihisar örneklerinde olduğu gibi UNICEF ortaklı projelerde paydaş olmamıştır.
9	Çocuk Şenliği	Var	Var	Var	Seçili belediyelerde gerçekleştirilen yaygın bir uygulamadır.
10	Kırtasiye Desteği	Var	Var	Var	Seçili belediyelerde gerçekleştirilen yaygın bir uygulamadır.
11	Kıyafet Desteği	Var	Var	Var	Seçili belediyelerde gerçekleştirilen yaygın bir uygulamadır.
12	Çocuk Belediyesi/Çocuk Meclisi	Var	Var	-	Urla ve Seferihisar belediyelerinde katılım boyutu ele alınmakla beraber; Pursaklar'da benzer bir uygulamaya rastlanmamıştır.
13	Özetini Getir Kitabını Göttür Kampanyası	-	-	Var	Çocuk ve gençlerde okumaya teşvik amaçlanmaktadır. Urla ve Seferihisar belediyelerinde benzer bir uygulamaya rastlanmamıştır.
14	Spor ile İlgili Faaliyetler	-	-	Var	Urla ve Seferihisar ilçelerinde havuz bulunmakla beraber; Pursaklar Belediyesi'nin aksine; belediyeye bağlı olmayıp, özel işletme veya kurumlara ait ve ücretlidir.

15	Psikolog Hizmeti	Var	Var	Var	Pursaklar ve Seferihisar'da bir müdürlüğe bağlı olarak gerçekleştirilen hizmet, Urla'da aynı zamanda çocuk bakımevinin idaresinde olan 1 psikolog ile sürdürülmektedir.
16	Sünnet Faaliyetleri	-	Var	Var	Seferihisar ve Pursaklar belediyelerinde, dezavantajlı çocuklara sünnet, sünnet şöleni ve hediyeleri için organizasyonlar gerçekleştirilirken; Urla belediyesinde benzer bir uygulamaya rastlanmamıştır.

Kaynak: Şahin, 2024

Çalışma içerisinde stratejik plan ve faaliyet raporlarında da incelendiği üzere İzmir; sosyal belediyeçilik anlayışını uzun yıllardır kurumsallaştırmış ve çocuklara yönelik hizmetleri kent ölçeğinde yaygınlaştırmıştır. Çocuk odaklı faaliyetlerini, İzmir BŞB bünyesindeki birbirinden bağımsız ancak eşgüdüm içinde çalışan daire başkanlıkları, şube müdürlükleri ve tematik merkezler aracılığıyla yürütmektedir. Bu da belediyenin, çocuk odaklı faaliyetlerinde planlama, uygulama ve izleme kapasitesinin kurumsal olarak derinleştirildiğini göstermektedir.

BŞB ile ilçe belediyelerini karşılaştırdığımızda; idari kapasite, mali kaynaklar, kurumsal yapı, personel niteliği, proje ölçeği gibi pek çok alanda belirgin farklar görülür. Bunlara ek olarak; önceki deneyimlere dair bellek, farkındalık bilinci, vizyoner belediye başkanı da ön plana çıkmaktadır.

İzmir BŞB, çocuk odaklı hizmetleri yürüten; Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Çocuk Çalışmaları ve Eğitim Destekleri Şube Müdürlüğü gibi birden fazla birime sahipken (İzmir BŞB Faaliyet Raporu, 2024: 18), ilçe belediyeleri ise genellikle tek bir Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü altında (Pursaklar Belediyesi Faaliyet Raporu, 2024: 113) çok sayıda hizmeti bir arada yürütmektedir.

Hem büyükşehir hem ilçe belediyelerinin faaliyetlerinde etken mali kapasite unsuru; ilçe belediyelerinde daha sınırlı olmasından ötürü hizmet kısıtına, proje çeşitliliğine, sürdürülebilirliğe doğrudan etki etmekte ve genellikle büyükşehirle iş birliğine zorunlu kılmaktadır.

İncelemeye dahil edilen belediyeler, çocuğun üstün yararı ile yaşama ve gelişme hakkı doğrultusunda benzer nitelikte uygulamalara yer verirken, çocukların katılımını sağlama ve faaliyetlerini ayırım gözetmeden yürütme konusunda farklılık göstermektedir. Örneğin Pursaklar Belediyesi Nezaket Okulları'nda göçmenler de hizmetlerden faydalanabiliyorken, Urla ve Seferihisar Belediyelerinde göçmenler için hizmet sunumuna rastlanmamıştır. Benzer şekilde incelemeye dahil edilen belediyelerin hepsinde; çocuğun boş zamanlarını değerlendirme, dinlenme, sanat ve kültürel etkinliklere katılım konusunda faaliyetler gerçekleştirilirken, Pursaklar Belediyesi incelemesinde çocuk belediyesi-çocuk meclisi uygulamalarına benzer bir pratikle karşılaşılmamıştır.

Urla Belediyesi özelinde yapılan incelemede de çocuk meclisi uygulamasının başlatıldığı ancak sürecin sürdürülebilirliği ve çocuk katılımının sürekliliği açısından bazı yapısal sorunların bulunduğu görüşülmüştür (GU8, 2025). GU8 'in aktardığı üzere:

Çocukların eğitim takvimlerinin yoğunluğu sebebiyle kuruluş sonrası herhangi bir planlama, toplantı gerçekleştirilemedi. Okulların kapanmasını takiben aktif bir hale gelmesini öngörüyorum. Bunun yanı sıra belirtmekte fayda var ki, Milli Eğitim Müdürlüğü'ne iletilen bir dilekçe ile bütün okullarla paylaşılan çocuk meclisi için öğrenci talebi ve duyuruları neticesinde 60 çocukla çıktığımız yolda; bugün 27 çocuk bulunmaktadır. Geride bırakılan 15-20 günlük süreçte okulların; velileri, çocukların derslerine yoğunlaşmaları ya da Kuran kursu hususunda yönlendirmeleri ile üye kayıtları silinmiştir (GU8, 2025).

Bu durum, çocuk meclislerinin yalnızca sembolik düzeyde kalmasının ötesine geçebilmesi için, çocukların zaman kullanım alışkanlıklarını, sosyal yükümlülüklerini ve ailevi yönlendirmeleri de dikkate alan bütüncül ve kapsayıcı mekanizmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Pursaklar Belediyesi'nin dezavantajlı gruplara, özellikle de kadın ve çocuklara yönelik hizmetlerinin verimli ve amacına uygun olduğu ifade edilmektedir (Şahin, 2024). Bu yaklaşım 2025-2029 Stratejik Planı'nda da yansımalarını bulmakta ve belediyenin bu gruplara yönelik politikalarının önemi vurgulanmaktadır (Pursaklar Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı: 16). Öte yandan Stratejik Plan'da, On İkinci Kalkınma Planı'nın (çocuk dostu kent) referans gösterilerek ifade edilmesine rağmen çocukların "katılım hakkı" bağlamında yerel yönetime doğrudan dahil edilmesine yönelik mekanizmaların yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir.

Bununla birlikte Pursaklar’da, Bilim Atölyeleri ve İzmir’de de Konak ve Buca’da örnekleri bulunan ilgili bakanlıklar ve Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı iş birliği ürünü olan “Deneyap Türkiye” Projesi’nin Teknoloji Atölyeleri (Deneyap Türkiye, 2025); Urla ve Seferihisar’da görmediğimiz bir bilim ve teknolojiye dayalı, çocuk odaklı sosyal belediyecilik uygulama örnekleri niteliğindedir.

Tablo 29: Çocuk Odaklı Sosyal Belediyecilik: Dört Belediyenin Karşılaştırması¹⁴

Kriterler	İzmir BŞB	Urla	Seferihisar	Pursaklar
Kurumsal Yapı	Yerel yönetim odaklı	Belediye, AB, STK	Belediye, AB, UNICEF	Devlet destekli
Teknolojik Eğitim Yaklaşımı	Katılım, çok boyutlu	Doğa temelli bilim	Yerel katılımlı bilim	Uygulamalı atölyeler (teori ve uygulama)
Uluslararası İş Birlikleri	UNICEF, AB projeleri	UNICEF, AB	UNICEF (Çocuk Dostu Kent), AB	Sınırlı
Çocukların Sürece Katılımı	Yüksek	Orta Düzey	Orta Düzey	Düşük

Kaynak: Araştırmacı tarafından görüşme ve dokümanlara dayanarak oluşturulmuştur.

Sonuç olarak; yerel yönetimlerin çocuklara yönelik hizmet üretme biçimleri, yalnızca bütçeyle değil aynı zamanda yönetsel vizyonla da şekillenmektedir. Seferihisar daha katılımcı ve kültür odaklı bir model sunarken, Urla çevre ve kültürel miras üzerinden çocuk odaklı sosyal belediyeciliği yapılandırmaktadır. Pursaklar ise daha korumacı ve normatif bir yaklaşımla çocukların sosyal hayatına dahil olmaktadır.

¹⁴ Tablo, belediyelerin stratejik planları ve faaliyet raporları ile desteklenmiş; Urla ve Seferihisar belediyeleriyle yapılan yüz yüze görüşmeler doğrultusunda edinilen nitel verilerle zenginleştirilerek oluşturulmuştur.

SONUÇ

Bu çalışma, çocuklara yönelik sosyal belediyeçilik uygulamalarını yerel düzeyde incelemek amacıyla, İzmir'e bağlı Urla Belediyesi örnekleminde gerçekleştirilmiştir. Benzer sosyo-kültürel ve siyasal yapıya sahip Seferihisar Belediyesi ile karşılaştırılmalı analiz yapılmış, farklı bir siyasal yönetim anlayışı gösteren Pursaklar Belediyesi örneğiyle değerlendirme genişletilmiştir. Ayrıca İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin rolü de tamamlayıcı bir örneklem olarak sürece dahil edilerek, yerel yönetim ölçeğinde çocuk odaklı kamu politikalarının bütüncül yapısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda çalışma, üç farklı sosyo-kültürel ve siyasal bağlamda yer alan belediyelerin benimsediği uygulamaları hem yapısal hem de işlevsel yönleriyle değerlendirme olanağı sunmuştur. Böylece benzer ve farklı yönlerin tematik düzeyde sınıflandırılması mümkün olmuş; yerel yönetimlerin çocuk politikalarında izlediği yollar bütüncül biçimde analiz edilmiştir.

Urla Belediyesi, sosyal belediyeçilik kapsamında çocuklara yönelik kültür sanat atölyeleri, oyun alanları, çocuk meclisi girişimleri ve eğitici etkinlikler gibi çok boyutlu hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetlerin önemli bir kısmı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde tanımlanan gelişim ve katılım haklarıyla örtüşmektedir. Projeler genellikle belediye içi birimler tarafından planlanmakta ve uygulanmaktadır ancak çocukların karar alma süreçlerine doğrudan katılımı sınırlıdır.

Finansman açısından merkezi bütçeye ek olarak, yerel kaynaklar ve hibe programlarından yararlanılmakta; iş birlikleri ise çoğunlukla sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle sınırlı kalmaktadır. Uygulamaların etkililiği ise çoğunlukla katılımcı sayıları üzerinden ölçülmekte, çocukların deneyimlerine ve geri bildirimlerine dayalı niteliksel değerlendirmeler ise yeterince yer almamaktadır.

Bu yönleriyle Urla Belediyesi uygulamaları, diğer yerel yönetimlere örnek olabilecek nitelikte olmakla birlikte; kurumsallaşma düzeyinin artırılması, katılım mekanizmalarının güçlendirilmesi ve kaynak çeşitliliğinin geliştirilmesi gibi alanlarda gelişmeye açıktır.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda, çocuklara yönelik sosyal belediyeçilik uygulamalarının başarısında yalnızca yapısal unsurların değil, aynı zamanda yönetsel

tercihlerin ve yerel aktörlerin tutum ve davranışlarının belirleyici olduğu görülmüştür. Belediye başkanının sosyal belediyeçiliğe ilişkin vizyonu, uygulamaların başlatılması, yaygınlaştırılması, etkililiği ve sürdürülebilirliği açısından belirleyici bir unsur olmuş; bu doğrultuda kurulan birimlerin görev tanımlarındaki netlik ve bu birimlerde çalışan personelin liyakati de hizmetlerin niteliğini doğrudan etkilemiştir.

Urla ve Seferihisar Belediyeleri ile İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal ilişkiler temelinde daha entegre bir sosyal hizmet anlayışı geliştirdiği, Pursaklar Belediyesi'nin merkezi yönetim politikalarına daha yakın bir yaklaşım sergilediği gözlemlenmiştir. Bu durumun, uygulamalardaki çeşitliliği, hizmetlerin kapsamını ve çocukların katılımını önemli ölçüde etkilediği tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik koşullar, coğrafi yapılar, mali kaynakların kullanım biçimi ve yerel demografik özellikler gibi birçok dinamik, hizmet üretiminde farklılaşmalara yol açmıştır.

Mevzuat, sosyal belediyeçilik uygulamalarına izin verici bir çerçeve sunsa da; uygulamaların niteliği ve önceliklendirme düzeyi büyük ölçüde yerel yönetim tercihlerine bağlıdır. Sivil toplumla geliştirilen iş birlikleri, medyayla kurulan ilişkiler ve geçmiş deneyimler; uygulamaların yaygınlaşmasında belirleyici olmaktadır. Kurumsal hafıza, nitelikli ve deneyimli personel ve yerelde geliştirilen projeler; sosyal belediyeçiliğin kapsamını olumlu yönde etkilemektedir.

Siyasi parti aidiyeti ve yönetim anlayışı da çocuk odaklı hizmetlerin kapsamını şekillendirmektedir. Urla ve Seferihisar gibi ilçelerde uygulamaların başarısında birçok faktörün birbiriyle uyum içinde işlediği gözlemlenmekte ancak nitelikli personel temini gibi bazı alanlarda süreci zorlaştıran yapısal kısıtların da devam ettiği anlaşılmaktadır.

Sosyal belediyeçilik anlayışının, toplumsal adaletin tesisi yönünde etkili bir araç haline gelebilmesi; uygulamaların denetlenebilirliğine, hizmetlerin sürekliliğini güvence altına alacak sürdürülebilir finansman modellerinin tercih edilmesine, alanın izlenmesine ve bu doğrultuda kurumsal uzmanlık geliştirilmesine bağlıdır.

Bugünün “küçük yurttaş” ları için yapılacak her yatırım, yaratıcılıklarına, sosyal becerilerine katlı sağlayacak ve kent yaşamı için olumlu etkiler oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı. (2024). *Adalet Bakanlığı 2024 Yılı Faaliyet Raporu*. <http://rayp.adalet.gov.tr/resimler/1/dosya/adalet-bakanligi-2024-yili-faaliyet-raporu28-02-20252-55-pm.pdf> (28.02.2025).

Adalet Bakanlığı “Birimler” <http://www.adalet.gov.tr/Birimler/C%C4%B0K> (21.03.2025).

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı “Tarihçe” <http://magdur.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/tarihce> (28.02.2025).

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) “Tarihçe” <http://www.aile.gov.tr/bakanlik/hakkında/tarihçe/> (27.02.2025).

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB). (2024). *TBMM Genel Kurulu 2025 Yılı Bütçe Sunumu*. http://www.aile.gov.tr/media/188667/2-web-2025-genel-kurul-butce-sunumu_compressed.pdf (27.02.2025).

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) “Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2023-2028” <http://www.aile.gov.tr/media/132816/turkiye-cocuk-haklari-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-2023-2028-dijital.pdf> (07.04.2025).

Akarçay, P. (2021). İsveç’te Yerelleşme Politikaları. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 23(2): 457-484.

Akçakaya, M. (2003). Fransa’da Yerel Yönetimler ve Halkın Karar Alma Sürecine Katılımı. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 5(1) :153-174.

Aktepe, Ç. (2020). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de Sosyal Belediyecilik*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akyüz, F. (2008). Sosyal Yardımdan Sosyal Sigortaya: Bismarckyan ve İngiltere Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Tarihsel Dönüşümü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1(5): 58-70.

Alan, Ç. (2018). Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Uygulanmasını Zorlaştıran Nedenler. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*. 6(2): 54-66.

Arap, İ. (2006). Prof. Dr. Mehmet Ali Göktaş’a Armağan. Belediye Reformunda Yasal ve Politik Süreç (185- 202). İzmir: Birleşik Matbaacılık.

Arap, İ. (2004). Yerel Yönetimlerde Demokratikleşme ve Temsil. *Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yapılanma Bildiriler Kitabı* (ss. 331-342). Düzenleyen Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Biga Belediyesi. 3-4 Aralık 2004.

Arap, İ. (2014). Kapitalizm ve Paternalizm Kısacasında Çocuk. *Türkiye’de Çocuklara İlişkin Sorunlar ve Alternatif Politika Arayışı Uluslararası Sempozyumu* (ss. 270-303). Düzenleyen Eğitim Sen Malatya Şubesi. 29-30 Kasım 2014.

Arıbaş, N. N. (2015). İngiltere ve Fransa’da Merkez- Yerel İlişkilerini Yerellik (Subsidiarity) İlkesi Üzerinden Karşılaştırmak. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*. 6(1): 1-17.

Arıkboğa, E. (2013). Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli. *Yerel Politikalar Dergisi*. Ocak- Haziran. 3: 48-96.

Aslantürk, A. Y. (2018). Tanzimat Sonrası Osmanlı Şehirlerinde Taşrada Yerel Hizmetlerin Yeniden Örgütlenmesi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 10(4): 141-150.

Balcılar, A. (2017). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Bornova Belediyesi Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Barnombudsmannen, (2021). *About The Ombudsman for Children in Sweden*. <http://www.barnombudsmannen.se/english/#:~:text=The%20Ombudsman%20for%20Children%20monitors,legislation%20and%20policy%20where%20needed>. (21.03.2025).

Başaran, İ. ve Uçar, A. (2022). Sosyal Devlet Bağlamında Belediyelerin Sosyal Politika Uygulamaları: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 20 (Özel Sayı): 321-341.

Batal, S. (2010). Almanya’da Yerel Yönetimler ve Türkiye Yerel Yönetim Yapısı İle Mukayeseli Değerlendirmesi. *Mevzuat Dergisi*. 13(147).

Batal, S. (2015). Türkiye’de Sosyal Devlet Kavramının Dönüşümü: Sosyal Belediyecilik. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 19(2): 221-245.

Bedir, E. (2018). Sosyal Politikaya İlişkin Genel Bilgiler ve Sosyal Politikanın Araçları. Sosyal Politika (ss. 2-27). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Beki, A. (2008). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği)*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik. (2007).

<http://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11125&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (31.05.2025).

Berkün, S. (2017). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı. *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*. 9(2): 582-598.

Bloomberg. (2018). *Rebuilding A City From The Eye Of A Child*. <http://www.bloomberg.com/news/articles/2018-12-17/tirana-transforming-a-city-by-kid-friendly-urban-policy> (22.02.2025).

Buğra, A. (2008). *Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Ceylan, M. (2020). Hukuk Devletinin Bir Gereği Olarak Çocuk Ombudsmanlığı. *Prof. Dr. Metin Günday Armağanı*. 1(1): 235-251.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü “Genel Bilgi”
<http://cte.adalet.gov.tr/home/sayfadetay/cik-genel-bilgi> (28.02.2025).

Children’s Commissioner, (2025). *The History Of The Childrens Commissioner*. <http://www.childrenscommissioner.gov.uk/about-us/the-history-of-the-childrens-commissioner/>. (21.03.2025).

Çamur, A. (2023). *Türkiye’de Engellilik Politikasının Analizi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çitçi, O. (1996). Temsil, Katılma Ve Yerel Demokrasi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 6(1): 5-14.

Çocuk Hizmetleri Daire Başkanlığı “Görev, Yetki ve Sorumluluklar”
<http://magdur.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/34> (28.02.2025).

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM) “Kurum Hakkında”
<http://www.aile.tr/chgm/teskilat-yapisi/kurum-hakkinda/> (27.02.2025).

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM) “Çocuk Hakları Rehberi”
<http://www.aile.gov.tr/media/194665/cocuk-haklari-rehberi-1.pdf> (07.04.2025).

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM). (2022). *Bakanımız Derya Yanık: “2022’de Toplam 438 Kapasiteli Yeni Çocuk Evlerimizi Hizmete Açacağız”*.
<http://www.aile.gov.tr/chgm/haberler/bakanimiz-derya-yanik-2022-de-toplam-438-kapasiteli-yeni-cocuk-evlerimizi-hizmete-acacagiz/> (08.04.2025).

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM) “Kanunlar”
<http://www.aile.gov.tr/chgm/mevzuat/kanunlar> (15.04.2025).

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM) “Koruyucu Aile Hizmeti”
<http://www.aile.tr/chgm/uygulamalar/koruyucu-aile-hizmeti/> (11.06.2025).

Çöpoğlu, M. (2014). Sosyal Belediyecilik ve Sorunları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(2): 223-247.

Çukurçayır, M. A. (2013). Almanya’da Siyasal Sistem ve Yerel Yönetimler. Dünya’da Yerel Yönetimler Örnekler-Uygulamalar (ss. 51-69). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Defenseur des Droits, (2024). *Qu'est-ce que le Défenseur des droits ?*
<http://www.viepublique.fr/fiches/268649questcequeledefenseurdesdroits#:~:text=Sa%20mission%20est%20de%20veiller,agents%20et%20de%20d%C3%A9l%C3%A9gu%C3%A9s%20b%C3%A9n%C3%A9voles.> (21.03.2025).

Deneyap Tütkiye “Hakkımızda”
<http://www.deneyap.org/tr/hakkimizda/deneyap-turkiye/> (30.05.2025).

Deparment for Communities and Local Goverment, (2013). *Local Government Financial Statistics England*. London.

Department for Levelling Up, Housing & Communities, (2024). *Local Authority Revenue Expenditure and Financing: 2024-2025 Budget England*.

<http://www.gov.uk/government/statistics/local-authority-revenue-expenditure-and-financing-england-2024-to-2025-budget>. (27.02.2025).

Doğan, F. (2020). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik: Aydın Büyükşehir Belediyesi Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ege, S. (2000). Fabian Society ve İki Yenilikçi Yazar G. Bernard Shaw ve H.G. Wells, 1903-1908. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*. 40(3-4):217-233.

Ege Telgraf. (2024). *Bademler Sanat Köyü’nde Çocuklara Özel Bilim Şenliği*. <http://www.egetelgraf.com/bademler-sanat-koyunde-cocuklara-ozel-bilim-senligi> (06.01.2025).

Ege’de Sonsöz. (2024). *4,5 Yıl Sonra Urla’da İlk Meclis... Komisyonlar Belli Oldu!*. <http://www.egedesonsoz.com/45-yil-sonra-urda-da-ilk-meclis-komisyonlar-belli-oldu> (24.01.2025).

Ela, E. D. (2007). *Sosyal Devlet Anlayışındaki Değişikliklerin Türkiye’de Uygulanan İstihdam Politikalarına Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü “Kuruluşlar” <http://www.aile.tr/eyhgm/kuruluslar/engelli/> (11.06.2025).

Erol, V. (2021). *Türkiye’de Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı İle Birlikte Yerel Yönetimlerin Dönüşümü: Fransa ve İngiltere Örneklerinin Etkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Ersöz, Y. H. (2006). Sosyal Politika- Refah Devleti-Yerel Yönetimler İlişkisi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*. 55(1): 759-775.

Evrensel Gazetesi. (2020). *Urla Belediyesi'ne Kayyum Olarak Atanan Önder Can Görevden Alındı*. <http://www.evrensel.net/haber/422384/urla-belediyesine-kayyum-olarak-atanan-ender-can-gorevden-alindi> (01.06.2025).

Genç İzmir “Hakkımızda”
<http://www.gencizmir.com/tr/Hakkimizda/98> (21.05.2025).

Gençlik ve Spor Bakanlığı “Tarihçe”
<http://gsb.gov.tr/tr/sayfa/3164-tarihce> (27.02.2025).

Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2024). *2024-2028 Stratejik Planı*.
http://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/GSB_24_0001_KK_stratejik_plan_web_270624.pdf (27.02.2025).

Gişi, S. (2017). Ombudsmanlık Kurumu, İsveç ve Fransa Ülke Uygulamaları İle Avrupa Ombudsmanı Üzerine Bir İnceleme. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*. 2(1): 1-42.

Gözübüyük, A. Ş. (1994). *Yönetim Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Güler, M. (2013). Toplumcu Belediyeciliğin Doğuş Koşulları Üzerine. Toplumcu Belediyecilik (ss. 125-158). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.

Güler, Uludağ, Ç. ve Çakı, N. (2021). Büyükşehir Belediyelerinin Engellilere Yönelik Hizmetlerinin İçerik Analizi Yöntemi İle Değerlendirilmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*. 19(1): 92-127.

Güven, A. ve Dülger, B. (2017). Osmanlı'dan Günümüze yerel Hizmet Sunan Klasik Kurumların Dönüşümü. *Enderun Dergisi*. 1(1): 44-53.

Hart, R. A. (1992). *Children's Participation: From Tokenism To Citizenship*. Florence: UNICEF.

Habertürk Gazetesi. (2019). *Urla Belediyesi'ne Kayyum Atandı*.

<http://www.haberturk.com/urla-belediyesi-ne-kayyum-atandi-2550535> (01.06.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “2020-2024 Yılı Stratejik Planı”

http://www.izmir.bel.tr/CKYuklenen/Dokumanlar_2020/Stratejik%20Plan2024.pdf (24.04.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2020). *İzmir Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Faaliyet Raporu*.

http://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/43_30042021_044242_2020_faaliyet-raporu.pdf.pdf (29.04.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2021). *İzmir Büyükşehir Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporu*.

http://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/43_29042022_120114_29042022111147186_1.pdf.pdf (04.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2022). *İzmir Büyükşehir Belediyesi 2022 Yılı Faaliyet Raporu*.

http://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/43_24052023_111140_.pdf (13.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2023). *İzmir Büyükşehir Belediyesi 2023 Yılı Faaliyet Raporu*.

http://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/43_09052024_090533_.pdf (13.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2024). *İzmir Büyükşehir Belediyesi 2024 Yılı Faaliyet Raporu*.

http://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/43_16052025_023048_.pdf (17.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “2025-2029 Yılı Stratejik Planı”

http://www.izmir.bel.tr/CKYuklenen/image/Stratejik_Plan/2025_2029%20Stratejik%20Plan%C4%B1_web.pdf (17.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “İzmir’de Çocukların da Sözü Var”

<http://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/51268/156> (18.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “Çocuk Hakları Birimi”

<http://www.izmir.bel.tr/tr/AcrdIcerik/112/20> (18.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “Çocuk ve Gençlik Faaliyet Merkezleri”

<http://www.izmir.bel.tr/tr/AcrdIcerik/112/20> (18.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “İzmir Çocuk Faaliyet Merkezleri”

<http://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/1406/4> (18.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “Çocuk Keşif Atölyeleri Merkezi”

<http://www.izmir.bel.tr/tr/AcrdIcerik/112/20> (18.05.2025).

İzmir BŞB Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (2022). *Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*.

http://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/3_24112022_055142_sosyal-hizmetler-dairesi-baskanligi-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-yonetmelik.pdf.pdf (19.05.2025).

İzmir BŞB Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı. (2023). *Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*.

http://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/3_17012024_044735_kultur-ve-sanat-dairesi-baskanligi-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-yonetmelik.pdf (19.05.2025).

İzmir BŞB Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı. (2022). *Gençlik ve Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*.

http://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/3_26012022_040813_gencli-k-ve-spor-hizmetleri-dairesi-baskanligi-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-yonetmelik.pdf.pdf (20.05.2025).

İzmir BŞB Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı. (2025). *Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*.

http://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/3_07032025_040812_saglik-isleri-dairesi-baskanligi-yonetmelik-14.02.2025.pdf (21.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “Sağlığı Geliştiren Belediye: İzmir Büyükşehir Belediyesi” <http://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/2848/4> (22.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “Tugay: Asla vazgeçmeyeceğimiz konu temel belediyecilik hizmetleri ve sosyal destekler”

<http://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/56264/156> (22.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “İzmir’in İlk Spor İstasyonu Hasanağa Bahçesi’nde Açıldı” <http://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/54042/156> (23.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “Sosyal Konut Projesi Türkiye’ye Örnek Olacak” <http://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/53858/156> (23.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi “İzmir Bir Danışma Noktası Daha Kazandı” [“http://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/50864/156”](http://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/50864/156) (24.05.2025).

İzmir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Çalışmaları ve Eğitim Destekleri Şube Müdürlüğü
“İzmir Çocuk Meclisi 2024/2025 Dönemi”

<http://www.instagram.com/p/DLULIZOMFy4/> (02.07.2025).

İzGazete. (2023). Urla’ya Yeni Kayyum Atandı! <http://www.izgazete.net/urlaya-yeni-kayyum-atandi> (01.06.2025).

Kadıköylü, E. (2022). *2010-2020 Yılları Arasında Yerel Yönetimlerin Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmetleri: İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kalaycı, S. (2020). Engelli Bireylerin Kamusal Hizmetlere Erişebilmesinde Belediyelerin Yeri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 1(Erişilebilirlik Özel Sayısı): 83-104.

Kalkışım, H. M. (2015). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Algısı: İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri Örneği*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kamu Denetçiliği Kurumu “Çocuklar ve Gençlerle İletişim ve İlişkilerini Güçlendirme Eğitim Programı”

http://kdkcocuk.gov.tr/haklarimi_ondort_ogreniyorum (08.01.2025).

Kamu Denetçiliği Kurumu Çocuk “Başvurular”

<http://kdkcocuk.gov.tr/basvurular.html> (03.07.2025).

Karaca, C. ve Çam, Y. (2019). Türkiye’de Sosyal Devlet Anlayışının Değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*. Ocak-Haziran. 176: 72-97.

Karadoğan. U. C. (2019). “Çocuk ve Çocukluk” Kavramının Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*. 4(7): 195-226.

Karaveli, R. (2024). *Sosyal Hizmet Akademisyenleri ve Sosyal Hizmet Uzmanlarının Türkiye Çocuk Koruma Sistemine İlişkin Görüş ve Değerlendirmeleri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karşıyaka Belediyesi “Karşıyaka Gevrek Modeli Küresel Krizlerle Mücadelede Yerelden Dünyaya Çözüm Sunuyor” <http://www.karsiyaka.bel.tr/karsiyaka-gevrek-modeli-kuresel-krizlerle-mucadelede-yerelden-dunyaya-cozum-sunuyor> (17.05.2025).

Keleş, R. (2020). Yerel Demokrasiyi Merkezîyetçilik Virüsünden Arındırmak. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*. 2(1): 1-45.

Keleş, S. (2008). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kırcan, G. (2019). *Çocuk Hakları ve Yerel Düzeyde Uygulanabilirliği: İzmir Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kırımsoy, E. (2018). Çocuğun İnsan Haklarına Dayalı Mekanlara Dair Düşünmek. *Beyond İstanbul: Mekanda Adalet ve Çocuk*. (17-22).

Kıyıcı, G. ve Öztürk, D. (2018). Seda Akço Söyleşisi. *Beyond İstanbul: Mekanda Adalet ve Çocuk*. (127-132).

Kiş, B. (2023). *Türkiye’deki Sosyal Belediyecilik Anlayışının Van İli Özelinde Analizi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koca, A. (2022). *Karar Alma Süreçlerinde Çocuk Katılımı: İstanbul'da Yerel Yönetimler İçin Bir Yöntem Denemesi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Koray, M. (2000). *Sosyal Politika*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Kulaksız, Y. (2014). Yoksulluk Bağlamında Çocuk İşgücü. *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Dünyası Dergisi*. 2(3): 91-111.

Local Government Act, 2000.

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/22/section/3/enacted> (24.02.2025).

Local Government Association, 2025. *An Introduction To Local Government*.

<http://www.local.gov.uk/our-support/councillor-and-officer-development/councillor-hub/introductionlocalgovernment#:~:text=How%20is%20local%20government%20organised,responsible%20for%20all%20local%20services> (14.02.2025).

Local Government Association, 2025. *What Is Local Government?*.

<http://www.local.gov.uk/about/what-local-government> (14.02.2025).

Milli Eğitim Bakanlığı. (2024). *Adalet Sistemi İçindeki Çocuklara Yaklaşım Kılavuzu*.

http://www.unicefturk.org/public/uploads/files/2024_Faaliyet_Raporu.pdf
(02.07.2025).

Negiz, N. (2011). Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 16(2): 323-341.

Ortaylı, İ. (1999). Yerel Yönetim Geleneği ve Geleceğin Etkinliği. *Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri* (ss. 105-113). İstanbul: Demokrasi Kitaplığı.

Özcan, Ö. (2017). Orta Çağ'dan Erken Modern Döneme Çocukluğun Tarihsel Gelişimi. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*. 2(4): 91-126.

Özer, M. A. ve Çiftçi, A. (2023). Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Dünü Bugünü. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 25(1): 24-44.

Özpolat, A. O. ve Toper, F. (2023). Çocukluk ve Çocuğa Yönelik Sosyal Hizmetlerin Tarihsel Gelişimi. *Sosyolojik Düşün Dergisi*. 8(1): 1-34.

Öztürk, H. (2012). *Değişen Sosyal Devlet Anlayışı ve Sosyal Belediyecilik*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pencere Haber. (2024). *İzmir Büyükşehir'den 5 Yılda 34 Yeni Park*. <http://www.pencerehaber.com/haber/izmir-buyuksehir-den-5-yilda-34-yeni-park-720.html> (09.01.2025).

Pektaş, E. K. (2010). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar. *Akademik İncelemeler Dergisi*. 5(1): 4-22.

Pierson, C. (2004). Late Industrializers and the Development of The Welfare State, UNRISD. *Social Policy and Development Programme*. Paper Number: 16.

Pravobranitelj za djecu, (2016). *Pravobranitelj*. <http://dijete.hr/hr/pravobranitelj/>. (21.03.2025).

Pursaklar Belediyesi “Okullar” <http://www.pursaklar.bel.tr/pursaklar/okullar> (28.05.2025).

Pursaklar Belediyesi “Tarihçe” <http://www.pursaklar.bel.tr/pursaklar/tarihce> (28.05.2025).

Pursaklar Kaymakamlığı “Tarihçe” <http://www.pursaklar.gov.tr> (28.05.2025).

Pursaklar Belediyesi. (2024). *Pursaklar Belediyesi 2024 Yılı Faaliyet Raporu*.
<http://www.pursaklar.bel.tr/data/6804a4c81bd8b00dcca90864/2024-FAALI%CC%87YET-WEB.pdf> (30.05.2025).

Pursaklar Belediyesi “2025-2029 Stratejik Planı”
<http://www.pursaklar.bel.tr/data/676d309e1bd8b016d43d2100/2025-29%20STRATEJIK%20PLAN-c%C4%B1ft.pdf> (30.05.2025).

Raworth, Kate. (2019). *21. Yüzyıl İktisatçısı Gibi Düşünmenin Yedi Yolu*. İstanbul: Tellekt Yayınları.

Resmi Gazete. (2024). *Tasarruf Tedbirleri (Genelge: 2024/7)*. Sayı:32549. 17.05.2024.

Sağlam, M. ve Aral, N. (2016). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*. 1(2): 43-56.

Sayım, F. ve Odabaş, T. (2015). 5510 Sayılı Yasa İle Değiştirilen Emekli Aylığı Bağlama Oranlarının Olası Finansal Etkisinin Sosyal Politika Hedefleri Açısından Değerlendirilmesi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*. 4(9): 92-119.

Sayıştay Başkanlığı. (2022). *İzmir Urla Belediyesi 2022 Yılı Sayıştay Denetim Raporu*.
<http://www.sayistay.gov.tr/reports/download/5pokWr7oDW-izmir-urla-belediyesi> (27.06.2025).

Seferihisar Belediyesi “Seferihisar’da Yaş Alma Merkezi Hizmete Açıldı”
<http://seferihisar.bel.tr/seferihisarda-yas-alma-merkezi-hizmete-acildi/> (11.01.2025).

Serçe, E. (2017). *150.Yılında İzmir Belediyesi Tarihi 1867-2017 Cilt I -II*. İzmir: Apikam Yayını.

Seyyar, A. (2009). Türkiye’de Etkin Yerel Sosyal Politikalar Önündeki Engeller ve Çözüm Stratejileri. *Kamu’da Sosyal Politika Dergisi*. 2009/2(9): 5-14.

Sosyal Demokrat Kamu İşverenleri Sendikası “Dünya Kentlerinden İlham Veren Proje Uygulamaları” <http://www.sodemsen.org.tr/tr/dokumanlar/13> (21.02.2025).

Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği. (2013).

<http://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=17110&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (11.06.2025).

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü “Sosyal Yardım Programlarımız” <http://www.aile.tr/sygm/programlarimiz/sosyal-yardim-programlarimiz/> (11.06.2025).

Sözcü Gazetesi. (2019). *Tutuklanan Cumhuriyet Halk Parti’li Başkan Görevden Alındı, Yerine Kayyum Atandı*. <http://www.sozcu.com.tr/tutuklanan-chpli-baskan-gorevden-alindi-wp5515890> (27.05.2025).

Sözcü Gazetesi. (2019). *Ankara Pursaklar Belediye Başkanı İstifa Etti*. <http://www.sozcu.com.tr/son-dakika-ankara-pursaklar-belediye-baskani-istifa-etti-wp4637486> (27.05.2025).

Spicker, P. (2025). *Social Policy: An Introduction, British Social Policy 1601-1948*. <http://observant-paulspicker.wordpress.com/history/>. (17.04.2025).

Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü “Teşkilat Şeması”

<http://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/242/111/TeskilatSemasi> (27.02.2025).

Sporcu Yetiştirme Daire Başkanlığı “Görevleri”

<http://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/264/174/sporcu-yetistirme-daire-baskanligi.aspx>
(27.02.2025).

Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). *On İkinci Kalkınma Planı 2024-2028*.
http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf (07.07.2025).

Şahin, D. (2024). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı Bağlamında Dezavantajlı Gruplara Yönelik Uygulamalar: Pursaklar Belediyesi Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü.

Şahin, T. (2018). Yerel Yönetimlerde Basın Ve Halkla İlişkiler: Mersin Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*.1(2): 380-389.

Şahinoğlu, İ. (2017). Yerel Sosyal Politika Uygulamalarında Türkiye Deneyimi: Sosyal Belediyecilik Anlayışı. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (11): 37-67.

Şataf, C. ve Mermer, B. (2017). Avrupa’da Sosyal Belediyecilik Anlayışı ve Türkiye. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 8(17): 13-33.

Şenkal, A. ve Sarıipek, D. B. (2007). Avrupa Birliği’nin Karşılaştırmalı Refah Modelleri ve Sosyal Politikada Devletin Değişen Rolü. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 14(2): 146-175.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi “İletişim Bilgileri”

<http://www.aile.gov.tr/iletisim/bakanlik-iletisim-bilgileri/sonim/> (11.06.2025).

Türk Dil Kurumu (TDK). (2019). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.

The National Archives, (2025). *1833 Factory Act, Did It Solve The Problems Of Children In Factories?*

<http://www.nationalarchives.gov.uk/education/resources/1833-factory-act/>.
(16.04.2025).

Toprak, D. ve Şataf, C. (2009). Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*. 1(1): 11-24.

Toptaş, K. (2016). Eski Mezopotamya’da Çocuk. *Archivum Anatolicum*. 10(1): 55-78.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). *Nüfus Araştırması*.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). *Türkiye’deki Çocuklar: İstatistiklere Bakış 2023*.

Uçaktürk, T., Uçaktürk, A., Özkan, M. (2009). Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği. 6. *Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi*. Çanakkale (ss. 1-15).

Uluslararası Çocuk Merkezi. (2018). *Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi: Sorunlar ve Savunu Alanları*.

http://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/191983/mod_resource/content/0/Cocuk%20Koruma%20Sistemi%20sorunlar%20ve%20savunu%20alanlari.pdf. (06.07.2025).

UNICEF, “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme”

<http://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> (20.02.2025).

Urban Development Network Programme “Music N Play” <http://urbact.eu/good-practices/music-n-play> (21.02.2025).

UNICEF Türkiye Milli Komitesi. (2024). *UNICEF Türkiye Milli Komitesi 2024 Faaliyet Raporu*.

http://www.unicefturk.org/public/uploads/files/2024_Faaliyet_Raporu.pdf.
(02.07.2025).

Urban Sustainability Exchange “Educational Parks For Youth ”

<http://use.metropolis.org/case-studies/educational-parks-for-youth#casestudydetail>
(21.02.2025).

Urhan, G. (2009). “İsveç Sosyal Refah Sistemi ve Sosyal Hizmetler”,

http://www.academia.edu/13880192/%C4%B0SVE%C3%87_SOSYAL_REFAH_S%C4%B0STEM%C4%B0_ve_SOSYAL_H%C4%B0ZMETLER-RAPOR
(02.01.2025).

Urla Belediyesi “Çocuk Sosyal ve Duygusal Gelişim Atölyeleri”

<http://www.urla.bel.tr> (06.01.2025).

Urla Belediyesi “Bizimle Kompost Yapar Mısınız?” <http://www.urla.bel.tr>
(11.01.2025).

Urla Belediyesi “Teşkilat Şeması” <http://www.urla.bel.tr> (22.01.2025).

Urla Belediyesi “2025 Yılı Performans Programı”

<http://www.urla.bel.tr/Sayfa/4753/2025-yili-performans-programi> (26.01.2025).

Urla Belediyesi “2020-2024 Yılı Stratejik Planı” <http://www.urla.bel.tr> (06.02.2025).

Urla Belediyesi. (2020). *Urla Belediyesi 2020 Yılı Faaliyet Raporu*.

<http://www.urla.bel.tr/Upload/images/FR20.pdf> (07.02.2025).

Urla Belediyesi. (2021). *Urla Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporu*.

<http://www.urla.bel.tr/Upload/files/FR2021-kapakl%C4%B1.pdf> /07.02.2025).

Urla Belediyesi. (2022). *Urla Belediyesi 2022 Yılı Faaliyet Raporu*.
<http://www.urla.bel.tr/Upload/files/dokumanlar/urlafaaliyet2022.pdf> (09.02.2025).

Urla Belediyesi. (2023). *Urla Belediyesi 2023 Yılı Faaliyet Raporu*.
<https://www.urla.bel.tr/Upload/file/files/FR23.pdf> (09.02.2025).

Urla Belediyesi. (2024). *Urla Belediyesi 2024 Yılı Faaliyet Raporu*.
<http://www.urla.bel.tr/Upload/file/files/FR24-kapakl%C4%B1.pdf> (18.05.2025).

Urla Belediyesi “2025-2029 Yılı Stratejik Planı” <http://www.urla.bel.tr> (10.02.2025).

Urla Belediyesi “Çocuk Bakımevi”
http://www.instagram.com/p/DL0RzMNiPYW/?img_index=1 (07.07.2025).

Urla Çocuk Eğitimevi Müdürlüğü “Misyonumuz”
<http://urlace.adalet.gov.tr/misyonumuz> (28.02.2025).

Urla Kaymakamlığı “Urla Coğrafyası ve Genel Bilgiler” <http://www.urla.gov.tr/urla-cografyasi> (23.01.2025).

Urla Kent Ekosistem Platformu “Urla Hakkında” <http://urla.org.tr/urla-hakkinda/> (23.01.2025).

Ünlü, U. (2016). Sosyal Belediyecilik Anlayışının E-Belediyecilik Uygulamalarına Entegre Edilmesi. *Sayıştay Dergisi*. Temmuz- Eylül 2016(102): 63-89.

Veyis, M. (2024). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Manisa Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Yavuz, İ. (2013). *Sosyal Belediyecilik Bağlamında Çocuk ve Gençlik Hizmetleri: Adapazarı Belediyesi Bilgi Evi Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yalova:

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yay, S. (2014). Tarihsel Süreçte Türkiye’de Sosyal Devlet. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*. 3(9): 147-161.

Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü (YYGM) “2023 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu” http://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2023_faaliyet_raporu_26072024-20240726161101.pdf (19.12.2024).

Yeşilyurt, A. (2023). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Bağlamında Yürütülen Eğitim Faaliyetleri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Yıldırım, A. (2024). Yerel Yönetimlerin Çocuklara Yönelik Hizmetleri: Çocuk Ombudsmanı İçin Bir Model Önerisi. *Türk Kamu Yönetimi Dergisi*. 5(1): 1-12.

Yılmaz, V. ve Telsaç, C. (2021). Yerel Yönetimler ve Katılım. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(40): 235-254.

MEVZUAT

1961 Anayasası

1982 Anayasası

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

1117 Sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu

1580 Sayılı Belediye Kanunu

1606 Sayılı Bazı Dernek ve Kurumların Bazı Vergilerden, Bütün Harç ve Resimlerden Muaf Tutulmasına İlişkin Kanun

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu

2684 Sayılı İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun

2827 Sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu

3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu

4207 Sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun

4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun

4857 Sayılı İş Kanunu

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

5049 Sayılı Çocukların Korunması ve Ülkeler Arası Evlat Edinme Konusunda İş Birliğine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

5253 Sayılı Dernekler Kanunu

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun

5302 Sayılı İl Özel İdareleri Kanunu

5393 Sayılı Belediye Kanunu

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

5402 Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu

5490 Nüfus Hizmetleri Kanunu

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

5717 Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun

5898 Sayılı Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanun

5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu

6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

6328 Sayılı Kamu Denetçiliği Kanunu

6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

6660 Sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun

EKLER

EK 1: Etik Kurul Kararı

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURUL KARARI

ARAŞTIRMA ETİK İZİN İNCELEME VE KARAR FORMU	
Karar Numarası	37
Toplantı/Karar Tarihi	09.04.2025
İlgili Evrak No	1352067

Araştırmanın Başlığı:	Türkiye'de Çocuklara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Urla Ve Seferihisar Belediyeleri Örneği
Araştırmacı / Araştırmacılar:	Prof.Dr.İbrahim ARAP, Hande ŞENER

Değerlendirme
Kurul tarafından, yukarıda bilgileri yer alan başvuru dosyası ve ekli belgeler araştırmanın amacı, özeti, veri toplama araç ve yöntemleri, araştırmanın katılımcıları, katılımcıların bilgilendirilmesi, veri toplanacak Kurum/Kuruluşlar, veri yönetim planı, araştırmanın riskleri ve araştırmanın risklerine karşı alınan önlemler dikkate alınarak incelenmiş, yapılan değerlendirme sonucunda araştırmanın yürütülmesinin, "araştırmada kullanılacak anket/ölçek/görüşme vb. sorularının telif hakları ve lisans koşulları doğrultusunda iznli kullanımına ilişkin tüm hukuki, disiplin ve cezai sorumluluğun araştırmacılara ait olması, araştırmada verilerin toplanacağı kurumların adlarının çalışmanın içeriğinde kodlanarak yer alması ve sözlü/yazılı yayınlarda kurum adlarına yer verilmemesi, veri güvenliği ve gizliliği kapsamında kişisel verilerin korunması için ilgili yasal düzenlemelere uyulması, araştırmaya katılan kişilerin gizlilik ve anonimlik haklarının korunması, araştırmanın veri paylaşımına ilişkin etik ve gizlilik kurallarına uygun yürütülmesi, verilerin çevrim içi toplanması durumunda https://bayek.deu.edu.tr/ adresinde yer alan "çevrim içi çalışmalarda gönüllü katılımcı onam formu"nun kullanılması, risk değerlendirmesi ve güvenlik önlemleri kapsamında katılımcıların fiziksel, psikolojik veya sosyal açıdan zarar görmemesi için gereken tüm önlemlerin alınması (uzman desteği, uzman görüşü vb.)" koşulu/koşullarıyla Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesine ve Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler BAYEK Başvuru Esaslarına uygun bulunduğuna katılanların oybirliği ile karar verilmiştir.

Karar
[X] Etik Kurul izni verilmiştir. *

*Fikri, hukuki ve telif hakları bakımından sorumluluğu araştırmacıya ait olmak üzere araştırmanın etik standartlara, etik davranış ilkelerine uygun yürütülmesi, veri toplama aşamasına Etik Kurul Kararından sonra başlanması, veri toplama araçlarının (anket, ölçek, görüşme vb.) uygulama izinlerinin ilgili Kurum/Kuruluşlardan alınması ve araştırmada herhangi bir değişiklik yapılması durumunda tekrar Etik Kurula başvurulması gerekmektedir.

Adı ve Soyadı	Görevi	İMZA TARİHİ / İMZALAR
Prof. Dr. Tuba GÜLTEKİN	Kurul Başkanı	09.04.2025
Prof. Dr. Mine AKKAN	Başkan Yardımcısı	09.04.2025
Prof. Dr. Bahar BARAN	Kurul Üyesi	09.04.2025 Mazeretli Katılmadı.
Prof. Dr. Melike YİĞİT KOYUNKAYA	Kurul Üyesi	09.04.2025
Prof. Dr. Raziye ÇAKICIOĞLU OBAN	Kurul Üyesi	09.04.2025
Prof. Dr. Erkan GÖKSU	Kurul Üyesi	09.04.2025 Katılım
Prof. Dr. Yaşar UYSAL	Kurul Üyesi	09.04.2025
Leyla ERTUNÇ	Sekretarya	09.04.2025

EK 2: Görüşme Soruları

- 1) Urla belediyesi, sosyal belediyecilik bağlamında çocuklara yönelik hangi proje ve hizmetleri sunmaktadır?
- 2) Bu projeler BMÇHS' de belirtilen şemsiye haklarla ilişkili midir?
- 3) Bu proje ve hizmetlerin planlama, uygulama, değerlendirme ve sonuç süreçleri nasıl idare edilmektedir?
- 4) Belediye, hangi finansman, insan kaynağı ve iş birliği (merkezi yönetim, STK, uluslararası organizasyon ve programlar, yerel halk vb.) modelleriyle ilgili proje ve hizmetlerini uygulamaya koymaktadır?
- 5) Bu uygulamalar, diğer yerel yönetimler için rol model oluşturabilir mi?
- 6) Çocukların katılımları ne orandadır? Faaliyetlere ilişkin etkililik nasıl değerlendirilmektedir?
- 7) Mevcut uygulamalarda iyileştirmeye gidilebilecek noktalar nelerdir? Geleceğe dönük tavsiye niteliğinde ne önerilebilir?

EK 3: Mahalle Evi Projesi

MAHALLE EVİ PROJESİ

PROJENİN AMACI

Seferihisar'da yaşayan kadın-erkek-çocuk-geç-yaslı tüm vatandaşların; sosyal hayata katılımlarının artırılması veya aktifleştirilmesi, kültür-sanat faaliyetlerinin tüm köy-mahallelere yayılması, gelenek ve göreneklerin yaşatılması ve mahalle kültürünün canlandırılarak toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi, mahallelinin becerilerinin artırılması hedeflenmektedir.

Vatandaşların belediye hizmetlerine ve sosyo-kültürel hizmetlere erişimini hızlandırmak ve kolaylaştırmak amacıyla; imkânları kısıtlı, ulaşılması zor kırsal mahallelerde konumlandırılması planlanmaktadır.

Hedef Kitle

Seferihisar'da ikamet eden tüm vatandaşlar bu hizmetlerden faydalanabilmektedir.

Planlama

Farklı yaş grupları ve farklı sosyal kesimlerden mahalleliye hizmet verecek olan mahalle evinde;

Okuma- Yazma Destek Eğitimi

İlçenin okuryazarlık oranının artırılması amaçlanır.

1. Aşama: Harfleri tanıma, Alfabeyi öğrenme vb.

2. Aşama: Hızlı okuma, paragrafta anlam, makale analizi vb. (Çocuk- gençler)

Yabancı Dil Kursları

Uluslararası etkileşimin arttığı bu çağda vatandaşın iletişim kurabilmesi amaçlanır. Aynı zamanda öğrencilerin eğitim hayatına destek olmak amaçlanır.

Meslek Edindirme Kursları

Vatandaşların çok yönlü becerilere sahip olması; özellikle sosyo-ekonomik düzeyde düşük gelirli, işsiz veya serbest meslek çalışanlarına katkı sağlamak hedeflenir. İlgili meslek personeline de "mesleki gelişim" adına katkı sağlamak hedeflenir. Ayrıca gençlere meslek seçimi konusunda rehberlik edilecek, ilgi alanlarına ve yeteneklerine uygun meslek grupları tanıtılacak.

1. Örneğin; Belediye bünyesinde çalışan ve alanında uzman meslek temsilcilerinin meslek hakkında bilgilendirici söyleşiler yapıp gençlere rehberlik etmesi hedeflenir.

Ziraat mühendisi, Gıda mühendisi, Marangoz, Hemşire, Çiftçi vb. belediye personelinde de destek alınması düşünülmektedir.

İlk Yardım Kursları (Fiziksel ve Psikolojik)

Günlük yaşamda karşılaşılabilecek kaza, kriz, nöbet, yaralanma gibi olaylar karşısında vatandaşın yapabilecekleri konusunda bilinçlendirmek amaçlanır.

Psikolojik ilkyardım; bir olay karşısında bireylere verilen acil psikolojik destek sürecidir. Bu süreç bireyin şok, korku, stres ve travmatik bir olay sonrası yaşadığı yoğun duygusal tepkileri hafifletmeye yardımcı olur. Genellikle doğal afet, kaza, suç mağduru, terör olaylarında kullanılır.

Fiziksel Aktivite Desteği

Uzman personel eşliğinde oluşturulan egzersiz programlarıyla mahallelinin kas, kemik ve eklem sağlığı desteklenir. Vücut düzgünlüğü ve farkındalığı geliştirilir. Egzersizin, mahallelinin sosyal yaşantısına sağladığı faydalar sayesinde bireylerin özgüvenleri artar ve stresle başa çıkma yetenekleri gelişir. Kendilerini iyi hissederler ve depresyon riski azalır. Mahallelinin yaşam kalitesini arttırır. Egzersizin vücut sistemlerine sağladığı fayda sayesinde ölüm riskini azaltır.

Ebeveyn Danışmanlığı

Belediye bünyesinde çalışan veya hizmet alımıyla alanında uzman kişilerle; gebe danışmanlığı, bebek bakımı, hamilelik dönemi, bebek, çocuk ve ergenlik dönemi gibi konular üzerinde bilgilendirici eğitimler yapılması ve bu konuda mahallelinin bilinçlendirilmesi amaçlanır. Aile okulu ile bağlantılı ilerlemesi planlanır.

Aile Okulu

Aile danışmanları tarafından anne adaylarının gebelikleri takip edilerek, bebeklerin doğumuyla başlayan fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimiyle alakalı rehberlik eğitimleri verilip 15 günde 1 ev ziyareti yapılarak bebeğin doğru gelişimi adına anneye psikolojik destek sağlanması amaçlanır. Bebeğin gelişimi için destekleyici oyunlar tanıtılır. Ayrıca "hoşgeldin bebek" paketi gibi destekler de sağlanması amaçlanır.

Evlilik Okulu

Aile içi sorunları ele alarak, bireysel davranıştan evlilik sonrası iki kişilik düşünüp davranış sergileme sürecini konu alır. Bununla ilgili eğitimler verilir ve birey, evlilik, ebeveynlik gibi kavramlar konusunda bilinçlendirilmesi amaçlanır. Aileler arasındaki kuşak çatışmalarını çözümleyerek bireyi, eşleri, aile bağlarını, ebeveyn-çocuk bağına ...yenilikçi bir yaklaşımla güçlendirme amaçlar.

Çocuk ve Aileye Yönelik Sosyal Farkındalık Çalışmaları ve Okullarda Bilgilendirici Söyleşiler

Toplumsal sorun haline gelmiş veya bilinçlendirilmesi gereken konularda çocuklar ve gençlerin daha doğru bilgilerle donatılması için belediye bünyesindeki ilgili personellerle etkinlikler düzenlenmesi hedeflenmektedir. Bu etkinliklerle doğru yönlendirilmesi gereken genç nesle rehberlik ederek madde bağımlılığı, telefon ve bilgisayar bağımlılığı, akran zorbalığı, dijital şiddet, sınav kaygısı, mahremiyet eğitimi gibi yaygın sorunları azaltmak hedeflenir.

Ayrıca yukardaki programlar dışında süreç gözlemlenerek programlara ekleme veya çıkarım yapılması da gözetilecektir. Bu proje ile köy-mahalle halkının ortak ve güvenli bir noktada buluşarak eğitici ve kaliteli vakit geçirmesi düşünülmektedir. Bu vakitlerin kalite artırımı için de kütüphane oluşturulması amaçlanmaktadır. Açılan mahalle evinin aynı zamanda kadınların ürettikleri ürünleri sergiledikleri bir alan, taziye evi, aşevi, mahallenin toplantı alanı olarak da kullanılabilmesi hedeflenmektedir.